

måtte så mycket som möjligt användas till nödiga utgifter på det att skatteförhöjning såvidt sig göra låter må kunna undvikas.

Efter denna öfverläggning blef denna punkt lagd till handlingarne.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 14, i anledning af väckt motion om nedsättning i portot för svar å telegrammer;

N:o 15, i anledning af Herr Ola Nilssons motion N:o 156 om ändring af 16 § af gällande Jagtstadga; och

N:o 16, i anledning af Herr Lars Erssons motion N:o 229, om förändring i Kongl. Stadgan den 31 Januari 1855, angående justering af mått, mål och vikt.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Fredagen den 18 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag rörande de beslut som vid sammanträdet förliden gårdag blifvit af Kammaren fattade.

§ 2.

Fortsattes behandlingen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 25, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel.

Enligt Kammarens derom meddelade särskilda beslut skulle näst efter den vid gårdagens sammanträde sist behandlade sjunde punkten till handläggning förekomma:

Punkten 6, hvilken alltså nu föredrogs och hvarvid yttrade:

Friherre Gripenstedt: Då under diskussionen här af Konungens Rådgifvare medgifvits, att det belopp af 468,000 R:dr, om hvars användande till krigsfartygs byggande Kongl. Maj:t gjort framställning, fing

öfverföras som en tillgång för allmänna behof, tillåter jag mig nu hemställa, att Kammaren, i öfverensstämmelse med Första Kammarens redan fattade beslut i frågan, ville för sin del besluta, att den i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition omförmälda, under rubrik "influtna medel till uppköp af spannmål" befintliga tillgång, 468,000 R:dr, skall, såsom för sitt ursprungliga ändamål icke vidare behöfelig, till Riksgälds-kontoret aflemnas; och anhåller jag att Herr Talmannen å detta yrkande ville framställa proposition.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Jag instämmer med Friherre Gripenstedt.

Grefve Posse: Diskussionen om siffror torde under gårdagen hafva blifvit i det närmaste uttömd, men min uppmärksamhet har blifvit fäst på ett par omständigheter, som jag anhåller att få något närmare beröra. När jag yttrat att ett belopp af sju millioner och derutöfver fanns i Statskontoret den 2 Januari detta år för bestridande af 1870 års utgifter å Femte Hufvudtiteln och att detta belopp var att lyfta när som helst, så vida Statskontoret kunde utbetala detsamma, har man flera gånger frågat mig: hvad betyder detta yttrande, är det oredda och balans i Statskontoret. Jag är skyldig härå lemna den upplysning att någon oredda icke finnes i Statskontoret, utan att hvad jag i nämnda hänseende yttrat afsåg det förhållande, att på Statskontoret anvisas statsutgifterna och Statskontoret får statsinkomsterna, men dessa hafva icke inkommit den 2 Januari, utan inflyta under årets lopp, och det finnes således en period, då Statskontoret icke är i tillfälle att betala alla utgifter som på detsamma äro anvisade. Med denna uppgift vill jag förklara det yttrande man funnit anmärkningsvärdt. Herrarne veta att Riksgälds-kontorets reglemente ålägger kontoret att under vissa förhållanden förskjuta Statskontoret pennningar, hvilket förskott godtgöres i den mån inkomsterna inflyta, så att förenämnda yttrande af mig icke är af någon betydelse vid bedömandet af frågan.

Diskussionen om siffror i går fördes af mig på ett positivt och af ministrarne på ett negativt sätt. Jag har sagt, att å Femte Hufvudtitelns disponibla behållningar penningar finnas, som motsvara dessa 133,000 R:dr, som utgöra skillnaden mellan det belopp å 972,000 R:dr, i afseende å hvilket Stats-Utskottet hänvisat på Femte Hufvudtitelns behållningar, och denna summa af 790,000 R:dr, som Första Kammaren, utöfver de 49,000 R:dr, hvilka af Regeringen medgifvits, beslutat skola aflemnas från Femte Hufvudtiteln för att användas såsom tillgång för bestridande af utgifterna under öfriga Hufvudtitlar. Jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på ett par poster, der dessa 133,000 R:dr finnas.

Enligt Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof finnas å fonden "för influtna medel till uppköp af spannmål" 100,000 R:dr, hvilket belopp vid Kongl. Propositionens afgifvande icke var disponibelt och som Kongl. Propositionen icke förklarar vara afsedt för något visst ändamål, vidare än att Chefen för Sjöförsvars-departementet sagt, att det betraktades såsom en för större rustningar påräknelig reservfond. Huruvida detta belopp efter Kongl. Propositionens afgifvande disponerats

eller Kongl. Maj:t i afseende på detsamma fattat något nytt beslut, är för mig obekant.

Vidare finnes på anslaget för "Båtsmäns förseende med kojer och täcken" i Kongl Propositionen uppgifven en behållning af omkring 62,000 Riksdaler, och detta är således en siffra, som väl icke lär kunna bestridas. Kongl. Propositionen upplyser jemväl att af denna behållning omkring 22,000 Riksdaler genast komma att anlitas och återstoden framdeles behöfvas för sitt ändamål. Det är temligen begripligt, utan att det särskildt behöfver uppgifvas, att kojer och täcken slitas och icke kunna vara i evighet, men då tillräckligt anslag för detta ändamål finnes uppfördt å ordinarie stat, kan jag icke finna någon särskild anledning att nu gömma dessa medel för att afvakta framtida behof.

Jag skall för ögonblicket icke blanda in flera siffror. Det anförda må vara nog, och jag tror mig hafva visat att tillräckliga medel finnas å Femte Hufvudtiteln behållningar. Jag anser mig nu icke böra rifva upp diskussionen, utan inskränker mig att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Jag finner, att Stats-Utskottet icke tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag om användande för krigsfartygsbyggnader af den under rubrik "influtna medel till uppköp af spanmål" befintliga tillgång 468,000 R:dr — och derom lär väl ej löna mödan att vidare tala. Men sedan Riksdagen beslutat att denna summa icke får användas till det af Kongl. Maj:ts förslagna ändamål, hemställer jag om beloppet icke bör, på sätt Herr Friherre Gripenstedt föreslagit, till Riksgälds-kontoret öfverlemnas för bestridande af statsverkets allmänna behof. Att öfverlemna öfverskottet till Riksgälds-kontoret, i stället för att låta dem stå obegagnade på foudet, är icke blott det rättigaste förfarings sättet utan jemväl det som mest öfverensstämmer med den allmänna meningen. Jag har icke hört någon anmärkning i sak emot Friherre Gripenstedts förslag, hvilket förefaller mig så enkelt och klart, att jag icke kan föreställa mig annat än att det skall vinna Riksdagens bifall. Men i anledning af ett yttrande i går ber jag få återkomma till en annan del af diskussionen. På frågan: af en representant från Halland, "hvar behållningarne å Femte Hufvudtiteln finnas", har ordföranden i Stats-Utskottet svarat: i Statskontoret. Nu har jag hört, att man uppfattat detta så att de der skulle vara kontant befintliga, men detta var väl icke ordförandens i Stats-Utskottet mening. Han menade väl att summan var en bokförd tillgång och icke en aflagd penningesumma. Med anledning häraf vill jag dock i största korthet redogöra något för Statskontorets kassaförvaltning. Då en stor del af årets ordinarie inkomster inflyta först det påföljande året och sålunda 1870 års inkomster först i Mars, April eller Maj 1871, måste Statskontoret af andra tillgångar bestrida en del af de påräknade utgifterna. För detta ändamål har Statskontoret en grundfond, men då denna, som uppgår till omkring 5 millioner R:dr, icke motsvarar det förskott, Statskontoret måste lemna i följd deraf att inkomsterna inflyta sednare än utgifterna skola bestridas, skulle Statskontoret icke kunna reda sig, om icke ett föregående års inkomster lemnat öfverskott, samt en del af utgifterna under samma år icke utgått. Jag vill

såsom ett exempel nämna, att under de sista två, tre åren, då statsverkets inkomster icke uppgått till påräknadt belopp, skulle stora olägenheter uppstått, om Statskontoret icke haft en förlagssumma, som bildats derigenom att äldre utgifter icke blifvit utbetalade. Förledet är nödgades Statskontoret, hos Riksgäldskontoret begära ett förskott af tre och en half million, hvilket belopp dock nu är till största delen återbetaldt. Skulle nu Statskontoret tillika nödgats utbetala till Förvaltningen af sjöärendena hela det bokförda beloppet hade Riksgäldskontoret blifvit ytterligare ansträngdt. Således hafva dessa behållningar icke legat fruktlösa, som en aflagd summa, utan ingått i Statskontorets rörelse, och Statskontoret skulle icke kunna sköta sig, om det icke hade sådana behållningar att tillgå.

Slutligen ber jag att få upptaga några yttranden af den siste talaren. Han har sagt, att det belopp, i afseende å hvilket Stats-Utskottet hänvisat Riksdagen till behållningarne å Femte Hufvudtiteln, är 133,000 Riksdaler större än den summa, hvilken Första Kammaren föreslagit att aflemnas från Femte Hufvudtiteln, men 304,000 Riksdaler större än det belopp Regeringen medgifvit, men i de 304,000 Riksdalerna ligga ju dessa 49,000 Riksdaler, hvarom Regeringen är med Stats-Utskottet ense att de äro disponibla, och dispositionen af de 122,000 Riksdaler kan Regeringen medgifva under vilkor att det anslag, hvarå denna behållning uppstått, förvandlas till förslagsanslag, men om det skall behållas som ett reservationsanslag, är det omöjligt att göra en sådan eftergift, emedan äfven i år uppstår brist.

Vidare har Stats-Utskottets ordförande uppväckt några gamla tvistefrågor angående ett belopp af 100,000 Riksdaler på fonden för uppköp af spanmål och 41,000 Riksdaler på fonden för båtsmäns förseende med kojor och täcken. Jag har redan förut en gång i detta afseende hänvisat honom till Kongl. Maj:ts Proposition, och får nu ytterligare förklara, att Kongl. Maj:t icke funnit skäl frångå hvad Chefen för Sjöförsvars-departementet i detta afseende inför Kongl. Maj:t yttrat.

Jag hemställer nu, om icke dessa frågor kunna anses vara utredda, och vill slutligen för min del medgifva att ifrågavarande 468,000 Riksdaler få anvisas till bestridande af allmänna behof, under förhoppning att Riksdagen framdeles i en bättre tid anvisar tillräckliga medel till flottans nybyggnad.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Jag hade trott mig icke behöfva återkomma till speciela siffror, men då ordföranden i Stats-Utskottet åter upptagit dem, måste jag med några ord besvara honom. Jag ber att få påminna att jag i går icke inlät mig i redovisning för hvarje särskild siffra, hvilket jag icke tror vara nödvändigt och lämpligt i fråga om en stor rörelse, ty då, för att anföra ett exempel, ett handelshus skall redogöra för sin ställning, in totum et tantum, redogör det väl icke för hvarje särskild post och säger, huru den eller den tillgången skall användas till den eller den utgiften, ty allt sammanfaller i den gemensamma klumpen, och då slutsiffrorna utvisa att det hela jemt och rätt går ihop, eller till och med lemna en brist, så är ju ej lönt att föreslå en ny utgift, och dertill använda den eller den summan, ty de äro alla, den

ena som den andra, inberäknade i slutsumman och sålunda redan tagna i anspråk. Jag hemställer till en i finanser så erfaren man som Grefve Posse, om det är nödigt att redovisa för hvarje särskild liten siffra inom denna Hufvudtitel. Jag har medgifvit borttagandet af 839,000 Riksdaler på denna Hufvudtitel, och jag hoppas att Kammaren på grund häraf hyser förtroende till mig. Om framdeles blir något öfverskott, skall det ärligt och öppet uppgifvas. Jag gör mig förhoppning om att Kammaren bifaller Friherre Gripenstedts förslag och att striden dermed är slutad.

Herr Lyttkens: Sedan Herr Finausministern behagat besvara den af mig i gårdagens plenum framställda fråga, rörande handhafvande af de stora kapitalbesparingarne å Femte Hufvudtiteln och hvar dessa besparingar finnas, samt af detta svar framgår, att dessa fonder, jemte den ursprungliga grundfonden af 5,000,000 R:dr, utgöra det förlagskapital, hvarmed statsverkets sanna finansiela gång vidmakthålles, så gestaltar sig nu förevarande sak mycket enklare och klarare än föregående fråga om den så kallade bevaringsfonden, hvilken af några ansågs vara af så ömtålig natur, att det hänfördes till lagbrott, om Riksdagen ingick till Kongl. Maj:t med en ödmjuk skrifvelse i den syftning. Andra Kammaren beslutat. För min del anser jag det ej vara lagbrott, att Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med en ödmjuk skrifvelse, helst Kongl. Maj:t har i denna sak beslutanderätt. Lyckligtvis äro de nu ifrågavarande fonderna ej af denna ömtåliga beskaffenhet, utan nu är blott fråga om att afgöra huru stor del af dessa besparingar kan användas för innevarande statsreglering, utan att åstadkomma någon rubbning i statsverkets finanser. Jag vill derföre, med hänseende till landets betryckta ställning samt den stora finansiela förlägenhet, som råder öfverallt, för att icke tala om den verkliga nöd, som i vissa trakter eger rum, dess heldre att af dessa besparade fonder bör användas för innevarande statsreglering så mycket sig göra låter, som i annat fall i bakgrunden står en större eller mindre skatteförhöjning, hotande att uppdrifva skatterna till högre belopp än någonsin.

Jag kan ej, fastän det ej hörer till ämnet, underlåta att, i anledning af hvad i går yttrades om den ytterst orediga beskaffenhet, hvaruti en del af statsverkets räkenskaper befinnas, återkomma till den af mig förut uttalade åsigt om nödvändigheten af att så mycket som möjligt sammanföra alla Statens fonder till Statskontoret och införandet af det system, att de olika förvaltningsverken ej må hafva att förvalta dessa stora fonder, utan i dess ställe blott ega att för sina behof efter befogenhet gifva anvisningar å Statskontoret. Öfvertygad att vida mer reda och stora besparingar derigenom kunna åstadkommas, och öfverlemnande detta önskningsmål till den, det vederbör, får jag i nu ifrågavarande ämne yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Palander: Då Stats-Utskottets förslag rörande anvisande på allmänna bevaringsfonden för bestridande af omkostnaderna för andra klassens bevarings öfvande år 1871 här till behandling förevar, hängde frågan, enligt min uppfattning, ytterst derpå, huruvida Riksdagen egde rättighet

rättighet att neka anslag till beväringens vapenöfningar. Det var, enligt mitt förmenande, icke förvånande att man i detta afseende skulle hysa olika å-igter, men i förevarande fråga gestaltar sig förhållandet helt och hållet olika. Här måste man först och främst fråga, hvad afser detta anslag till flottans underhåll, och kan detsamma för ett år undvaras? Man måste göra sig reda för till hvad ändamål anslaget utgår, ty benämningen är i sjelfva verket något vilseledande. Man finner då, att den mindre delen deraf utgår till underhållet af fartyg och hus; största delen deraf deremot utgår för att underhålla den stora, ja, alltför stora personalen af varfsarbetare, timmermän, handtverkare och maskinister samt till en del äfven båtsmän. Det är således tydligt att, om anslaget utstrykes, står hela denna personal utan arbete och aflöning och jag tror icke att Riksdagen, äfven om rättigheten finnes, skulle vilja taga på sitt ansvar afskedandet af alla dessa på en gång.

I anledning af Herr Palanders yttrande ansåg Herr Talmannen sig böra erinra, att endast den sjette punkten, men icke den femte vore till föredragning anmäld. Ordet lemnades derefter åter till

Herr Palander: Jag ber om ursäkt. Detta gör för mig tydligt, hvarför jag hittills funnit diskussionen något kuriös. Då nu fråga är om sjette punkten, vill jag, fastän med blödande hjerta, förena mig uti det yrkande, Herr Friherre Gripenstedt framställt. Jag säger med blödande hjerta derföre att, om jag än icke till alla delar gillar den af Kongl. Maj:t framlagda planen till nybyggnader, jag dock anser anskaffandet af fartygsmateriel för vår flotta vara af trängande vigt, och således endast ytterst motvilligt röstar för öfverlemnandet till Riksgälds-kontoret, för statsverkets allmänna behof, af ifrågavarande stora belopp, hvilket af Kongl. Maj:t påräknats för nybyggnader.

På detta rum har upprepade gånger blifvit yttrad: "Vi hafva ingen flotta." I detta yttrande ligger någon sanning, men en sanning, som dock tarfar närmare belysning. Om än vår sjökrigsmateriel i närvarande tidpunkt icke är synnerligen krigsduglig, så kunna vi dock, genom att förse våra monitorer med nya torn, inom kort hafva en till krigsbruk användbar marin af fyra monitorer, samt dertill ett par smärre pansarfartyg, tvänne korvetter och tio kanonångbåtar. Detta är visserligen icke synnerligen mycket, men det är dock ej att förakta. Jag torde dessutom få erinra om att under sednare tiden hvarje nation i verden, till följd af nya uppfinningar i sjökrigsmaterielen, i afseende på beskaffenheten af sin flotta någon gång varit ungefär i samma predikament, som det, i hvilket vi nu befinna oss. Till och med England var, oaktadt det stora antalet af dess krigsfartyg, en gång i den ställning, att förste Lorden af Amiralitetet, Sir John Pakington, inför Parlamentet måste yttra: "Vi hafva ingen flotta." Vi äro nu i detta predikament, men lyckligare, emedan vi inom kort tid kunna få en om än diminutiv flotta. Ty vi hafva lyckligtvis icke förskaffat oss några stora pansarfregatter, som skulle hafva sett ståtliga ut, men i krig numera varit odugliga; utan i stället monitorer, som kunna förstärkas efter tidens kraf.

Jag anser mig böra nämna, att då jag biträder Herr Friherre Gripenstedts yrkande, jag icke destomindre i ett hänseende delar Stats-Utskottets uppfattning. Jag tror nemligen, att det skulle vara en olycka, om Representationen avslutade statsregleringen med en skatteförhöjning; icke därför, att en dylik mindre förhöjning af kronoskatterna skulle tynga så synnerligen hårdt på folkets skuldror, ty i jemförelse med kommunal-utskylderna äro kronoskatterna i allmänhet ej tryckande, utan därför att sjelfva orden "ökade skatter" för allmänheten äro förhatliga, hvadan en skatteförhöjning skulle kasta en obehaglig dager öfver Riksdagens förhandlingar. Massan, som icke kan sätta sig in i förhållandena, skulle uppfatta saken på sådant sätt. Jag anser emellertid, att det finnes ett annat och lämpligare sätt, än det Stats-Utskottet föreslagit, att åtkomma det belopp af Femte Hufvudtitelns besparingar, hvarom förevarande punkt handlar. Detta sätt ligger till en början uti Herr af Klints vid Stats-Utskottets Betänkande fogade reservation och vidare deruti, att mau till nästa års statsreglering har att påräkna de behållningar å Femte Hufvudtiteln, som finnas. Lemnas icke dessa frivilligt, går det ju an, att *då* använda den omtalade tumskrufven, om den behöfves. Men jag hyser för min del det förtroende till Regeringen, att jag är fullt förvissad att hvad som kan och bör undvaras för sjöförsvaret då blir afemnad i och för statsregleringen, och jag tror således icke, att ett uppskof skulle vara menligt.

Utän att ingå på de frågor, som i går afhandlades, vill jag dock nämna, att jag icke blott tror, utan vet att flera af de besparingar å vissa i Femte Hufvudtitelns reservationsanslag, hvilka tillförene ansetts behöfliga för de ursprungliga ändamålen, vid en närmare granskning skola finnas kunna för andra ändamål afses. Jag vill för exempel hänvisa till den vid Stats-Utskottets förevarande Betänkande fogade bilagan N:o 3 och de uti första posten derstädes upptagna 62,000 R:dr. Att detta belopp icke för sitt derstädes uppgifna ändamål bör användas, tror jag mig, om så erfordras, kunna bevisa.

Jag yrkar bifall till Friherre Gripenstedts förslag.

Grefve Posse: Ja! Beklagligen äro vi små, men att våra förhållanden skulle vara så små, att man, för att få statsregleringen att gå ihop, skall yrka på skatteförhöjning för att betäcka en brist af 550,000 Riksdaler, det hade jag aldrig kunnat förutse. Jag tror ock, att de öfriga Europeiska länderna skola hafva svårt att begripa våra förhållanden, då de se en sådan åtgärd. Af Herr Sjöministern hafva vi emellertid nu hört, att vi äro ännu mindre, att statsmaskinens gång hotas, om vi indraga nu ifrågavarande 133,000 Riksdaler utöfver hvad Regeringen medgifvit. Lyckligtvis har han dock icke sagt detta fullt bestämdt utan endast antydtt det. För min del tror jag likväl, att dessa svårigheter icke äro oöfvervinneliga, då jag tager i betraktande, hvad jag i går påpekade, att nemligen Femte Hufvudtiteln hos Statskontoret har icke mindre än 7,237,000 Riksdaler disponibla, och att dess årsanslag uppgår till nära fyra millioner. Jag tycker, att dessa summor böra förslå temligen långt. För min del är jag därför fullkomligt lugn i den uppfattning jag eger,

att någon våda icke skall blifva följden af en sådan åtgärd som den nu föreslagna.

Herr Finansministern har, genom den utredning han behagat lemna i afseende på Statskontorets förmåga att fullgöra sina förbindelser, hos en och annan af Kammarens ledamöter möjligen väckt den betänkligheten, att man genom öfverförande af dessa medel skulle komma att försvåra Statskontorets ställning. Den värde representanten från Halland har dock redan fäst på uppmärksamheten på, att detta belopp är så obetydligt, att det icke bör kunna ega något väsendtligt inflytande på Statskontorets ställning. Jag behöfver derföre endast upprepa hvad jag förut sagt och erinra, att Statskontoret i brydsamma fall eger uppbära förskotter från Riksgälds-kontoret.

Herr Finansministern har sagt, att svårigheterna under de sednare åren ökat för Statskontoret. Detta var för mig icke någon öfverraskande nyhet. Jag har från min bänk ständigt bestridt de höga beräkningar i afseende på statsinkomsterna, Herr Finansministern ständigt gjort och *det ouktadt* ansett sig kunna göra. Det har varit förgäfvat jag fäst på Herr Finansministerns uppmärksamhet på de dåliga skördar och de ogynnsamma förhållanden i öfrigt, hvaraf landet lidit, och hvilka ingalunda medgifvit så höga beräkningar. Först nu efter 1869 års goda skörd har Herr Finansministern behagat räkna lågt — i afseende på inkomsten af bränvinstillverkningen till och med lägre än han bort.

Emellertid — när jag ser frågan i stort — kan jag icke spåra någon våda deraf, att Kammaren lemnar sitt bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Det förundrar mig något, att Herr Friherre Leijonhufvud endast hänvisat till den Kongl. Propositionen för att öfvertyga Kammaren, att Kongl. Maj:t i afseende på de medel, jag uppgifvit, meddelat sådana upplysningar, som kunde vara för Kammaren tillfredsställande. Det är visserligen riktigt nog, att Kongl. Maj:t meddelat upplysning om, huru han vill använda den reservation, som finnes på anslaget till båtsmäns förseende med kojor och täcken, men i afseende på den tillgång, som förefinnes under benämningen "influtna medel till uppköp af spanmål," heter det uti det den Kongl. Propositionen bifogade Statsråds-protokoll allenast: "Då ifrågavarande tillgång hittills betraktats såsom en för större rustningar påräknelig reservfond, från hvilken alla för sjöförsvaret erforderliga uppköp af spanmål i första hand blifvit bestridda, men de utgifter, som för ifrågavarande ändamål erfordras, utan tillhjälp af densamma kunna genom förvaltningen förskjutas af under händer egande medel, intilldess de genom inflytande ersättningar från Statskontoret hinna betäckas, anser jag för min del icke något giltigt skäl förefinnas att vid hela det bokförda beloppet 568,525 R:dr 43 öre bibehålla berörda fond, utan får i underdånighet hemställa, att af densamma en summa af 468,000 R:dr måtte få afses att till nybyggnad af krigsfartyg användas. Om Eders Kongl. Maj:t" o. s. v. Härmed är, efter min uppfattning, sagdt: här finnas 568,000 Riksdaler, som icke behöfvas. De äro visserligen afsedda för större rustningar, men till uppköp af spanmål behöfvas de icke. Och så kommer slutsatsen: derföre vill jag använda 468,000 Riksdaler deraf till krigsfartygs byggande. Men i afseende på de återstående 100,000 Riksdalerna säges icke ett ord.

Jag ber om ursäkt för, att jag, oaktadt den varning jag erhållit, ånyo upptagit diskussionen om dessa siffror, men det har sin grund i min öfvertygelse, att ganska många finnas i Kammaren, hvilka i afseende på dem ännu torde hafva sina dubier.

Men det är dessutom en annan omständighet, hvarpå jag ber att få fästa uppmärksamheten, nemligen att om vid den gemensamma voteringen Riksdagen kommer att biträda Första Kammarens beslut i dessa frågor och åter i staten uppföra det nuvarande ordinarie anslaget för flottans underhåll samt dessutom ett extra anslag, så beslutar Riksdagen i och med detsamma, att äfven under nuvarande förhållanden, sedan behofven för flottan blifvit rednecerade, samma ordinarie anslag till densamma likväl skall oförminskadt fortgå. Det kan väl dock icke vara Riksdagens mening att reducera vårt sjöförsvaret och likväl bibehålla samma anslag dertill. Inskränker man sjöförsvaret, så gör man väl detta för att derigenom minska utgifterna och ej nödgas bibehålla dem vid samma höga siffra som förut. Om man således slår in på samma bog som Första Kammaren, så må man väl taga i öfvervägande, om icke det ordinarie anslaget tål vid någon minskning.

Detta utgör skälet, hvarför jag för min del icke kan biträda Första Kammarens beslut.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Det ser verkligen ut, som om vi aldrig skulle komma ifrån dessa stackars 100,000 Riksdaler. Ordföranden i Stats-Utskottet har nu visserligen läst upp en liten bit af den Kongl. Propositionen, men han har tolkat den rasande. Der står: "anser jag för min del icke något giltigt skäl förefinnas att vid *hela* det bokförda beloppet bibehålla berörda fond." Det ligger vigt på ordet: "*hela*," men ordföranden i Stats-Utskottet läste det endast i förbigående; och man kan derföre icke undra på, att han icke lyckats uppfatta den verkliga meningen.

Kongl. Maj:t har dock härigenom sagt, att han icke behöfver *hela* den befintliga tillgången, utan endast 100,000 R:dr, som han ansett böra ännu kvarstå; och skälet, hvarföre han icke kan afstå äfven detta sistnämnda belopp, är, att, så länge vi skola hafva spannmål liggande i förlag vid Carlskrona, det behöfves penningar för att underhålla detta upplag. Riks-staten upptager visserligen för denna Hufvudtitel ett anslag af oindelt spannmål till värde af 125,000 R:dr, men så länge detta anslag icke utfaller förrän ungefär ett år och fem månader efter utgången af det år, för hvilket det blifvit beviljadt, så att till exempel 1868 års anslag af oindelt spannmål ännu denna dag icke utfallit, så måste man hafva andra medel att tillgå för att kunna förskottera hvad som behöfves; och det är derföre, som Kongl. Maj:t ansett sig icke kunna afstå äfven dessa 100,000 R:dr. För öfrigt är härvid att märka, att Kongl. Maj:t i fråga om dessa medels användande icke har full frihet. Om nemligen öfverskott uppstår på ett ställe, kan Kongl. Maj:t icke begagna detsamma till andra behof utan Riksdagens medgifvande.

Hvad beträffar anslaget till flottans underhåll, ber jag att få återropa hvad Herr Palander derom anfört. Af detta anslag utgå löner till flottans talrika handtverksstater, som hafva fasta beställningar på stat, och det

kan först minskas då, när den gamla uppsättningen af handverkare m. fl., som åtnjuta lön på Kronans stat, hunnit dö ut. Jag har nog varit betänkt på att kunna föreslå en minskning i detta anslag, men, eluru några nya handverkare icke vidare antagas på stat, har jag funnit, att en sådan minskning icke låter sig genomföras, så länge alla dessa gamla handverkare och underofficerare stå kvar, hvilka, enligt vilkoren vid deras antagande, icke kunna dragas in, utan måste åtnjuta sin lön, så länge de fortsätta att fullgöra den tjänst eller det arbete, hvarför de blifvit anställda. Detta underhållsanslag kan således icke minskas på en gång.

Dessa förhållanden, som jag nu omnämnt, visa emellertid, såsom jag tror, tillräckligt, att de 62,000 Riksdalerna finnas, likasom de 100,000 Riksdalerna, i tillgångskolumnen.

Herr Jan Andersson: Som jag är medlem af Stats-Utskottet och äfven, likasom Utskottets ordförande, af den afdelning, der dessa led samma saker behandlats, har det varit med verklig ledsnad, jag hört alla de förebråelser och beskyllningar, som mot honom blifvit riktade, men det har tillika glädt mig att se, huru väl han förstått att försvara sig icke blott emot några Kammarrens ledamöter, utan äfven mot höga vederbörande. Han må inom sig lysa hvilka åsigter som helst — jag har åtminstone icke märkt annat än att de varit högst fosterländska — så får jag dock förklara, att jag känt mig af mitt samvete manad att i denna sak instämma med honom. Emellertid har det, jag upprepar det, varit smärtsamt att höra den diskussion, som pågått; och förunderligt har det synt mig, att ingen annan af Stats-Utskottets ledamöter ansett lämpligt att uppträda till ordförandens understöd i försvaret af Utskottets Betänkande i denna punkt.

Jag bekänner, att vi på afdelningen haft särdeles svårt att få reda på verkliga förhållandet med alla dessa siffror. Man har af den ena ministern hört framställas ett förslag, af den andra ett annat. Och samma förhållande har det varit på afdelningen. Men hvad skall man tänka om en sådan oreda? Och när skall man en gång komma på det klara med dessa saker? Jag hörde i går af Sjöministern ett ord, som beredde mig stor glädje. Han lofvade att till nästa Riksdag framlägga en klar och ren redogörelse för sitt Departement i stället för de trassliga räkenskaper, som vi denna riksdag haft att bråka med. Det är med glädje jag motser, att denna dag skall stunda, och jag skulle önska, att hela vår administrations räkenskaper blefve lika klara och lättfattliga, så att våra ministrar vid statens reglerande kunde säga: "Se här! Här finnes en redogörelse för alla utgifter, och här han I den Kongl. Propositionen om Statsverkets behof! Gifven oss nu dessa medel, som vi behöfva, så att vi kunna sköta regeringen efter bästa förmåga öppet och ärligt inför Gud och menniskor!" Då vore det Riksdagen värdigt att utan strider och bråk bevilja de medel, som oundgängligen erfordrades, och hälften deröfver för de oförutsedda behof, som ytterligare kunde uppstå, så att vi sluppe det trassel, som nu eger rum med penningarnes öfverflyttande från den ena kassan till den andra, och till sist ändock en större eller mindre brist på ena eller andra hållet.

Hvad den nu förevarande frågan beträffar, så får jag ärligt bekäuna, att jag icke mäktat följa dess behandling i alla vinklar och vrår; men så mycket tror jag mig dock känna till deraf, att jag anser det icke vara någon fara vid att bifalla Stats-Utskottets Utlåtande i denna punkt.

Herr Vice Talmannen Mannerskantz: Jag vill endast i korthet söka redogöra för min uppfattning af frågans ställning för det närvarande. Härvid ber jag först att få i minnet återkalla, att under gårdagens diskussion om de behållningar, som finnas besparade på Femte Hufvudtiteln, och huru mycket af dessa besparingar skulle kunna till Statsverket öfverlemnas, man slutade dermed, att det blott utgjorde en skilnad af 133,000 R:dr emellan summan af de besparingar, som Regeringen numera och under vissa vilkor ansåg sig kunna afstå, och det belopp, som ordföranden i Stats-Utskottet ansåg kunna för statsregleringen användas. När då Chefen för Sjöförsvars-departementet uttryckligen och bestämdt förklarar, att så långt som ordföranden i Stats-Utskottet, med återtagande af till Femte Hufvudtiteln förut anslagna medel, har gått kunde han icke följa med, emedan tjensten inom det Departement han förestår, derpå skulle komma att lida, och då det här endast är fråga om 133,000 R:dr, så vågar jag hemställa, om icke den, som förestår Departementet, och som väl bättre än någon annan hör känna de tillgångar, som finnas, och de behof, som dermed böra fyllas, då bör ega vitsord äfven inför denna Kammare. Här har blifvit antydt om stora besparingar, som skulle finnas inne af äldre och nyare anslag till Femte Hufvudtiteln, men det är ju, såsom fullt har blifvit upplyst, ingalunda några kontanta behållningar, som ligga der oanvända, utan de medel, som icke uttagits för sjöförsvarets behof, komma under tiden Statsverket till godo på andra ställen. Men för öfrigt måste det ju alltid skyldra stora behållningar på en hufvudtitel, der utgifterna till väsendtlig del utgöras af beställningar på materiel, hvars tillverkning fordrar en längre tid, stundom ett par år och än mera, för att hinna fullbordas och hvarunder de dertill beräknade medlen stå på papperet såsom en behållning, som icke utgår ur räkenskaperna förr än hela det beställda arbetet är utfördt och slutbetaladt, fastän de delar deraf, som icke blifvit utlemnade såsom förskott, visserligen icke ligga onyttiga, utan ingå i Statskontorets rörelse och utgöra en del af Kontorets väl behöfliga förlags- eller reservkassa. Detta var dock egentligen föremål för gårdagens öfverläggning. Nu gäller det hvilket beslut Riksdagen skall fatta beträffande den stora behållningen af 468,000 R:dr å influtna medel till inköp af spannmål, som i den Kongl. Propositionen uppgifvits icke vara för sitt ursprungliga ändamål behöfliga. Kongl. Maj:t har föreslagit att använda dessa medel till nybyggnad af krigsfartyg, men det har Stats-Utskottet ansett sig icke böra tillstyrka; och ingen har sagt något deremot, utan alla, både reservanterna i Utskottet, Första Kammaren, genom dess redan fattade beslut, och samtliga talare här, samt Regeringens medlemmar genom sitt medgifvande till den äsyftade besparingen hafva gifvit Stats-Utskottet rätt i detta afseende. Men då Utskottet vid denna punkt har inskränkt sig till att blott föreslå, det nämnda medel icke må användas för det ändamål Kongl. Maj:t begärt, har deremot Herr Fri-

herre Gripenstedt nu hemställt, att denna Kammare, likasom Första Kammaren redan gjort, skulle besluta, att dessa 468,000 R:dr, som icke anses behöfliga för det af Kongl. Maj:t afsedda ändamålet, skola till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof öfverlemnas. Sådant beslut måste icke allenast vara formelt rättare än hvad Stats-Utskottet föreslagit i afseende å den nu föredragna punkten, utan det bereder äfven möjlighet, att vid några följande punkter fatta mera konstitutionellt riktiga beslut än Utskottet dervid föreslår. Det kan icke nekas, att Utskottets förslag i denna sjette punkten står i nära öfverensstämmelse med de beslut, som i de andra tillhörande punkterna 5 och 8 blifvit föreslagna att fattas, och som gemensamt äsyfta att borttaga eller nedsätta särdeles viktiga ordinarie anslag inom Femte Hufvudtiteln; men det är dessa, med hänseende till formen därför, i hög grad olämpliga beslut, som Friherre Gripenstedts förslag, utan att föranleda till någon större utgift än Stats-Utskottets förslag, nu afser att söka förebygga.

Man har förebrått Chefen för Finans-departementet, att han framkommit med ett förslag till statsreglering, bygd på ökad beskattning. Jag beklagar, att han sett sig försatt i en sådan nödvändighet, och jag anser likasom en föregående talare, att detta är en af de svåraste åtgärder, som en minister inför en Representation, som med skäl fordrar att den största sparsamhet med anslag skall iakttagas, kan blifva nödgad vidtaga. Men jag får tillika förklara, att jag funnit den i detta fall ganska väl motiverad med hänsyn till hans uppfattning om Statens behof och från hans ståndpunkt. Hade jag varit i hans ställning, skulle jag sannerligen hafva kommit i stor förlägenhet vid valet emellan att föreslå antingen den skatteförhöjning, som han ansett behöflig eller ock den åtgärd, som Stats-Utskottet nu föreslagit, nemligen att helt enkelt alldeles ur budgetens bortstryka en så vigtig post som hela det ordinarie anslaget till flottans underhåll och äfven nästan helt och hållet stryka ut anslaget till öfning af flottans manskap. Såsom representant måste jag väl anse mig böra föreslå eller besluta något som kan förebygga en skatteförhöjning, men såsom medlem af Regeringen tror jag knappast, att jag kunnat förmå mig till att framlägga ett budgetförslag, hvori något anslag till flottans underhåll icke mera skulle varit synligt och anslaget till öfningarne hade upptagits till ett så minskadt belopp som det Stats-Utskottet har föreslagit. Då nu emellertid den åtgärd blifvit föreslagen att öfverlemna ifrågakvarande medel till Riksgälds-kontoret, för att derigenom undvika att på ett betänkligt sätt och emot Regeringens bestridande rubba två för sjöförsvaret särdeles viktiga ordinarie anslag. Och då här ingalunda är fråga om de omtvistade 133,000 Riksdalerna böra inbesparas, hvilket ju skulle kunna ske vid följande punkter genom någon nedsättning på ettdera eller begge anslagen, utan endast att ställa upp beslutet om de 468,000 Riksdalerna på lämpligaste sätt, anser jag för min del det vara både rätt och klokt att nu bifalla det af Friherre Gripenstedt framställda förslaget.

Herr Axel Bergström: Väl har ni, Herr Talman redan fäst Kammarrens uppmärksamhet på, att det nu är sjette punkten af Betänkandet, som öfverläggningen gäller; och det är beklagligt nog, att *en* sådan erinran behöft göras; men det synes, efter hvad som förekommit,

icke skada att ännu en gång påpeka, att den punkt, som nu är föredragen, är sjetten på sidan 8 i Betänkandet, der Utskottet hemställer, "att Kongl. Maj:ts nådiga förslag om användande för krigsfartygsbyggnaden af den under rubrik "influtna medel till uppköp af spannmål" befintliga tillgång, icke må vinna Riksdagens bifall".

Som man ser, inskränker sig Stats-Utskottet till att afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, men det har undvikit att framlägga något positivt förslag. Deremot innehåller Friherre Gripenstedts yrkande en positiv bestämmelse, nemligen att ifrågavarande tillgång af 468,000 R:dr skall, såsom för det ursprungliga ändamålet icke vidare behöflig, till Riksgäldskontoret aflemnas.

Här har under den föregående öfverläggningen uttalats ett allmänt misstroende emot det sätt, hvarpå Förvaltningens af sjöärendena räkenskaper föras. Till och med Herr Chefen för Förvaltningen har sjelf instämt i klagoropen. Hvad är då naturligare än att man vill söka öfverflytta dessa 468,000 R:dr från Femte Hufvudtiteln och öfverlemna dem till Riksdagens eget verk Riksgäldskontoret. Derigenom bör man kunna vara säker, att medlen icke skola komma att ligga obegagnade. Mig åtminstone synes konsekvensen bjuda, att man gör såsom Första Kammaren och såsom Friherre Gripenstedt nu äfven här föreslagit. Vål kan det sägas, att genom ett sådant öfverflyttande af medlen från Femte Hufvudtiteln till Riksgäldskontoret grundfonden eller förlagskapitalet för Statskontoret skall komma att minskas. Men härigenom uppstår dock i sjelfva verket ingen fara, då det ju i alla fall är Riksgäldskontoret, som i sista hand får släppa till medel. Ty, mine Herrar, så beklagligt är det stäldt, att Riksgäldskontoret är den egentliga Finansministern i Sverige; och så länge detta förhållande räcker, bör det icke kunna komma i fråga att till någon annan öfverlemna de medel, som icke erfordras för ett visst ändamål. Jag understödjer därför Friherre Gripenstedts förslag, och jag tror, att, i händelse af bifall till detsamma, medlen skola komma att användas på det sätt, Kammaren önskar. Det tyckes vara säkert, att vi icke hafva råd att för samma medel bygga några nya krigsfartyg, men ingenting hindrar, att medlen kunna användas för statsverkets allmänna behof. Jag röstar, såsom sagdt är, för bifall till Friherre Gripenstedts förslag.

Friherre Gripenstedt: Herr Talman! mine Herrar! Jag begärde ordet, när jag hörde, att diskussionen, efter mitt omdöme, började urarta och öfvergå till ämnen, som icke ega sammanhang med den nu föredragna punkten. De sista talarne hafva dock återfört öfverläggningen på den rätta stråten; och jag ber därför blott att få påminna, att vi nu afhandla och skola fatta beslut öfver sjetten på sidan 8, der Stats-Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts förslag om ifrågavarande medels användande icke må vinna Riksdagens bifall, d. v. s. att dessa medel icke må användas till nybyggnad af krigsfartyg. Stats-Utskottet har härigenom icke framställt något bestämdt förslag, *huru* medlen skola användas, hvart de skola taga vägen; och därför är det väl nödvändigt att nu fatta beslut derom. Mitt förslag är således att betrakta endast såsom ett supplement till eller ett kompletterande af Stats-Utskottets förslag. Det torde emel-

lertid vara i sin ordning, innan proposition framställes, att man gör sig reda för följderna af ett bifall till det förslag jag gjort. I går var det fråga om att skaffa tillgångar till vissa erkända behof genom tillgripande af några befintliga reservationer. Nu är fråga om den tillgång, som uppkommit genom öfverskott på medlen till uppköp af spanmål, och i afseende hvarpå alla äro ense, att den icke bör användas så, som Kongl. Maj:ts föreslagit, utan till andra ändamål. Men för hvilka ändamål blir då frågan. Om dessa medel få kvarstadna hos Sjöförvaltningen, så har man icke så fria händer öfver dem, som om de öfverlemnas till Riksgälds-kontoret, då de kunna användas såsom tillgång för hvilket allmänt behof som helst, som förefinnes. Jag hemställer således, att Herrarne behagade finna, att här icke är fråga om något större eller mindre anslag, icke derom att 133,000 R:dr skola ytterligare blifva att tillgå, utan helt enkelt derom huruvida ifrågavarande summa skall stadna i Sjöförvaltningen eller öfverflyttas till Riksgälds-kontoret, hvilket sednare jag har tagit mig friheten att föreslå och fortfarande påyrkar.

Herr Palander: De båda sista talarne hafva antydtt, att diskussionen skulle hafva förrirat sig utom behöriga gränser, och jag vill icke på minsta vis motsäga dem derutinnan, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det torde vara alldeles omöjligt att göra för sig klart, huru man bör votera i denna punkt, utan att man tänker sig densamma i sammanhang med 5:te och 8:de punkterna. Jag kan derföre icke anse mig gå utom min befogenhet, om jag nu upptager ett yttrande, som angår sistnämnda punkter och blifvit fäldt af Stats-Utskottets ärade ordförande, och hvilket yttrande, för såvidt det får anses representera opinionen inom Stats-Utskottet, utgör, om jag så får säga, ett nytt uppslag i frågan och på grund deraf torde böra redan nu bemötas. Grefve Posse har nemligen sagt, att om man icke nu nedsätter anslagen till flottans underhåll och till öfning af flottans bemanning, så kunna de icke nedsättas en annan gång, men det böra de, ty sjöförsvarets personal kommer att betydligt minska. Det kan synas oklokt af mig att upptaga denna fråga, men jag tycker dock man handlar klokast, om man går den rätt på lifvet.

Hvad då först beträffar anslaget till flottans underhåll, får jag säga, att man i afseende å detsamma icke får gå tillväga på samma sätt som en trädgårdsegare, som, när han ville hafva träden i trädgården ansade, skaffade sig en timmerman, som högg bort grenar och qvistar utan någon kännedom i trädgårdskonsten, i stället för en trädgårdsmästare, hvilken med urskiljning och skicklighet bortskar hvad som borde borttagas. Ingen kan mer än jag vara öfvertygad om, att en nedsättning å underhållsanslaget bör kunna åstadkommas, men man bör öfverlemna åt regeringen att verkställa operationen. Har man icke förtroende för den regering man eger, må man då tydligt och klart uttala det, så att denna regering afgår, men må man icke försöka att gå in på regeringens område och sjelf försöka uppträda såsom trädgårdsmästare.

Vidkommande återigen öfningsanslaget får jag öppet förklara att, så länge jag har en plats inom denna Kammare, jag alltid kommer att till den kraft och verkan det kan hafva, uppträda emot alla nedsättningar i detta anslag, ty på detsamma beror till hufvudsaklig del, huruvida vi

skola kunna ega ett kraftigt och dugligt kustförsvar. Jag har försökt i en motion rörande sjöförsvaret visa, huru otillfredsställande den öfning är, som nu består sjöförsvarets personal; vill man nu minska detta öfningsanslag, så kan man gerna först som sist stryka bort hela Femte Hufvudtiteln.

Jag yrkar bifall till Friherre Gripenstedts förslag.

Grefve Posse: Jag har ofta varit i tillfälle erfaras under debatter, att en motståndare, då han icke känner sig alltför stark i sak, tillgriper den utvägen att antingen anfalla personen — hvilket jag dock ej vill påstå här varit förhållandet — eller också "sättet", formen, och jag anser det således nu såsom ett godt tecken för den sak jag och med mig liktänkande förfäktat, att både Herr Bergström och Friherre Gripenstedt i detta ämne hufvudsakligast uppehållit sig vid "sättet" vid en formfråga.

Det var emellertid egentligen icke för att göra denna anmärkning jag begärde ordet, utan jag har blifvit uppkallad till följd utaf ett yttrande af Herr Chefen för Sjöförvars-departementet. Herr Friherren behagade nemligen antyda, det jag icke skulle rätt citerat Kongl. Maj:ts Proposition, utan med något slags beräkning öfverhalkat det der ordet "hela".

Jag uttalade dock, hvad jag tror, ordet fullkomligt tydligt, men jag har icke kunnat finna det på samma plats som Herr Friherren funnit det. Här står tydligt och klart, att denna fond utgör 568,525 R:dr 43 öre — hvilka och således utan all inskränkning icke behövas till uppköp af spannmål, hvarföre Kongl. Maj:t föreslår att af denna fond böra användas till krigsfartygs byggande 468,000 R:dr. Men Kongl. Maj:t uppgifver alldeles ingen anledning hvarföre återstoden af fonden eller 100,000 R:dr fortfarande bör stadnas under Sjöförvaltningens vård, hvarom, såsom jag förut sagdt, icke heller annorstädes i den Kongl. Propositionen finnes nämndt ett enda ord. Jag har således citerat fullkomligt riktigt så till ordalag som andemening och att förhållandet icke kan vara sådant, som Herr Friherren nu behagat tolka den Kongl. Propositionen, eller att dessa 100,000 R:dr vore afsedda för upprätthållande af spannmålslagret i Carlskrona, torde Herrarne finna deraf att litet högre upp på samma sida i den nådiga Proposition säges, att Kongl. Maj:t förordnat att detta spannmålslager, som förut utgjort 28,583 kubikfot, skall tills vidare nedsättas till 7,000 kubikfot — och det kan väl aldrig vara Herr Friherrens mening att dessa 100,000 äro behöfliga för detta ändamål, hvartill högst 15,000 R:dr kunna erfordras.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Jag skall inskränka mig till att något litet korrigera ett yttrande af den ärade ordföranden i Stats-Utskottet. Han sade nemligen — liksom här äfven står i den Kongl. Propositionen — att reservlagret af spannmål i Carlskrona icke skulle öfverskjuta 7,000 kubikfot, och att således något större förlagskapital ej der behöfdes. Väntande att se detta anmärkt, har jag på telegrafisk väg skaffat mig underrättelse i saken och kan upplysa, att den sista December förlidet år detta spannmålslager utgjorde 36,000 kubikfot. Dertill fordras således ett ej så ringa förlag.

Herr Hierta: Jag har funnit mig uppkallad till följd deraf att Herr Jan Andersson nyss tillkännagifvit sin förvåning öfver, att ingen af Stats-Utskottets öfriga ledamöter här uppträdt till försvar för Utskottets Utlåtande. Med anledning af den andel jag, såsom ledamot i detta Utskott, kan ega i detta Utlåtande, ber jag då att vördsamt få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att då Stats-Utskottet, med afseende å den stora mängd olikartade och i många fall brådstörtande göromål hvarmed det är öfverhopadt, arbetar på fyra afdelningar, så är det omöjligt för andra Utskottets ledamöter än dem, som tillhöra den särskilda afdelning, der ärendet i första hand handlägges, att fullständigt taga reda på alla handlingar, som skola genomgås i och för ärendets förberedande behandling, innan det förslag till beslut af afdelningen uppsättes, som sedermera underställes Utskottets plenum. Och när så ärendet der förekommer, är det nästan ogörligt att medhinna sätta sig in i de förberedande undersökningarne, utan man får sätta sin tillit till hvad afdelningen åtgjort i afseende å erforderliga uppgifter af siffror och fakta och i plenum lyssna till den diskussion, som förekommer mellan de ledamöter af afdelningen, der ärendet behandlats, hvilka möjligen kunna vara af olika meningar, samt med stöd deraf bilda sig en egen åsigt. Skulle åter hvarje Utskottsledamot sjelf vilja söka intränga i originalhandlingarne till frågorna i allmänhet och på sådant sätt göra dem för sig tydliga, blefve i sanning ingens tid dertill tillräcklig.

Vidkommande särskildt förevarande fråga får jag säga, att vid de temligen vidlyftiga diskussioner, som i Stats-Utskottet rörande densamma föreföllo, Utskottets ärade ordförande — som eljest icke plägar deltaga i dessa diskussioner, men vid detta tillfälle ansåg sig, i anseende till sakens vikt, ofta nog böra taga till ordet — syntes mig på ett fullt nöjaktigt sätt redogöra för grunderna till det förslag som Utskottet här afgifvit. När nu sedermera frågan föredragits i denna Kammare, har jag ansett olämpligt för den, som icke, så att säga, i grund och botten förmår göra redo för allting, att upptaga Kammarens tid genom deltagande i diskussionen. När frågor här till afgörande föredragas, som tillhöra Riksgäldsafdelningen inom Stats-Utskottet, skall jag icke undandraga mig att försöka respondera.

Jag har trott mig böra nämna detta med hänsyn till Herr Jan Anderssons ofvan antydd ytrande, emedan möjligen annars Kammarens ledamöter skulle kunna antaga den tystnad, som Stats-Utskottets ledamöter i allmänhet nu iakttagit, såsom en tvekan hos dem sjelfva om lämpligheten eller rättmätigheten af detta Utlåtande, som utgått från Stats-Utskottet och mot hvilket de ej reserverat sig. — Hvad särskildt förevarande punkt beträffar, tror jag att det förslag, Friherre Gripenstedt framställt, och hvilket ej i *sak* skiljer sig från Utskottets, hvilat på särdeles goda grunder, och är jag derföre benägen att skänka detsamma mitt bifall.

Herr Adlersparre: Stats-Utskottets högt ärade ordförande ytrade nyss, att, när man hänner sig svag i sak, man vanligen plägar taga sin tillflykt till personliga anfall eller hålla sig till den formela sidan af saken. Öppet och frimodigt som alltid sade han, att här icke förekommit något personligt anfall, och det tror jag vi väl alla måste erkänna; deremot ville han föregifva att man här hufvudsakligast uppehållit sig vid

det formela i frågan. Jag tror icke detta sednare hans omdöme var så fullkomligt riktigt; det finnes nemligen, enligt mitt förmenande, ett tredje alternativ, som gör sig gällande, då man är svag i sak, och det är ett slags rättshafveri, hvartill man synes mig här på visst håll hafva gjort sig skyldig. Man har icke velat strängt hålla sig till den fråga, som numera föreligger till afgörande, nemligen, enligt Friherre Gripenstedts förslag, att *ifrågavarande 468,000 R:dr skola få öfverföras till Riksgäldskontoret att användas till Statens allmänna utgifter*. Dessa medel har Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition om statsverkets tillstånd och behof föreslagit att användas till nybyggnad af krigsfartyg; Stats-Utskottet åter har afstyrkt ett sådant användande, och Regeringens ledamöter hafva medgifvit, att under nuvarande förhållanden Stats-Utskottets afstyrkande kan hafva skäl för sig. Slutligen har på grund häraf Friherre Gripenstedt nu föreslagit att dessa 468,000 R:dr måtte få öfverföras från Sjöförvaltningen till Riksgäldskontoret för att kunna tagas i anspråk för Statens allmänna utgifter. Detta är nu hvad som skall diskuteras, och blir då frågan helt enkelt den: bör Riksdagen låta dessa penningar, som nu icke må begagnas till fartygsbyggnader, öfverflyttas från sjöförsvarets kassa till Riksgäldskontorets för att användas för Statens allmänna behof?

Och när man så ställer denna fråga rakt för ögonen och hvarken ser till höger eller venster, kan jag icke finna annat än att hvar och en bör med ja besvara densamma och sålunda instämma i Friherre Gripenstedts förslag.

Grefve Posse: Jag får säga, att här gäller det verkligen något helt annat än en formfråga, ty här är det fråga om uppgifter, som, om de antoges giltiga, skulle kunna förleda Kammaren att fatta ett beslut, som vore särdeles olämpligt. Här är ingalunda endast frågan om Friherre Gripenstedts förslag, utan äfven derom att den, som bifaller detsamma, icke kan antaga något enda af Stats-Utskottets förslag i de följande punkterna, ty det är naturligtvis alldeles omöjligt att hänvisa till besparingar, derest Kammaren redan genom bifall till Friherre Gripenstedts förslag disponerat öfver desamma.

När jag sist hade ordet, glömde jag att, med anledning af Herr Palanders yttrande om flottans trädgårdsmästare, förklara, att jag verkligen icke tänker anmäla mig som sökande till den der platsen, isynnerhet som jag tror att den utan våda kan någon tid hållas ledig, en åsigt, som torde vinna stöd i den omständighet, att flottan haft nog många sådana trädgårdsmästare förut.

Herr Rundgren: Det förhåller sig verkligen så, som ordföranden i Stats-Utskottet sednast anmärkt, att man här måste göra en annan talare nyss sade, att man icke borde göra, nemligen se både till höger och venster. Man måste se till venster i detta Betänkande på sid. 6, angående anslaget till flottans underhåll, och till höger på sidan 11, angående anslaget till exercis af flottans bemanning; ty klart är att, om man bifaller hvad som af Första Kammaren blifvit beslutadt och af Friherre Gripenstedt inom denna Kammare är föreslaget, man icke kan vidtaga de åtgärder, som Stats-Utskottet föreslagit i afseende å nyssnämnda

båda anslag. Men då blir frågan, om denna omständighet får inverka på bedömandet af den nu föredragna punkten, eller med andra ord, bör man icke, oberoende af huru det kan gå med de andra punkterna, genom bifall till Friherre Gripenstedts förslag, vidtaga en åtgärd, hvilken man från konstitutionel och allmän synpunkt måste anse vara den riktiga? Kan man nemligen, mine Herrar! ställa så till, att det går för sig undvika den af Stats-Utskottet föreslagna betänkliga åtgärden att ställa på extra stat så viktiga förhållanden, som flottans underhåll och exercis af dess bemanning, månne man icke också bör göra det? — Det är således tydligt att, ehuru här blott är fråga om sju punkten, man likväl nu måste göra för sig klart, huruvida, om man nu godkänner Första Kammarens beslut, man sedermera vill godkänna hvad Stats-Utskottet hemställt i fente och åttonde punkterna. Vill man göra detta, då har man nemligen, enligt min åsigt, företagit en åtgärd, som är ännu betänkligare än den som innefattas i ett bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Men jag tror för min del, att man bör se sig väl före, innan man kastar sig in på den vägen, att vägra ordinarie anslag för allmänna, under alla förhållanden gällande behof, såsom händelsen var i beväringssfrågan, och såsom nu förhållandet skulle blifva, om man ställde en så viktig del af Statens angelägenheter som underhållet och öfningen af flottans personal utanför de ordinarie anslagen, och således på extra stat.

Jag har blott velat nämna detta, för att dermed vitsorda riktigheten utaf den anmärkning Stats-Utskottets ärade ordförande gjort, att man icke kan bedöma denna sak fristående i och för sig sjelf, utan att taga i öfvervägande hvad inflytande den kan ega på den föregående 5:te och efterföljande 8:de punkten. Jag för min del tvekar icke ett ögonblick, och jag tror icke heller, att någon annan, som önskar att Statens affärer skola gå sin regelmässiga gång, oberoende af tillfälliga förhållanden vid en riksdag, skall tveka att afstyrka hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Betraktar man emellertid den nu föredragna punkten i och för sig, så måste väl det förslag, som Friherre Gripenstedt i öfverensstämmelse med Medkammarens beslut framställt, vara någonting, om hvilket alla här i Kammaren måste förena sig, så snart utaf Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvars-departementet den förklaring blifvit afgifven, att han för sin del och således äfven Regeringen icke har något emot att den besparing, som vinnes derigenom att ifrågavarande 468,000 R:dr icke öfverföras till fonden för nybyggnad af fartyg, betraktas såsom en tillgång, hvilken kan användas till Statens allmänna utgifter. Jag frågar, om icke alla inom Kammaren kunna förena sig om detta förslag, som ju, såsom lätt synes, helt och hållet öfverensstämmer med grundtonen i Stats-Utskottets Betänkande, der det säges att ett af Utskottets hufvudsakliga mål har varit att göra en statsreglering utan påläggande af nya eller ökade skatter. Och jag hemställer om icke detta är en mycket lämplig väg till befordrande utaf omnämnda af Stats-Utskottet och oss alla eftersträfvade mål, att vi nu, när Regeringen för sin del vill afstå från dessa besparingar för flottan och tillåta deras öfverflyttande till Riksgälds-kontoret, med tacksamhet emottaga detta anbud. Vore det icke, mine Herrar! betänkligt att afslå ett sådant anbud, endast af det skäl att vi vilja ställa dessa båda anslag icke på ordinarie stat, utan hänvisa dem till besparingarne? Vore det

icke att frångå just den viktiga grundsats, som af Stats-Utskottet och denna Kammare förut är uttalad, att der man kan öfverflytta besparingar från en af de särskilda fonderna till Riksgälds-kontoret, der bör man göra det? Men klart är att man måste tillika hafva för sig tydligt, huruvida man, äfven om man bifaller hvad som af Första Kammaren nu i denna punkt är beslutadt, likväl vill hålla fast vid hvad Stats-Utskottet i 5:te och 8:de punkterna föreslagit. Sådant är en omöjlighet. Frågan är således helt enkelt den: Skall Kammaren för att tillfredsställa denna lilla — jag vet icke hur jag skall benämna den — äregirighet hos Stats-Utskottet, att få sitt förslag godkänt, nu skjuta ifrån sig en tillgång, som Kammaren, med antagande af Friherre Gripenstedts förslag, kan vinna såsom tillgång för Statens allmänna behof? Jag förmodar att icke någon, som afser en statsreglering utan ökade skatter, kan afböja ett sådant anbud — jag för min del kan det åtminstone icke — och jag yrkar således bifall till hvad Friherre Gripenstedt föreslagit.

Friherre Gripenstedt: Jag nödgas ytterligare taga Kammarens tid några ögonblick i anspråk för att med några få ord söka göra det fullkomligt klart, till hvilket resultat man kommer, om det af mig framställda förslaget vinner Kammarens bifall. Stats-Utskottets ärade ordförande har sagt, att efter ett sådant bifall blir det omöjligt att godkänna Utskottets förslag i 5:te och 8:de punkterna. Detta är fullkomligt riktigt, såvida man endast afser den *formela* beskaffenheten af Utskottets förslag, ty det är tydligt att, om dessa 468,000 R:dr öfverflyttas till Riksgälds-kontoret, qvarstå de icke längre såsom en besparing på Femte Hufvudtitel, och då kunna icke för betäckande af anslagen å denna Hufvudtiteln på dem anvisningar ställas. Men i *sak* är beslutet fullkomligt fritt och icke på något sätt prejudiceradt genom ett bifall till hvad jag föreslagit. Det står de Herrar, som sådant äska, fritt att göra de inskränknningar i Hufvudtitelns anslag, som de finna tjenliga, äfven om de bifalla mitt förslag, ty detta leder endast dertill att på ordinarie stat skall uppföras åtminstone detta belopp af 468,000 R:dr. Enligt mitt omdöme bör nemligen allt som anslås till så viktiga angelägenheter, som flottans underhåll och exercis, föras på ordinarie stat och icke betäckas på så olämpligt sätt som genom hänvisning till en besparing. Detta är åtminstone min åsigt, men hvad jag nu hufvudsakligast velat framhålla är att ingen kan med skäl bestrida, att man, äfven om min hemställan bifalles, i sjelfva *saken* har fullkomligt fria händer att fatta beslut i Betänkandets öfriga punkter.

Herr Carl Ifvarsson: Jag tror för min del att den ärade representanten från Norrköping vidrörde just den ömtaligaste punkten i Utskottets förslag, då han påpekade att det skulle vara angeläget att bifalla anslaget på ordinarie stat. Vore det så stor skilnad mellan de ordinarie och extra anslagen, som han tycktes föreställa sig, så kunde det kanske vara fråga om huruvida den af Utskottet föreslagna indragningen vore på sin plats eller ej; men skilnaden mellan dem är obetydlig, ty Riksdagen kan indraga så väl de ordinarie som de extra anslagen, de förra dock endast efter särskild derom gjord framställning, hvilket icke är

fallet med de sednare, hvilka utan någon sådan komma under pröfnung hvarje år. Jag tror derföre att man icke bör numera, såsom förut varit händelsen, mycket fästa sig vid denna skilnad, i synnerhet, som alla tvister i detta afseende genom den sista Riksdagens beslut att nedsätta ett ordinarie anslag böra kunna anses afgjorda.

I fråga om det förmånliga i sjelfva saken vill jag medgifva, att det kunde vara lika riktigt att öfverflytta tillgångarne till Statskontoret eller Riksgälds-kontoret som att minska anslaget och bibehålla medlen i den förvaltning, der de förut funnits. Skilnaden tyckes endast vara den, att om Riksdagen beslutar att medlen skola ingå till Riksgälds-kontoret, så lär det väl bero på Kongl. Maj:t att bifalla detta, då medlen en gång för visst ändamål blifvit ställda till Kongl. Maj:ts disposition. Deremot om Riksdagen minskar anslaget, men lennar Regeringen full frihet att disponera detsamma, då kan Regeringen åtminstone icke göra anspråk på att få använda mera än Riksdagen beviljat. Jag vill icke antaga att så skulle komma att ske, men det är dock möjligt att förhållandet skulle kunna gestalta sig på detta sätt. Min tanke är således att i afseende på sjelfva formen hvarken den ena eller andra åsigten i denna fråga förtjenar så synnerligt afseende. Det hufvudsakliga för mig så väl i denna som i åtskilliga andra frågor synes vara det som man har att för framtiden påyrka. Man har allt mer och mer kommit till visshet om att förvaltningen i sin helhet -- ej endast sjöförvaltningen, utan hela statsförvaltningen -- är så intrasslad, att man icke kan få reda på huru det hänger tillsamman inom hvarken det ena eller andra embetsverket. Derpå har man här fått ett tydligt bevis. Det är således i afseende på framtiden som frågan har sin största betydelse; och jag vill med anledning af hvad som nu förekommit lägga Stats-Rådets herrar ledamöter på hjertat att söka för framtiden anordna statshushållningen på ett tillfredsställande sätt. Stats-Utskottet har visserligen framlagt en beräkning angående ställningen inom Sjöförvaltningen; men denna beräkning är icke uppgjord af Utskottet, utan Utskottet har grundat densamma på en beräkning hemtat från Förvaltningen, och jag kan således för min del icke svara för siffrornas riktighet mera än vederbörande sjelfva kunna göra. Ingendera beräkningen, hvarken Utskottets eller Kongl. Maj:ts, lär vara så klar, att man kan påstå, att den eller den siffran är den riktiga. Godt är emellertid, att man kommit derhän att skilnaden icke är större än 133,000 R:dr. en summa af så obetydlig vikt i afseende på det föreliggande förslaget, att jag icke kan föreställa mig att derom kan behöfva synnerligt tvistas. Om sjöförsvaret har 133,000 R:dr mer eller mindre att påräkna till sin disposition, lär väl icke betyda så mycket, då man icke ens vet om vi hafva något sjöförsvaret eller om det kommer att i framtiden ökas eller minskas.

Utaf alla dessa förhållanden finner jag för min del, att frågan icke förtjenar att så pass hårdt, som här skett, diskuteras, åtminstone tror jag att man icke bör särdeles mycket fästa sig vid hvilkendera åsigten skulle blifva Kammarens beslut, vare sig att detta utfaller i enlighet med det ena eller andra af de förslag, som nu blifvit framställda, då jag i alla fall hoppas att reda och ordning i räkenskaperna inom kort kommer till stånd.

Jag kan icke föreställa mig att det är alldeles nödvändigt, att vi nu skola besluta hvartill de 468,000 R:dr skola användas. Här är det, enligt mitt förmenande, hufvudsakligen fråga om, huruvida för det ifrågasatta ändamålet finnes att tillgå en summa af 784,000 R:dr eller icke och huruvida densamma är tillräcklig eller icke, och då kan jag icke finna annat än att punkten bör bifallas. Man kommer derigenom på det klara i denna sak, och frågan om de 468,000 R:dr kan då anstå till dess fråga blir om den femte eller kanske åttonde punkten. Om särskildt anslag då anvisas, så lär det också vara klart att medlen behövas inom Sjöförvaltningen. Jag kan således icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag, hvilket jag anser för det enda rätta.

Friherre Alströmer: Ehuru jag icke kan hafva anspråk på att Kammaren skall fästa synnerligt afseende på hvad jag kan komma att yttra, så ber jag dock att få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som jag ansett mig böra framhålla i anledning af den förklaring Stats-Utskottets ordförande afgifvit, att om man ej bifaller denna punkt, så skulle man derigenom vara förhindrad att bifalla hvad Utskottet i den föregående punkten föreslagit. Det är visserligen möjligt, att så är förhållandet, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på hvad följden häraf kan blifva och huru högt spel man i sjelfva verket spelar. Om Stats-Utskottets förslag i nu förevarande punkt bifalles, så kommer dessa 468,000 R:dr att stå kvar såsom en behållning på Femte Hufvudtiteln. Komma sedermera vid gemensam votering de ordinarie anslagen att uppföras och de nu ifrågavarande 468,000 R:dr att kvarstå som en besparing på Femte Hufvudtiteln, hvilket ingalunda är omöjligt, så blir följden deraf en motsvarande förhöjning i bevillningen, och jag tror för min del att det är klokast att icke utsätta sig för en sådan fara.

Herr Rundgren: Herr Talman! Jag ber Kammaren ursäktas att jag ännu en gång begär ordet i denna fråga. Men efter den utredning och förklaring, som Herr ordförandens i Stats-Utskottet korta antydan fått genom representanten från Halland, torde det vara omöjligt att lemna denna sak alldeles obesvarad. Då man tager fasta på dessa båda yttranden tillsammans, kan man icke afhålla sig från att säga om Stats-Utskottets Utlåtanden om Fjerde och Femte Hufvudtitlarna, hvad en stor häfdatecknare sagt om Kalmare-union, att "det är en händelse, som ser ut som en tanke". Hitintills har jag ansett mig skyldig erkänna såsom uppriktigt Stats-Utskottets förklaring, att "dess förnämsta syftemål varit att åstadkomma en statsreglering utan att pålägga ökad beskattning"; men när man nu sätter sig emot förslaget, att lemna en betydlig besparing till Riksgäldskontoret, då må det vara ursäktligt, om man å andra sidan icke vidare anser sig böra betrakta det angifna skälet såsom det hufvudsakliga. Ser man nemligen på Betänkandena i deras helhet, så tycker man sig höra den der bekante gamle Römerske kejsaren, som, när hans fältherre Varus hade förlorat en stor slagtning stötte hufvudet flera gånger i väggen, ropande "Varus, gif mig igen mina legioner!" Stats-Utskottet har verkligt på detta sätt ropat till Finansministern: "Gif oss igen våra fonder, gif

oss igen våra besparingar!“ Men nu när det förklaras att en besparing är tillgänglig, och när Regeringen genom Sjöministern medgifver, att den fritt må öfverflyttas från Sjöförvaltningen till Riksgälds-kontoret; då svarar man: „nej, nu vilja vi icke hafva besparingarne, vi vilja icke hafva dem på *det* sättet, icke under *den* formen, ty då kunna vi icke hålla fast vid förslaget i femte och åttonde punkterna att ställa flottan på extra stat.“ Om nu, mine Herrar! från Stats-Utskottets sida detta kan vara någon anledning att afslå hvad som utaf Första Kammaren är bifallet, och som Friherre Gripenstedt här föreslagit, så hemställer jag likväl, huruvida denna lilla fåfänga, att få precis som man vill hafva det, bör förmå Kammaren att uteslutande hålla sig vid det som Utskottet föreslagit. Jag måste bekänna att, om Utskottets majoritet skjuter ifrån sig hvad som nu erbjudes och vill förmå Kammaren att jemväl göra sammaledes, då bevisas uppenbarligen att grundmotivet icke är det, som uti Utskottets Betänkande är uppgifvet. Utskottet vill söka upp besparingar, men då sådana erbjudas, vill det icke hafva dem, utan vill fortfarande begagna sitt förslag såsom en murbräcka i andra hänseenden. Jag har ansett mig böra åtminstone uttala min mening i afseende på detta förhållande, och hemställer till Kammarens ledamöter, huruvida det verkligen kan vara skäl att, då man säger till Regeringen: „Vi vilja hafva besparingar“ och när Regeringen säger: „Tag denna besparing!“ svara: „Nej, vi vilja icke hafva den, vi vilja icke lemna den till Riksgälds-kontoret.“ När härtill kommer, såsom utaf Herr Friherre Gripenstedt blifvit uttaladt, att om vi öfverflytta besparingen till Riksgälds-kontoret det endast i *formelt* hänseende blir omöjligt att antaga hvad Stats-Utskottet uti femte och åttonde punkterna föreslagit, men Kammaren *i sak* har qvar sin fulla frihet att besluta i afseende på dessa punkter, så vågar jag verkligen tro, att Kammaren icke skulle låta komma sig till last en sådan inkonsequens, som den att begära besparingar och, när de lemnas, icke taga emot dem.

Geefve Posse: Jag kan icke underlåta att med några ord söka fritagga Stats-Utskottet från *„denna lilla fåfänga att få köra hufrudet i vägen“* som den ärade representanten från Norrköping velat framhålla såsom motivet till Utskottets hemställan i denna punkt. Det torde icke böra lemnas utan uppmärksamhet att utom *„denna lilla fåfänga“*, som kunde ligga under alltsammans, så ligger det verkligen någonting mera reelt derunder, hvilket jag förmodar att icke ens representanten från Norrköping skulle försmå, nemligen 133,000 R:dr. Herr Friherre Alströmer har talat om den praktiska våda, som skulle uppstå, derest man ej antoge Friherre Gripenstedts förslag. Denna våda kan jag icke anse vara för handen. Det står ju alltid uti Kammarens hand att vid den gemensamma votering, som slutligen kommer att ega rum, göra sin mening gällande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde, enligt de gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till det förslag, som, först framställt af Friherre Gripenstedt, blifvit af åtskillige ledamöter understödt. Då den sednare propositionen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad, begärdes vote-

ring. Följande voteringsproposition blef då uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i sjetten punkten af dess Utlåtande N:o 25,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammarerna, i anledning af Utskottets hemställan i denna punkt, fattat följande beslut:

“Riksdagen beslutar för sin del, att den i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition omförmälda, under rubrik “influtna medel till uppköp af spanmål“ befintliga tillgång, 468,000 R:dr, skall, såsom för sitt ursprungliga ändamål icke vidare behöflig, till Riksgäldskontoret öfverlemnas.“

Den härefter i vanlig ordning företagna omröstningen utföll med 118 ja mot 57 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Enligt Kammarernas ofvannämnda särskilda beslut föredrogs nu, näst efter sjetten punkten

Punkten 5.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Af det sammanhang mellan denna och en annan punkt, som jag under den föregående diskussionen framhållit, och i betraktande af den majoritet som röstade för Stats-Utskottets förslag i sistnämnda punkt, synes antagligt, att Kammarernas majoritet äfven i nu förevarande punkt biträder Utskottets mening. Men jag kan icke underlåta att angifva de skäl, hvarpå jag stöder en motsatt åsigt.

Visserligen har en gammal riksdagsman och aktad talare här sagt, att skillnaden mellan ordinarie och extra anslag numera försvunnit, men för min del vågar jag påstå att en dylik uppfattning är långt ifrån riktig. En annan ännu äldre riksdagsman och aldrig ledamot af Stats-Utskottet, Herr Hierta, har deremot yttrat, att det ej var möjligt för de ledamöter af Stats-Utskottet, som ej å afdelningen deltagit i ärendets behandling, att så i detalj kunna granska hvarje punkt af statsregleringen eller hvarje ifrågasatt anslag, att man kunde komma till en fullt riktig åsigt om rätta beloppet af de summor, som för hvarje särskildt ändamål borde utgå. Om detta redan nu är förhållandet, hur mycket svårare skulle det då icke blifva att komma till riktiga belopp, om hela statsregleringen skulle ställas på så rörlig fot att den för hvarje riksdag skulle uppgöras efter dåvarande Stats-Utskotts förslag? Jag kan sjelf intyga riktigheten af sistnämnda talares påstående, ty jag har i flera år såsom ledamot af Stats-Utskottet varit i tillfälle att se hur der går till.

Nödvändigheten af att hafva fasta anslag är dessutom klar och tydlig för en hvar, som något befattat sig med den högre förvaltningen. Det

går nemligen icke an att behandla en hufvudtitel på samma sätt som en dagakarl, som får sin lön för dagen, utan man måste här äfven se på de framtida behofven; och om detta gäller för alla hufvudtitlarne i allmänhet, så gäller det så mycket mer i samma grad, som en hufvudtitel har en stor materiel, som icke kan göras färdig på ett enda år utan hvarå arbetena få påbörjas det ena året och fortsättas det andra, samt möjligen sluta först efter flera års förlopp. Att detta är fallet med Femte Hufvudtiteln, veta vi alla. Den har stora förslagsanslag, som måste bestrida de reparationer och underhållsarbeten, som ett föregående år lemnar ett efterföljande i arf. Jag har redan upplyst huruledes sådana brister i år förefinnas, uppkomma å arbeten, som i fjor påbörjades, såsom att 70,000 R:dr för ångpannor till Gefle och 40,000 R:dr för ångpannor till andra fartyg och mera dylikt redan blifvit utbetalda af den i Stats-Utskottets tabell upptagna behållning. Hade man talt om möjligheten af detta behof vid 1868 års statsreglering, så är det icke sagt att Stats-Utskottet då hade trott derpå. Angfregatten Vanadis kommer att instundande höst gå i docka, och hvad reparationen torde gå till kan jag nu icke uppgifva, men jag vet att det blir en stor utgift, och således måste jag hafva medel för att möta den. Detta är nu utgifter, som redan i år kunna motses, och ännu mer kan det komma att blifva nästa år. Således är en viss fast summa nödvändig för Regeringen att kunna påräkna för dylika utgifters bestridande, ty eljest blir det omöjligt att kunna sköta denna förvaltning, åtminstone så länge Svenska Riksdagen fortfar att, såsom nu, i detalj bestämma hvart hvarje anslag får användas. Lättare vore det om Riksdagen, såsom det sker i andra länder, ville votera anslagen å Hufvudtitlarne i klump, ty då kunde Regeringen efter omständigheterna fördela medlen och använda dem der de bäst behöfdes för hvarje gång. Så har dock icke skett här, utan har man tvärtom ganska skarpt tillrättaviserat ministären, om den i någon detaljutgift gått utöfver den summa Riksdagen för ändamålet anslagit.

Här har förut blifvit påpekadt, och jag upprepar det åter, att från detta anslag till flottans underhåll äfven utgå fasta arfvoden till handtverkare, såsom timmermän och smeder med flera, vid hvilka arfvoden Kronan juridiskt bundit sig och hvilka desse personer följaktligen hafva laglig rätt att erhålla. Men dessutom finnas äfven andra poster, som från detta anslag skola bestridas och hvilka Kronan genom kontrakter åtagit sig att utbetala, såsom vissa utgifter för underhåll af i Stockholm, Carlskrona och på några andra ställen befintliga inrättningar, och till hvilka poster medlen följaktligen kunna på juridisk väg aftvingas Kronan.

Min mening och önskan är, att söka göra alla förenklingar och reduktioner, som inom flottan kunna åstadkommas, ty jag erkänner obetingadt att flottans förvaltning för närvarande är för dyr. Detta kan dock icke göras genast, ty om en del skall Kongl. Maj:t besluta och till en annan del hoppas jag erhålla Riksdagens bifall, och innan detta hinner ske går det åt någon tid. Öfvergången kan ej heller ske med ens, emedan, såsom jag nyss nämnt, en mängd personer finnas som af dem skola hafva fasta löner, hvilka de icke kunna beröfvas; ty vi hafva i Sverige den goda vanan, att respektera enskilda personers rättigheter, och vi kunna icke här, såsom i andra äfven rent demokratiska stater, afskeda eller kasta bort Statens

tjenare utan alla konsiderationer. Bland andra förenklingar som böra göras vill jag nämna behovet att i Carlskrona sammanföra en mängd nu på spridda håll befintliga embetsrum, hörande till samma förvaltning; men fastän der finnes rik tillgång å hus och byggnader — större till och med än jag skulle önska — så kan man dock icke oförberedt göra en sådan anordning, utan der måste först vidtagas nödiga förändringar inom lokalerna, ja! sannolikt äfven nybyggnader, innan man kan sammanföra de enskilda embetslokalerna.

Allt detta gör, att man icke kan sätta anslaget på rörlig fot. Visserligen kan man i år reda sig med de penningar, som finnas behållna å andra anslag från föregående år; men jag ser ingen vinst dermed för detta enda år, när ändock nästa anslag bör återkomma å ordinarie stat. Jag ser icke heller hvarföre Stats-Utskottet, om det endast sett på penningarne, icke vidtagit den af Friherre Gripenstedt förordade åtgärden att af behållningarne öfverflytta de oftanämnda 480,000 R:dr på Statsverket och sedan afdraga de öfriga 133,000 R:dr på ett af de ordinarie anslagen, i stället för att alldeles borttaga dessa. Men när man icke ville inslå denna väg, månne då icke deri ligger en antydning, att Stats-Utskottet icke har särdeles stor benägenhet för att låta de ordinarie anslagen kvarstå? Då jag emellertid för min del anser för alldeles nödvändigt att dessa anslag få kvarstå — och jag betvivlar att någon af mina företrädare hafva gjort, eller att någon af mina efterträdare skall kunna göra annorlunda — så måste jag lägga alla dem, som äro måna om att statsregleringen skall gå sin jemna gång, varmt på hjertat att icke bifalla Stats-Utskottets förslag.

Herr Ribbing: Min åsigt om Riksdagens ställning till ordinarie anslag, och om hvilka de tillfällen äro, då fråga rimligtvis kan inom Riksdagen uppstå om att upphäfva eller väsendtligen minska sådana, har jag under debatterna om Fjerde Hufvudtiteln uttalat, och behöfver således icke nu vara vidlyftig i denna sak, aldraminst efter det anförande i samma ämne, som Herr Sjöministern nyss haft. Det synes mig vara alldeles tydligt, att om man upphäfver ordinarie anslag, hvilka varit afsedda för ändamål, som man dock fortfarande vill förklara för nödvändiga, och dessa ändamåls uppnående sålunda blifva beroende af för hvarje riksdag beviljade extra anslag, så gör man derigenom hvarje regelbunden gång af statsförvaltningen i allmänhet omöjlig, emedan Regeringen då icke kan på förhand i någon mån veta huru mycket hon har råd att bekosta för detta samma ändamål. Men ej nog härmed. En sådan behandling af statsanslagen har, för det andra, likaväl till naturlig följd en stor misshushållning eller utgör en sådan: derföre, att Regeringen då icke kan på förhand vidtaga några åtgärder eller småningom träffa anordningar för ändamålets uppnående, när hon icke bestämdt vet att hon sedermera får erforderliga medel att betala med. Befinnes så något företag af nöden påkalladt och beviljas derföre af Riksdagen medel, så nödgas man att till hvad pris som omständigheterna för tillfället medgifva genast anskaffa det fordrade.

Jag vill, utan att ingå i utveckling af det i största korthet antydda, vid detta tillfälle endast påpeka en enda synpunkt för bedömande och för afgörande af nu förevarande fråga, hvilken naturligtvis med detsamma

ock blir en synpunkt för betraktande af den följande åttonde punkten, enär denna så nära sammanhänger med den förevarande. Stats-Utskottet har föreslagit, att Regeringen måtte bestrida åtskilliga utgifter, som förut af ordinarie anslag utgått, med befintliga behållningar, som för deras ursprungliga ändamål icke äro för närvarande behöfliga. Jag antager, att dessa behållningar nu finnas och således kunna i år på det föreslagna sättet användas. Men ett annat år äro de konsumerade, ty behållningar uppstå icke hvarje år. Då framträder för det derpå följande året den frågan: hvarmed skola nu de utgifter bestridas, till hvilka förut funnos ordinarie anslag, men som borttagits, emedan vi föregående år haft behållningar att tillgå? Hvilken som än vid den tidpunkten må vara minister, måste begära samma anslagsbelopp som förut fanns, men icke vidare såsom ett tillfälligtvis befintligt, — något sådant existerar då ej — alltså såsom ett nytt ordinarie anslag. Jag fruktar, att, om denna minister icke tillika är chef för ett mäktigt parti inom Riksdagen, han icke så lätt skall få fram ett nytt ordinarie anslag till ett så betydligt belopp, som det nu ifrågavarande. Äfven ifrån den synpunkten är det sålunda oklokt och vågadt att nu vidtaga den af Stats-Utskottet föreslagna åtgärden.

I sjelfva verket synes mig frågan så väl i denna punkt som i den åttonde mindre afse ett bestämmande af vissa belopp än det formela i saken. Så mycket medger jag att här blir fråga om en skilnad i tillgängliga tillgångar af 133,000 R:dr, men ej mer. För dem af Herrarne — och jag förmodar det är alla — som gjort sig bekanta med General af Klints reservation, är klart att han i denna visar en befintlig besparing af summa 790,000 R:dr, och om man härtill lägger de 49,000 R:dr, som Herr Finansministern sagt vara disponibla för Femte Hufvudtiteln, får man en summa af 839,000 R:dr: besparingar disponibla för att betäcka statsbristen, och derigenom undvika nödvändigheten af ökad beskattning. Att dessa besparingar verkligen äro disponibla har, synes mig, reservanten fullt tydligt visat. I och med det Kongl. Maj:t nemligen förklarar sig icke behöfva anförda summor för det ändamål de beviljades, har han till Riksdagen återlemnadt dem. Föreslår han nu deras användande till andra ändamål, så faller frågan derom under samma lag af Riksdagens sjelfbeskattningsrätt, som alla andra af Kongl. Maj:t begärda nya anslag. Riksdagen kan förklara att den icke anser skäl, eller ej har råd att bevilja de begärda anslagen för de uppgifna ändamålen. Dermed återvända ej de besparade och af Kongl. Maj:t återlemnade medlen till de ändamål, för hvilka de ju ej längre anses nödiga, de blifva alltså en tillgång i Riksdagens hand. Särskildt vill jag fästa uppmärksamheten å de 200,000 R:dr, som, enligt nämnda reservation äfven visat, äro disponibla, om man låter det i åttonde punkten omhändertaga anslaget vara såsom Kongl. Maj:t föreslagit, men som deremot, om man såsom Utskottet vill minska det af Kongl. Maj:t i denna punkt begärda anslag, icke kunna tagas med i beräkningen af befintlig besparing, såsom Utskottet ock sjelf erkänt. Använder man nu dessa besparingar *icke*, såsom Utskottet föreslagit, att sätta i stället för ordinarie anslagen till flottan, utan låter dessa qvarstå, så har man alltså dermed ej bortkastat besparingarne såsom en befintlig tillgång, utan man eger den fastmer såsom en sådan för att

betäcka *andra* utgifter och den enda materiela skilnaden blir, såsom redan nämnt, de 133,000 R:dr, som dessa besparingar verkligen äro mindre än den tillgång, som uppstår, om man indrager de ifrågavarande ordinarie anslagen. Men jag erkänner, att jag anser denna nämnda summa, 133,000 R:dr, icke på långt när vara tillräckligt stor för att den skulle gifva anledning att drifva oss till den åtgärd, som Stats-Utskottet i förevarande punkt föreslagit, nemligen borttagandet af ett stort ordinarie anslag för ett ändamål, som vi fortfarande anse vara af den största nödvändighet. Dessutom tror jag mig i går genom en temligen tydlig kalkyl hafva visat, att det icke skulle vara alldeles omöjligt att på annat sätt erhålla tillbaka ett belopp af 133,000 R:dr och sålunda vinna hvad man önskar eller undvika ökad beskattning, nemligen genom att använda bankovinsten samt genom en något högre beräkning af bränvinsbränningsmedlen, utan att dock höja afgiften för tillverkningen till mer än 80 öre per kanna, och denna högre beräkning anser jag så mycket heldre böra komma i fråga, som Stats-Utskottets ordförande alldeles nyss klandrat Herr Finansministern för det i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om statsverkets tillstånd och behof beräkningen i år är så låg som den i nämnda Proposition finnes upptagen. Det är ju, synes det, då allt skäl att följa en i finansiela frågor så erfaren mans åsigt.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag att, med afslag å Utskottets förslag i denna punkt, få proposition å hvad General af Klint i sin reservation föreslagit.

Grefve Posse: Sedan vi nu hafva årliga statsregleringar, så ligger det för öppen dag att den konventionela skilnad, som man förut antog finnas mellan extra och ordinarie statsreglering, numera försvunnit. Legalt har den aldrig funnits, utan endast såsom en praktisk tillämpning, som man låtit passera. Jag medgifver likväl, att vissa anslag böra anses mindre rörliga än de öfriga, men äfven dessa böra dock aldrig upphöra att ega den natur af rörlighet, som hvarje anslag egentligen måste hafva, när det hvarje år kan granskas, minskas eller indragas af Representationen. Hvarföre man nu motsätter sig den af Stats-Utskottet föreslagna indragningen, synes tydligen hafva sin grund deri, att man befarar det Representationen nästa år skall vägra bevilja anslaget, om det nu indrages. En sådan farhåga kunde vara berättigad, om anslaget afsåge sådana utgifter, som af någon kunde uppfattas såsom öfverflödiga; men nu afser ju detta anslag utgifter, som hvar och en måste anse för oundvikligen nödvändiga, och således ligger det i sakens natur, att Representationen icke kan vägra att bevilja detsamma, ehuru beloppet, hvarmed det skall utgå, kan blifva underkastadt olika meningar. Deremot förundrar det mig icke om Regeringen skulle befara, att, när hon nästa gång framlägger förslag i denna sak, kunna mötas af den invändningen, att, sedan flottan blifvit minskad och hunnit efter hand reduceras, underhållsanslaget äfven må kunna sättas lägre än tillföre. För min del anser jag det som en lycka, derest Regeringen finner anledning till en undersökning, hvars resultat måste blifva, att anslaget kunde nedsättas. Ett stöd för denna uppfattning eger jag i hvad Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet nyss yttrade, då han beklagade om man icke antoge Friherre Gripenstedts för-

slag, helst man då skulle kunna nedsätta anslaget med de omtvistade 133,000 R:dr, i hvilket yttrande ligger en antydning om att en sådan nedsättning icke skulle af Regeringen bestridas. För min del har jag om flottans ordinarie anslag den uppfattningen, att de borde kunna i allmänhet nedsättas, emedan erfarenheten visar, att besparingarne å Femte Hufvudtiteln ständigt ökas, hvilket naturligtvis är följd endast deraf att anslagen äro större än behöfven. Jag gör denna anmärkning icke såsom en förebråelse emot Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet, som jag vet så nyligen hafva mottagit sitt höga embete, att han icke kunnat medhinnna att göra nödiga undersökningar. Jag hyser dessutom den öfvertygelsen att Herr Ministern har en ovanligt god vilja jemte stor förmåga att reglera förhållandena inom Departementet, så snart han vinner tid dertill.

Emellertid tror jag, att Stats-Utskottet icke genom den utväg det föreslagit kan sägas hafva ställt förvaltningen i någon förlägenhet, ty om Kongl. Maj:t får obehindrad disposition öfver behållningarne inom denna hufvudtitel, hvilka äro uppkomna å reservationsanslag, öfver hvilka Kongl. Maj:t icke förut har fri dispositionsrätt, så måste detta enligt mitt omdöme för Kongl. Maj:t betydligt underlätta förvaltningen.

Jag hemställer derföre vördsamt, att Kammaren i öfverensstämmelse med det nyss i förutgångna punkt fattade beslut äfven måtte bifalla hvad Stats-Utskottet nu föreslagit.

Herr Nordenskiöld: Utan att vilja ingå i den strid, som under gårdagens och dagens plena egt rum angående besparingarne å Femte Hufvudtiteln, måste jag dock på det bestämdaste motsätta mig det sätt, hvarpå Stats-Utskottet anvisat medel till betäckande af de i Utlåtandet under femte och åttonde punkterna förekommande betydliga utgiftsposter å Femte Hufvudtiteln. Första villkoret för en god ekonomi är att göra sig väl reda för hvilka utgifter man har samt ärligt uppföra dem å utgiftskontot, medlen må tagas från ordinarie inkomster, från gamla besparingar eller från nya lån. Denna regel gäller icke endast för den privata ekonomien, utan helt säkert äfven för Statens, och den kan icke heller, såsom fallet dock tyckes vara i Betänkandet, förbises i nu föreliggande fall. Så länge vi hafva en flotta — och jag hoppas den dag icke någonsin skall komma att randas för vårt fädernesland, då vi skulle lemna våra vidsträckta kuster och vår betydliga handel utan sjöförsvar — måste vi äfven anvisa medel till dess underhåll och till öfvande af dess manskap, hvilka medel således alltid måste upptagas i vår budget. Aldraminst böra de utstrykas på ett så förvillande sätt, som Stats-Utskottet nu föreslagit. Då man läser sista raden i Utskottets Betänkande (tabellen), skulle det kunna synas som utgiftssumman å Femte Hufvudtiteln nu blefve 983,500 R:dr mindre än förut, men så är dock icke fallet, utan utgör minskningen egentligen endast 11 R:dr 70 öre såsom i trettonde punkten närmare angifves, enär Utskottet till betäckande af det öfriga beloppet tillstyrkt Riksdagen att tillgripa gamla besparingar. Stats-Utskottet lyser således här i ett falskt ljusskimmer, hvilket skall kasta en oriktig slagskugga öfver de personer, som erhålla i uppdrag att uppgöra nästa års budget.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra förenar jag mig med dem, som med afslag å Utskottets förslag yrkat bifall till första punkten af General af Klints reservation.

Herr Palander: Det är med djupt vemod man uppträder under förhållanden sådana som dessa, då man på förhand vet, att, hvad helst man än skulle andraga, detta dock icke i minsta mån skulle kunna motverka ett beslut, som redan synes vara fattadt. Jag har icke desto mindre ansett för en pligt att höja min röst mot det beslut, som jag förutser skall blifva Kammarens. Jag ber alltså att få fästa uppmärksamheten dervid, att, om man än kunnat vara tveksam angående anslaget till beväringens vapenöfningar, man dock icke bör kunna vara det vid denna fråga, ty det är ju icke möjligt att från budgeten undvara detta anslag, hvilket ovilkorligen måste för de dermed afsedda ändamålen utgå. Hvad man deremot måhända skulle kunna göra, vore, att med kraftig hand återtaga, för att vid den allmänna statsregleringen använda, sådana reserverade fonder, som Regeringen visat sig icke vilja använda för de ändamål, hvartill de af Riksdagen blifvit beviljade. Men om någonsin uttrycket: *fortiter in re, suaviter in modo* bör tillämpas, så är det väl med afseende på Representationens uppträdande gent emot Regeringen, och jag hemställer om det icke vore allt annat än *suaviter in modo*, att så behandla Regeringen som Stats-Utskottet föreslagit, och jag är fullkomligt förvissad, att man kan ernå precis samma resultat som Stats-Utskottets förslag afser, utan att tillgripa det alltför kraftiga medlet att söka tvinga Regeringen att göra hvad den anser sig icke kunna eller böra göra. Om någon inom denna Kammare hade uttalat missnöje mot Regeringen, skulle jag kunna förstå att man genom en skattevägran ville framkalla en ministerkris. Men då jag icke hört någon Regeringens ledamot klandras, så kan jag ej inse hvarthän man vill komma. Man säger sig vilja undvika en ökad beskattning, och man vidtager för detta ändamål åtgärder, som äro egnade att leda till ett alldeles motsatt resultat.

Jag ber att, ehuru med misströstan om framgång, få yrka afslag å Utskottets förslag och bifall till Herr af Klints reservation.

Friherre Gripenstedt: Det torde icke vara skäl att yttra sig vidlyftigt om denna punkt, men jag ber dock att få fästa uppmärksamheten på ett par omständigheter. Jag vill då till en början anmärka, att man härvid har att taga i betraktande tvänne skiljaktiga saker. Den ena är den form, hvarunder de medel skola beviljas, hvilka Utskottet synes vilja öfverlemna till Kongl. Maj:ts disposition, och den andra angår det belopp, som på detta sätt skulle komma sjöadministrationen tillhanda. Den form, som Stats-Utskottet valt, nemligen att hänvisa Kongl. Maj:t till besparingarne å denna Hufvudtitel, är enligt mitt förmenande fullkomligt oriktig och att vidare utveckla detta anser jag vara öfverflödigt, då redan till fullo blifvit ådagalagd att en ordinarie förvaltning äfven bör hafva ordinarie anslag till sitt förfogande. I afseende å beloppet åter ber jag få fästa uppmärksamheten derå, att skillnaden mellan den summa, hvilken skulle komma att anvisas, derest Stats-Utskottets förslag bifölles, och det förslag, som uttryckes uti Herr af Klints reservation, belöper till just dessa

omtvistade 133,000 R:dr. Stats-Utskottets förslag innehåller nemligen i denna punkt en hemställan om att af det ordinarie anslaget indraga ett belopp af 592,888 R:dr 30 öre; i åttonde punkten föreslås åter en minskning af 380,000 R:dr, summa 972,888 R:dr 30 öre. Enligt det andra alternativet skulle de tillgångar, som genom besparingar uppkomma, belöpa sig först till 790,000 R:dr samt derefter ytterligare 49,000 R:dr, summa 839,000 R:dr. Skillnaden mellan de besparingar, som enligt dessa tvänne alternativ sålunda skulle uppkomma, är just dessa 133,000 R:dr. Då nu, enligt mitt förmenande, hvilket beslut, som än i denna viktiga fråga må fattas, bör stödja sig på möjligast goda grunder, och då den utredning, som härstädes under föregående plenum blifvit lemnad, äfvensom de upplysningar, som i dag i detta ämne afgifvits, böra vara en ganska god vägledning för Utskottet att ånyo taga frågan i öfvervägande och framställa ett förslag, som är mera lämpligt och lagligt för att vinna det åsyftade ändamålet, samt då det slutligen torde vara skäl att Utskottet ännu en gång må komma i tillfälle att eftersinna, huruvida det kan anses lämpligt att för en besparing af 133,000 R:dr gå Regeringen så hårdt in på lifvet som nu, så synes det mig, helst efter de bestämda förklaringar, Regeringens ledamöter härstädes i detta afseende afgifvit, vara både klokt och i högsta måtto billigt, att denna fråga icke nu definitivt afgöres, utan anser jag således lämpligast vara att återremittera densamma till Utskottet. Skulle dock detta mitt förslag icke vinna det understöd, hvaraf jag anser densamma vara väl förtjent, så är det klart att jag instämmer med dem, som yrka bifall till Herr af Klints reservation.

Jag vågar dock ännu en gång hemställa, huruvida det icke vore skäl att sätta Utskottet i tillfälle, att, med ledning af hvad här under diskussionen förekommit, ånyo taga i öfvervägande denna fråga, hvilken ingalunda må genom det nyss fattade beslutet anses vara afskuren, enär densamma var helt och hållet negativt, då vi endast beslöto, att de ifrågasatta medlen, 468,000 R:dr, *icke* skulle användas på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit, men ej *huru* med dem skulle förfaras.

Grefve Posse: Det förundrar mig verkligen, att Friherre Gripenstedt kunnat på fullt allvar säga, att det är olämpligt att hänvisa Kongl. Maj:t till redan befintliga tillgångar för utgifternas bestridande. Detta är likväl något som redan blifvit af Kongl. Maj:t accepterad, enär han ofta föreslagit Riksdagen att anvisa på sådana besparingar, som äro tillgängliga. Jag har, för att närmare belysa detta ämne, efterskickat Kongl. Maj:ts af Herr Friherren kontrasignerade Proposition vid 1865 års riksdag angående statsverkets tillstånd och behof och, ehuru jag ej ännu hunnit få densamma i handom, tror jag mig dock minnas, att uti densamma göras dylika förslag. Likaså har det väckt min uppmärksamhet, att både Friherre Gripenstedt och Herr Palander velat gifva denna fråga en anstrykning af ett anfall mot ministären. Men enär Regeringens ledamöter sjelfva icke velat antyda någon sådan förmodan, tror jag att icke någon annan bör uttala deras mening, hvilken jag tilltror dem sjelfva ganska väl veta att uttrycka. För min del erkänner jag, att jag icke kan inse, att denna fråga i något afseende kan rubriceras såsom en kabinettsfråga, då den helt enkelt är en penningefråga och icke ens har

så stora dimensioner, som man velat och lyckats gifva frågan om anslaget till allmänna beväringens vapenöfningar. En återremiss måste jag äfven på det högsta motsätta mig, enär Kammaren redan diskuterat frågan om det anslag, som omnämnes i den åttonde punkten, hvilken jag anser stå i våra sammanhang med den nu föreliggande.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet von Ehrenheim: Under denna debatt har, om jag ej fattat orätt, af Herr Carl Ifvarsson och Stats-Utskottets ordförande blifvit framhållet, att det vore nästan likgiltigt om det förevärande anslaget anvisades på ordinarie eller extra ordinarie stat. Utan att vilja inlåta mig på denna fråga, ber jag att få fästa uppmärksamheten derå att, derest Stats-Utskottets mening blifver den gällande, detta anslag hvarken skulle komma att uppföras å extra eller ordinarie stat, utan vore Kongl. Maj:t då hänvisad till besparingar, som Stats-Utskottet ansett förefinnas å denna Hufvudtitel, men hvilka Kongl. Maj:t förklarar icke vara till erforderligt belopp disponibla. Skulle sålunda Stats-Utskottets förslag bifallas, vore detta detsamma som att beröfva Kongl. Maj:t möjligheten att fullgöra de utgifter, som genom dessa anslag skola bestridas, så vida man nemligen icke vill föreställa sig, att Kongl. Maj:t skulle dertill använda sådana medel, som han redan förklarar icke kunna för ändamålet användas.

Den strid, som nu pågår om det orubbade bibehållandet af vissa ordinarie anslag, utgör icke för första gången föremål för Kammarens uppmärksamhet. Den förevar äfven under sistlidne riksdag angående det viktiga anslaget till arméens vapenöfningar. En talare har ansett skillnaden emellan de ordinarie och extra anslagen hafva försvunnit sedan riksdagarna blefvo årliga och numera icke förefinnas annat än på papperet, men om denna skillnad alltid varit af vikt, har den fått en ännu större betydelse just derföre, att vi numera hafva årliga riksdagar, och anslagen således årligen kunna rubbas, då det deremot under det förra stats-skicket åtminstone icke så ofta kunde ske, enär riksdagarna då för tiden endast hvart tredje år återkommo. Hvad skulle väl följderna blifva, om alla dessa stora förvaltningar, t. ex. Jernvägsstaten, Post- och Tullstaten m. fl. riksdag efter riksdag skulle ändras, utan annan hänsyn än att man det ena året ansåge lämpligt att från den ena staten för statsverkets behof indraga en större eller mindre summa, det andra året från den andra? Allting skulle ju derigenom kastas om hvart annat, ingen ordnad styrelse vara möjlig, utan den största villervalla uppstå. Stats-Utskottets ordförande tröstade oss med att, om man för denna riksdag ville medgifva, att medel till ifrågavarande utgifter finge utgå af nu finfintliga besparingar, hvilka Kongl. Maj:t dock förklarar sig icke kunna till erforderligt belopp för ändamålet använda, vi dock i alla händelser skulle vid nästa riksdag få upp anslaget till sitt gamla belopp på Riksstaten, ty olika meningar, förklarade han, kunna ej gerna förekomma angående ett så viktigt anslag som detta. Visserligen skulle man kunna tycka så, men just derföre att anslaget är viktigt, böra vi anvisa det i dag och icke spara dermed tills i morgon, då de finansiella svårigheterna troligen icke äro mindre än nu. När den stund kommit att detta anslag blifvit från

budgeten affördt, skola otvifvelaktigt starka röster höja sig för att icke åter uppföra det till sitt fordna belopp, huru än det då ser ut med vår flotta, som likväl till följd af nödvändiga omfattande förändringar med materielen redan nu befinner sig uti ett sådant skick att den kräfver vår största omvårdnad. Hvad rättighet man kan hafva att lita på öfverensstämmelse i åsichter om en anslagsfråga, visas för öfrigt lätt då man erinrar sig denna Kammares behandling vid sistlidne riksdag af frågan om anslaget till arméens vapenöfningar, likasom ock vid denna riksdag af frågan om anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar. Ehuru man just här ständigt säger sig hylla nationalbeväpningens stora grundsats, har man dock hänvisat Kongl. Majt för den enda nationalbeväpning vi hafva till medel, som han förklarar sig icke kunna använda till det ändamål Kam-maren velat anvisa dem. Är det väl, under sådana förhållanden som denna regering eller någon regering i verlden kan vara förvissad om, att Representationen verkligen erkänner nödvändigheten af att icke nedsätta ett anslag? Nej, mine Herrar, låtom oss sörja för de nödvändiga statsbehofven i dag och icke dröja dermed till i morgon; morgondagen skall otvifvelaktigt bättre sörja för sig sjelf, när den icke besväras af några föregående från gårdagen.

Herr Adlersparre: Det är af jemförelsevis ringa vigt, om det förevarande förslaget angående en tillfällig nedsättning i anslaget till flottans underhåll bifalles eller icke. Ansåges sådant nödigt, skulle jag emot en sådan åtgärd icke yttra ett ord. Deremot kan jag icke iakttaga tystnad, när det är fråga om att helt och hållet utstryka och från budgeten utplåna ett ordinarie penninganslag af högsta vigt. Skulle vi nu stryka ut detta anslag kunde denna åtgärd blifva ett prejudikat för blifvande riksdagar att förnya densamma, och blotta möjligheten häraf är nog för mig att på det kraftigaste protestera mot hvad Utskottet i denna punkt föreslagit. Jag ber att få fästa uppmärksamheten vid att, ehuru detta anslag har namn af att utgå "till Flottans underhåll" så afses dock med detsamma vidmakthållande af en mängd hus och byggnader, äfvensom hela handverkspersonalen vid flottan såsom timmermän och smeder från detta anslag skola uppbära sin aflöning. Icke kan man väl rimligtvis ställa ett sådant anslag på rörlig fot och det ena året bevilja det, men stryka ut det det andra. Jag kan sålunda ej annat än yrka afslag å Stats-Utskottets Betänkande samt i alla delar förena mig uti Friherre Gripenstedts yrkande om återremiss. Så vida här endast är fråga om att åstadkomma jemnvigt mellan Statens utgifter och inkomster — och något annat har icke jag för ögonen — så torde det icke finnas skäl att vägra en återremiss. Skulle åter majoriteten inom denna Kammare vägra en återremiss af ärendet, så säger jag för min del, att det synes vara tydligt och klart att Kammares majoritet gjort sig till verktyg för ett annat syfte än statsregleringens jemnande.

Friherre Gripenstedt: Jag är uppkallad af ett yttrande af Stats-Utskottets ordförande, som trodde sig för sitt förfarande i denna fråga få ett prejudikat genom att hänvisa till Kongl. Majts Proposition angående statsverkets tillstånd och behof vid 1865 års riksdag. Jag hoppas att

den ärade talaren nu funnit de dokumenter, han vid sitt förra uppträdande saknade, i hvilket fall han förmodligen äfven funnit att han fullkomligt misstagit sig, då han påstod att Kongl. Maj:t vid det årets statsreglering tagit i beräkning flera föregående års besparingar. I den omnämnda Kongl. Propositionen omförmäles nemligen icke någon hänvisning till då befintliga *besparingar*, men väl till åtskilliga års *öfverskott* å de beräknade inkomsterna. Hvar och en af Stats-Utskottets ledamöter och i främsta rummet dess ordförande borde väl hafva sig bekant skilnaden mellan en besparing och ett öfverskott. Besparingar uppkomma genom behållning å redan anvisade anslag derigenom att detta ej utgått till sitt fulla belopp, och äro enligt gällande lag ställda till Kongl. Maj:ts disposition. Öfverskott deremot äro, såsom äfven ordet antyder, tillgångar, som uppkomma derigenom, att de verkliga inkomsterna öfverstiga det för dessa beräknade belopp, och dessa tillgångar skola alltid öfverlemnas till Riksgälds-kontoret och vara under Riksdagens disposition. Det är sålunda endast på dessa sednare tillgångar som en solid statsreglering kan hänvisa, men icke till redan disponerade tillgångar. I afseende å Regeringens ställning till frågan, i händelse Stats-Utskottets Utlåtande skulle bifallas, tager jag mig friheten att till hvars och ens eget eftersinnande öfverlemnna, hvad konsekvensen af de här afgifna förklaringarne måste blifva, äfven om densamma icke är i positiv form uttryckt.

Friherre Alströmer: Ehuru mycket kunde vara att säga om den begreppsförvillelse, i afseende å skilnaden mellan behållningar, besparingar och öfverskott, som här gifvit sig tillkänna, vill jag dock ej derom orda, enär jag, att döma efter flere föregående talares yttranden, kommit till erfarenhet deraf, att en närmare utredning af denna fråga vore, såsom en ledamot af Kammaren vid ett föregående tillfälle sagt, ungefär detsamma som en konversation mellan två döfva. Jag vill endast erinra, att, då Stats-Utskottets ordförande ansett Riksdagen lika väl kunna hänvisa Kongl. Maj:t att använda besparingar, som Kongl. Maj:t kan föreslå sådant, så håller en sådan jemförelse icke stånd, enär Riksdagen och Kongl. Maj:t härvid lag icke äro likställda. Om Kongl. Maj:t föreslår besparingars användande kan Riksdagen derpå ingå eller ock anvisa andra medel för ändamålet, men om Riksdagen hänvisar på besparingar och dessa icke äro tillgängliga, har Kongl. Maj:t icke samma utväg att anskaffa andra medel.

Grefve Posse: Herr Talman! mine Herrar! Jag har begärt ordet egentligen med anledning af ett yttrande af Herr Statsrådet von Ehrenheim: "att Stats-Utskottet skulle hafva hänvisat Kongl. Maj:t till besparingar, som icke äro tillgängliga". Detta kan, enligt Regeringens uppfattning, möjligen sägas i fråga om de följande punkterna af Betänkandet, men icke i afseende å den förevarande, ty det finnes besparingar till belopp af 791,000 R:dr, hvilka Första Kammaren beslutat att öfverföra till de under femte punkten i Betänkandet omförmälda anslagsbehof, och då detta skett med Regeringens begifvande, må det synas obestriddigt och alldeles säkert att dessa tillgångar äro tillgängliga.

Jag vill icke fortsätta diskussionen om sifferbeloppen: den är redan

så länge bedrifven, att jag befarar att Kammarens ledamöter äro trötta dervid.

Friherre Gripenstedt angaf distinktionen mellan behållningar och öfverskott, och han hade deri rätt. Dessa behållningar å Femte Hufvudtiteln äro dock verkliga öfverskott. Under en så länge fortsatt strid i sak finner jag mig icke hägad upptaga en ordstrid.

Herr Statsrådet von Ehrenheim: I anledning af Herr Grefve Posses yttrande att af de besparingar, som Regeringen medgifvit få användas, medel skulle vara att tillgå för det anslag, som denna punkt afser, om också icke för det i en följande punkt behandlade anslag till flottans öfningar, får jag anmärka, att mitt yttrande afsett båda ifrågavarande punkter, som på det sätt Stats-Utskottet uppställt sitt Betänkande stå i det närmaste sammanhang.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Om man jemför de förslag till beslut, som förekomma i Utskottets Utlåtande, med dem, som blifvit framställda i Herr af Klints reservation, skall man, med hänseende till sammanräknade beloppet af de utgiftsposter, som föreslås, finna ganska liten skiljaktighet dem emellan. Det skulle följaktligen hafva låtit sig göra, att nå det mål, som Stats-Utskottet för sig uppställt, eller att skaffa tillgång att bestrida Statens utgifter utan behof af ökad beskattning, äfven om Stats-Utskottets majoritet hade antagit det sätt att reglera Femte Hufvudtitelns stat, som i reservationen har blifvit föreslaget; och med begagnande af samma form för uppställningen skulle Utskottet möjligen lika fullt hafva kunnat vinna sin genom Utskottets ordförande tillkännagifna afsigt, att söka skaffa fram ytterligare 133,000 R:dr af nämnda Hufvudtitels besparingar. Men en så väsendtlig skilnad finnes dock emellan Betänkandets och reservationens innehåll, och om Utskottet hade förenat sig om att tillstyrka Riksdagen att fatta beslut i enlighet med Herr af Klints förslag, det då hade blifvit möjligt att uppgöra statsregleringen på ett fullkomligt fredligt sätt och utan att framkalla de strider, som måste uppkomma, då man föreslår Representationen att framställa sådana fordringar och påståenden om eftergifter emot Regeringen, hvartill denna, utan att åsidosätta sin pligt att bevara den ställning, som inom en konstitutionel monarki bör tillkomma regeringsmakten, icke kan lemna sitt samtycke. Det hufvudsakliga hindret för hvar och en, som önskar att vårt sambälles lugna utveckling icke skall störas, att kunna antaga hvad Utskottet föreslagit i 6:te, 5:te och 8:de punkterna ligger deruti, att så beskaffade förslag, genom att låta Representationen efter stundens ingifvelser godtyckligt ingripa i en klokt ordnad administrations jemna gång, för framtiden måste föranleda till en sådan fullkomlig desorganisation af all styrelsemakt i Sverige, som det måste vara både hvarje Regerings och hvarje upplyst och förständig representants pligt att söka motarbete. Kommer detta att fortsättas, måste det leda derhän, att det nya representativa statsskick, som vi så lyckligen förvärfvat, icke skall förmå beseda vårt samhälle all den nytta, som dess befordrare hade till syftemål,

att dermed åstadkomma — ty, om man icke vill tillåta Regeringsmakten, som sådant bör tillkomma, att med tillräcklig frihet få sköta landets administrativa angelägenheter, utan förleder Representationen att än på ett håll, än på ett annat direkt blanda sig deri, då kan något säkert och bestämdt framskridande under sådant förhållande ej i någon riktning vinnas.

Jag fruktar verkligen, att om vi, under ledning af Stats-Utskottets ordförande, skola fortgå på denna väg — att inleda Representationen till inkräktingar på den andra statsmaktens område — som började beträddas redan vid föregående riksdagar, men som äfven vid denna följes med ännu mera påskyndade steg, man då skall komma till ganska förderfliga följder af det nya statskicket, af hvilket — jag säger det uppriktigt — Herr ordföranden i Stats-Utskottet visserligen icke var någon vän, då det infördes.

Jag tror att det förslag, som Friherre Gripenstedt framställt, innebär ett försök att i fred och endragt lösa en fråga, som eljest kan leda till svåra förvecklingar, och jag fortfar derföre att instämma i yrkandet om bifall till hans förslag.

Friherre Gripenstedt: Det må ursäktas mig, att jag ännu en gång för ett ögonblick upptager Kammarens tid; men jag är på det högsta intresserad af att utaf Herr Grefve Posse erhålla upplysning om, huru det är möjligt att de nyssnämnda 592,000 R:dr, denna tillgång på Femte Hufvudtiteln, skulle vara att hänföra till öfverskott. På det att icke förväxling må ega rum mellan de tillgångar man kallat öfverskott och dem, som man gifvit namnet besparingar, tillåter jag mig närmare definiera dessa benämningar och får i sådant afseende erinra, att besparing kallas den tillgång, som uppkommer derigenom, att en utgift blifver mindre än man beräknat, — således en besparing å ett för en viss *utgift* anvisadt belopp, — och att "öfverskott" deremot, såsom ock sjelfva ordet angifver, uppkommer på det sätt, att en inkomstitel uppgår till högre belopp, än som blifvit beräknadt och sålunda lemnar ett öfverskott i *inkomster*. Och den väsendtliga skilnaden mellan dessa tillgångar är den, att öfverskotten, hvilka, sedan rikshufvudboken blifvit afslutad, skola öfverlemnas till Riksgälds-kontoret, alltid stå till Representationens disposition, men besparingarne deremot förblifva till Kongl. Maj:ts disposition. Förr än Stats-Utskottets ordförande behagar visa, att de summor, hvarom nu är fråga, uppkommit genom öfverskott å beräknade inkomster, och på ett för mig oförklarligt sätt blifvit upptagna bland Femte Hufvudtitelns besparingar, lärer det icke lyckas att förblanda dessa till sin natur helt olika tillgångar.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, afgåfvos propositioner å dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag å samma hemställan och bifall till yrkandet derom att anslaget till "flottans underhåll" skulle behållas vid sitt nuvarande belopp och utgå såsom reservationsanslag, dels ock slutligen punktens återförvisande. Då ja förklarades vara öfvervägande för bifall till Utskottets hemställan, begärdes votering. Följande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i femte punkten af dess Utlåtande N:o 25.

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att anslaget "till flottans underhåll" skall å Riks-statens Femte Hufvudtitel bibehållas vid sitt nuvarande belopp, eller, spannmålen oberäknad, 592,888 R:dr 30 öre, att utgå såsom reservationsanslag.

Härefter företogs omröstningen. Vid sedlarnes öppnande funnos 106 ja mot 69 nej, i följd hvaraf Utskottets förslag bifallits.

Punkten 8.

• Herr Statsrådet Friherre Lejonhufvud: Redan vid behandlingen af föregående punkten fästade jag uppmärksamheten å det nödvändiga i att behålla fasta anslag till fyllande af behoven å Femte Hufvudtiteln, och jag vill ej nu upprepa de skäl derför, som blifvit af mig och andre anförda. Jag vill blott påpeka den omständigheten att öfningarne vid sjövapnet icke såsom vid landtarméen avslutas å *en sommar*. De vidsträckta, dyrbara och för sjömannabildningen nödvändiga öfningsexpeditionerna måste utsträckas vida längre. Redan i medlet af innevarande Mars har Kongl. Maj:t bestämt hvilka fartyg, som skola i höst afgå på expedition, och hvilka resor skola af dem göras. Att ordres derom så tidigt utgå, är nödvändigt, för att fartygen skola hinna fullständigt utrustas före afresan, ty våra tillgångar äro ej så stora att våra fartyg alltid kunna ligga fullt färdiga att utlöpa vid första order. Men äfven då fartyget vid utgåendet är fullständigt försedt med alla behof, kunna likväl kostnaderna för expeditionen icke med någon säkerhet på förhand beräknas, utan hafva de ofta uppgått till betydligt högre belopp än som varit beräknadt. Skälet härtill är att fartyget ofta måste förse sig med förnödenheter i främmande hamnar till pris, som icke tillförene kunna beräknas; att det stundom råkar ut för hafveri o. s. v., hvilket allt medför oberäkneliga omkostnader. Detta gör att Kongl. Maj:t måste hafva friare händer att disponera öfver dessa medel, än som annars är nödvändigt.

På dessa skäl, sammanlagda med de förut nämnda och andra, som jag lemna åt härvarande sjömän att utveckla, måste jag, huru liten utsigt till framgång derför här må förefinnas, anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i ifrågavarande punkt.

Grefve Posse: Jag vill icke förlänga diskussionen, utan in-skränker mig till att vördsamt yrka bifall till Stats-Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag hör att tvisten egentligen rörer, huruvida omförmälda 133,000 R:dr äro tillgängliga eller icke, anser jag icke klokt att påyrka antagande af Stats-Utskottets förslag, innan man

fått tillförlitlig kännedom om, huru det hänger tillhopa med denna tillgång. Om en sådan upplysning möjligen kunde vinnas, vore jag böjd för en återremiss af punkten, hvarigenom man måliända kunde komma på det klara med frågan, om anslaget kan inskränkas till föreslagna 100,000 R:dr eller om denna summa bör höjas med 133,000 R:dr. Af denna anledning är jag för den meningen, att man lämpligen borde återremittera Betänkandet i denna punkt, hvilket jag härmed får yrka.

Herr Palander: Äfven vid denna punkt anser jag mig pliktig icke låta ett beslut fattas, utan att åtminstone nedlägga en protest deremot. Frågan gäller här att med undantag af 100,000 R:dr utstryka hela anslaget för sjövapnets öfningar. Vore det formenligt, skulle jag yrka att, om ett sådant beslut fattades, man tillika utströke eller satte på förslag att framdeles utstrykas hela Fente Hufvudtiteln. Ty om öfningsanslaget skulle nedsättas under det hittills beviljade belopp, anser jag det ej värdt att behålla ens den fåtaliga personal vid sjövapnet, som jag uti en motion föreslagit, och hvilken, på sätt jag i motiverna för nämnda motion sökt visa, med nuvarande öfningsanslag bibehållet oförändradt endast skulle kunna erhålla en jemnt och nått tillräcklig öfning. Jag väckte nämnda motion under fast tillförsigt att Riksdagen skulle vilja göra sjöförsvaret effektivt; men vill Riksdagen icke hafva ett effektivt sjöförsvär, så får jag öppet bekänna att jag icke fäster någon vikt vid motionens öde, ty jag anser den under sådant förhållande såsom redan förkastad.

Om Utskottets förslag antages, och Regeringen jemväl vidblifver sin mening, så blir följdén den att en stor del af sjöförsvarets stamtrupp kommer att under loppet af fem på hvarandra följande år vistas i land. Hvarje båtsmanskompani af roteringen vistas nemligen numera af tre på hvarandra följande år åtminstone tvänne på roten. Händer det så, att ett kompanis manskap icke under det tredje året kan utkommenderas, utan då får tjenstgöra å stationen, så afgår det vid dettas slut åter till hemorten, för att der kvarstadna åtminstone tvänne år. Under fem år å rad har båtsmannen, d. v. s. örlogssjömannen, sålunda endast på afstånd sett sjön. Jag hemställer om det kan vara lämpligt att så behandla vårt sjöförsvär. Icke vill jag för min del bära ansvaret därför.

Äfven på sjökadetternas och skeppsgossarnes daning skulle bifall till Stats-Utskottets förslag kunna hafva en sorglig verkan; ty af det ringa öfningsanslag, som man velat tillåta: kvarstå, skulle sannolikt icke tillräckliga medel kunna afses för nämnda ungdoms nöjaktiga öfvande.

På dessa skäl yrkar jag, likasom vid föregående punkt, afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Herr af Klints reservation, men vill dock, om Kammaren är böjd att ingå på Herr Carl Ifvarssons förslag, ej motsätta mig återremiss, i förhoppning att Stats-Utskottet, när det kommit till insigt om möjligheten att reglera staten utan skatteförhöjning, i elfte timman må föreslå en statsreglering, som i denna Kammare kan vinna allmänt bifall.

Herr Nordenskiöld: På grund af hvad jag redan vid behandlingen af Stats-Utskottets Betänkande i 5:te punkten anfört och instämmande

mande i de behjertansvärda ord Herr Palander nyss uttalat, får jag yrka, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, ville bifalla andra punkten af Herr af Klints reservation; dock vill jag icke motsätta mig återremitterandet af punkten, derest Kammaren skulle finna för godt att sådant besluta.

Herr Jöns Pehrsson: Herr Talman! mine Herrar! Efter den diskussion, som i går och i dag egt rum, tyckes vara klart och bevisadt, att tillgångar och besparingar finnas. Jag tror, att det då icke är stort skäl att motsätta sig Utskottets förslag. Jag utgår nemligen från den synpunkten, att de många framkastade tillvitelser emot det nya stats-skicket, egentligen gående ut på att Representationen vore beredd att neka bifall till hvarje begäran om anslag, böra af oss på det kraftigaste vederläggas genom våra beslut i anslagsfrågor. Jag vill påminna om de flerfaldiga anspråk på anslag, som här förekommit, de till förfärdigande af gevär och kopparpatroner, till jernvägsbyggnader och en mängd andra ändamål. Jag tror därför, att de ledamöter, som vilja behjerta Stats-Utskottets försök till vinnande af en statsreglering utan förökade skatter, icke böra vidhålla sina fordringar på dryga anslag, såvida detta af Stats-Utskottet uppställda mål skall kunna vinnas. Om vi icke försökte minska utgifterna till det minsta möjliga och åsidosätta att gripa till de tillgångar man har, så frågar jag, hvari Svenska folkets sjelfbeskattningsrätt skulle ligga? Man får ej hålla för mycket på principer, då Statens väl kräver att de frånträdas. Egde statskassan medel för alla de utgifter man fordrar af henne, skulle till och med jag, som skulle vara den värste, icke neka de begärda anslagen. Men när nu icke så är förhållandet, måste vi naturligen hålla utgifterna inom sina gränser och se till, att folket må kunna utgöra sina pålagor. Det är med anledning häraf jag hoppas och önskar, att Stats-Utskottets förslag äfven här må vinna bifall, oaktadt det i sjelfva verket ej är nedsättning som kunnat ske, får man dock för denna gång anlita de tillgångar, som finnas, och nästa Riksdag lär väl tvingas att göra verkliga, nedsättningar, om Staten skall ega bestånd, och skulle ej Regeringen i tid vilja lyssna till ställningens kraf måste en formlig anslagsvägran inträffa från Riksdagen.

Herr A. Bergström: Såvida frågan nu förekommer till slutligt afgörande, kan jag icke annat än i allo instämma i hvad af Herr Palander blifvit yrkadt. Det förefaller mig dock, som ännu en gång ett tillfälle erbjöde sig att få på ett tillfredsställande sätt sliten den tvist, den strid, som här länge nog förts derom, huruvida af behållningarne och reserverade besparingarne å Femte Hufvudtiteln ett belopp af 133,545 R:dr 50 öre kan, på sätt Herr ordföranden i Stats-Utskottet yrkat, men Regeringens ledamöter bestridt, afses för andra än de ursprungliga ändamålen. Stats-Utskottets sansade och betänksamme ledamot Herr Carl Ifvarsson har nemligen föreslagit punktens återremitterande till Utskottet för närmare utredning af denna fråga. Då otvifvelaktigt af upplysningar, som under debatten här förekommit, skola blifva äfven för Utskottet tillgängliga, och den åskådliga öfversigt, som, då frågan rör siffror, är nöd-

vändig att vinna, helt säkert skall af Utskottet kunna åstadkommas, är äfven jag benägen för en återremiss, men detta endast under den förutsättning, att den ledamot, som väckt förslaget härom, också eger nog kraft och inflytande att genomdrifva sitt anspråk på en fullständigare utredning i ämnet. Stats-Utskottet kan nemligen lätt nog undandraga sig en slik utredning dymedelst, att efter beslutad återremiss Utskottet, under åberopande deraf att Första Kammaren redan afgjort frågan, hemställer att denna Kammare vid sådant förhållande jemväl måtte fatta hufvudsakligt beslut. Men har Utskottet god vilja att reda förhållandena, kan det också låta en hemställan af nyss antydda beskaffenhet föregås af en fullständig utredning och granskning af hit hörande sifferförhållanden.

Då jag antager, att Herr Carl Ifvarsson åtnjuter det anseende och inflytande inom Stats-Utskottet, att han förmår framtvinga den af mig och säkerligen af flera inom Kammaren önskade utredningen, instämmer jag således i hans yrkande om återremiss.

Herr Lyttkens: Till stor del är jag redan förekommen af den siste talaren. Jag tror det icke vara skäl att fatta ett afgörande beslut, då många ledamöter ännu ej fått klar insigt om frågans ställning. Vi hafva ännu icke kommit på det klara med tillgångarne, ehuru jag tror att vi börja närma oss de verkliga summorna. Under sådana förhållanden anser jag en återremiss vara ganska lämplig och får därför instämma i yrkandet om en sådan.

Herr Carl Ifvarsson: Då man gjort en indirekt framställning till mig, om jag tilltrorde mig nog kraft att kunna genomdrifva en utredning af den fråga hvarom här tvistas, hemställer jag till den ärade talaren huru man skall på mig kunna ställa anspråket på att åstadkomma en utredning, som ej ens sjelfva Förvaltningen af sjöärendena kunnat lemna. Jag är icke i besittning af vare sig större förmåga eller tid dertill, men då jag föreslog en återremiss, skedde detta under förutsättning, att man skulle kunna i Utskottet afvakta ifrån Sjöförvaltningen en med ledning af diskussionen inom båda Kamrarne möjligen åstadkommen utredning. Jag hör dock, nu att någon utredning icke lärer vara att förvänta från det hållet, och då diskussionen i Kammaren icke torde vara tillräcklig för att ensamt på den grunda sitt arbete med en utredning, äfven om man hade den största förmåga, är kanske ej så mycket af en återremiss att förvänta, som jag föreställt mig.

Jag anser dock en sådan åtgärd lämpligare, än att nu grunda vårt beslut på ett möjligt misstag.

Herr Hedengren: För att icke gifva någon anledning att beskylla Kammaren för, att den i denna fråga följt en förutfattad mening, utan att hafva gifvit akt på de skäl, som under diskussionen blifvit framställda, vill jag icke motsätta mig yrkandet af återremiss. Jag tror, att om punkten återremitterades, Utskottet kunde få tillfälle jemföra sin egen beräkning med de af Herr Sjöministern i går framlagda beräkningar, hvilka Utskottet icke förut kunnat taga under närmare skärskådande. Att under

sådana förhållanden besluta en återremiss, anser jag så välbetänkt, att äfven jag instämmer i yrkandet derom.

Herr Hörnfeldt: Jag ville icke motsätta mig återremiss, om man hade anledning antaga, att frågan derigenom blefve bättre utredd. Men om punkten återremitteras, tror jag, att vi, i följd af det i Första Kammaren redan fattade beslutet icke skola komma till annat resultat; och då jag föreställer mig, att en återremiss möjligen skulle föranleda till förlängande af Riksdagen, anser jag mig böra yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Bland de anslag, å hvilka jag anser indragning eller minskning icke kunna göras, är ifrågavarande för sjövapnets öfningar. Men för den händelse det skulle visa sig, att omförmålde 133,000 R:dr vid närmare utredning af Sjöförvaltningens räkenskaper icke äro att beräkna såsom en tillgång, och då, om man nu betraktar dem såson. sådan, det möjligen skulle komma att menligt inverka på det ändamål, för hvilket de äro afsedda, hemställer jag att Kammaren ville medgifva det af Stats-Utskottet föreslagna anslags höjande för denna gång med nyssnämnda summa. Bifalles mitt förslag, hafva vi ju, om de 133,000 R:dr verkligen äro en tillgång, dessa penningar att tillgå vid nästa statsreglering. Tillgripas åter nu alla besparingar, och förändrade förhållanden icke inträffat till kommande riksdag, torde vi då åter få stå inför samma bleka nöd och tvingas att höja skatterna. Jag yrkar således den ändring i Utskottets förslag, att anslaget till exercis af flottans bemanning må nedsättas med 247,000 R:dr, eller från 480,000 R:dr till 233,000 R:dr.

Grefve Posse: Här är en omständighet, som blifvit förbisedd och som lätt kunde ledt Kammaren in i en uppfattning, som icke är den rätta. Här gäller frågan icke 380,000 R:dr utan 180,000 R:dr, emedan Kongl. Maj:t erbjudit att till Riksdagens förfogande af reservationerna å detta anslag lemna 200,000 R:dr, med vilkor att det ordinarie anslaget 480,000 R:dr för flottans bemanning lemnades oförändradt. När Stats-Utskottet emellertid föreslår anslagets nedsättande med 380,000 R:dr, har ju Utskottet varit tvunget att återföra till Hufvudtiteln de 200,000 R:dr, som af Kongl. Maj:t öfverlemnats. Det är således blott om skillnaden emellan dessa summor eller 180,000 R:dr som här nu är fråga.

Jag skall med största nöje underkasta mig ifrågasatt beslut om återremiss, ty det kan icke vara annat än angenämt för Utskottet att söka ytterligare utreda frågan, om Kammaren anser en sådan utredning af nöden. Härvid äro likväl tvänne omständigheter, som förtjena att tagas i betraktande. Den första af dessa är att Medkammaren redan fattat sitt beslut, vid hvilket förhållande Stats-Utskottet icke kan göra något annat än till Andra Kammaren hemställa, att beslut må fattas; den andra omständigheten är att en stor del af de Kammarens ledamöter, som yttrat sig för återremiss, sagt att vidare utredning under för handen varande förhållanden knappast är möjlig, och det kan väl icke vara Kammarens mening att af Utskottet begära det omöjliga. Sedan föregående tvänne punkter redan blifvit af Kammaren afgjorda i enlighet med Stats-Utskottets

hemställan, kan jag dessutom icke finna, att återremitterandet af denna punkt skulle medföra något gagn, men väl tidsutdrägt.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: I afseende å sednare delen af Herr Grefve Posses yttrande, är jag med honom ense, ty en återremiss skulle endast lända till tidsutdrägt, då det ju lär vara praxis i Stats-Utskottet att, när den ena af Kamrarne fattat sitt beslut, till den andra återlemnade ärendet. Det är således icke med anledning häraf, som jag begärt ordet, utan har jag gjort det för att korrigera hvad som förekom i början af Grefve Posses yttrande. Han säger, att 200,000 R:dr blifvit återlemnade, då de icke kunde antagas på det af Kongl. Maj:t erbjudna vilkor. Ja väl, mine Herrar, de hafva blifvit återlemnade, men sedan har hela anslaget till flottans underhåll, 592,888 R:dr 30 öre blifvit borttaget. Vi äro dock ense derom, att detta anslaget behöfves, det är blott om dess beskaffenhet vi äro af skiljda åsigtter. Då nu Stats-Utskottet till betäckande häraf endast qvarlemtat de 468,000 R:dr spanmålsmedel, så måste de nu ifrågavarande 200,000 R:dr först och främst betäcka de 124,888 R:dr 30 öre, som sålunda felas. Om det vid behandlingen af föregående punkt af Friherre Gripenstedt framställda förslag vunnit Kammarens bifall, hade åtminstone det ordinarie anslaget kunnat räddas.

Herr Carl Ifvarsson: Jag är icke nu ense med Herr Grefve Posse, att en återremiss icke skulle kunna föranleda en utredning af frågan. Väl är det sannt att Utskottet i händelse af återremiss hemställer till Andra Kammaren att fatta sitt beslut, men om utredning derförinnan kan åstadkommas, intages den i motiveringen till förslaget. Så har förut skett och så skulle väl äfven nu komma att tillgå. Då emellertid, såsom jag nyss nämnde, någon närmare utredning icke är att påräkna från Förvaltningen af sjöärendena, och man således i alla fall icke skulle nå det med återremissen åsyftade ändamål, vill jag icke vidhålla mitt yrkande derom, hvilket jag framställde i afsigt att derigenom möjligen förekomma misstag i fråga om sifferbeloppen, utan må frågan derom gerna förfalla och Utskottets förslag af Kammaren bifallas.

Under nu slutad öfverläggning hade yrkats först och främst bifall till Utskottets hemställan, sedan bifall till samma hemställan i öfrigt, men med den förändring deri som påyrkats af Herr Jöns Rundbäck, dernäst afslag å berörda hemställan och antagande i stället af det förslag, som blifvit framställt i andra punkten af Herr E. af Klints vid Utlåtandet fogade reservation, och slutligen punktens återförvisande till Utskottet. Propositioner afgåfvos på dessa yrkanden, och fann Herr Talmannen propositionen på bifall till Utskottets förslag med öfvervägande ja besvarad. Emellertid begärdes omröstning, och sedan till kontraposition antagits det yrkande, som afsåg bifall till andra punkten i Herr E. af Klints reservation, blef följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i åttonde punkten af dess Utlåtande N:o 25,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att "till sjövapnets öfningar", oberäknadt de för "sjöexpeditioner till handels skyddande" särskildt anslagna 150,000 R:dr, skall å Rikstatsens Femte Hufvudtitel bibehållas det nu utgående reservationsanslaget 480,000 R:dr.

Denna omröstning utföll med 99 ja mot 68 nej; och hade alltså äfven i denna punkt Stats-Utskottets hemställan blifvit af Kammaren bifallen.

Punkterna 9—14.

Biföllos.

De vid Utlåtandet fogade tabeller godkändes, dock med erinran om iakttagande af Kammarens från Utskottets förslag skiljaktiga beslut.

§ 3.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26, angående regleringen af utgifterna under Rikstatsens Sjette Hufvudtitel.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Punkten 3.

Härvid anförde

Herr Sjöberg: Herr Talman, mine Herrar! Jag anhåller om Edert bevåga öfverseende, för det jag, som endast några få dagar haft den dyrbara förmånen att såsom ledamot af Kammaren bevista densammas sammanträden och deltaga i dess beslut, redan nu begär ordet och sålunda tager i anspråk edert tålmod, hvilket under denna tiden sättes på allt för hårda prof. Jag skulle icke heller hafva gjort mig skyldig till en sådan förmätenhet, derest icke Utskottets Utlåtande i den nu föredragna punkten vore efter min uppfattning af beskaffenhet att gifva anledning till åtskilliga anmärkningar. För att icke missförstås, därför den,

som i min ställning uppträder i en sådan fråga, lätteligen måste vara ut-satt, vill jag genast förklara, att jag instämmer i det hufvudsakliga af motionärens framställning, men att jag deremot icke kan förena mig med Utskottet, hvarken i dess motiver, eller i det hela af dess slutliga hem-ställan. Jag har nemligen efter öfvervägande af dessa motiver icke kun-nat komma till det slut, hvori Utskottet stadnat, eller "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfver-vägande, huruvida icke bergmästaretjensterna må kunna indragas, eller, genom förändrad distriktindelning, dessa tjenstemäns antal förminska". Jag kan icke heller undgå att anmärka, att det icke synes mig rätt logiskt att, såsom Utskottet företagit sig, först sätta i fråga, att alla bergmästaretjen-sterna kunna indragas, och sedan inskränka den föreslagna indragning-ten till en och annan af dessa tjänster. Utskottet har emellertid åberopat några omständigheter, som efter Utskottets förmenande borde föranleda till den förstnämnda radikala åtgärden. Till en början yttrar Utskottet, att det trots sig finna, att flera af de göromål, som vid sednaste regleringen af bergs-lagsstaten blifvit åt bergmästarne uppdragna, nu mera upphört; såsom exempel hvarpå Utskottet anfört uppgörandet af längder för uppbörden af bergsbrukens riksdagsfullmäktiges arvoden. Troligen åsyftar Utskottet här-med de vallängder, som under ständsrepresentationen upprättades med af-seende på den rättighet, bruksegare hade att utse ombud till Borgare-ståndet; och obestriddigt är att bestyret med dessa längders upprättande upphörde med år 1865, då den sista ständsriksdagen tog sin början. Vi-dare omtalar Utskottet, hurusom bergmästarnes göromål blifvit betydligt inskränkta till följd af den under sednare tiden utvidgade friheten för bergshandteringen, hvilket i viss mån också är förhållandet. Utskottet säger vidare, att en del af bergmästarnes göromål kunna utan olägenhet till andra tjenstemän öfverlätas, såsom förvaltningen af grufve- och malm-öreskassorna, utfärdandet af mutsedlar m. m. Malmöreskassor finnas, så vidt jag har mig bekant, endast i fyra af de nio bergmästare-distrikten, och uppgå med få undantag till föga betydliga belopp; dessutom är att märka, att tvänne delegare uti sådana kassor skola jemte bergmästaren vara förvaltare af desamma. Utskottet synes således hafva saknat skäl att lägga någon vikt på en omständighet af så ringa vikt. Hvad utfärdan-det af mutsedlar beträffar, är detta i och för sig visserligen en temligen simpel operation, som kan verkställas snart sagdt af hvem som helst; an-norlunda framställer sig likväl frågan derom, derest man tänker sig, att denna expedition måste föregås af en pröfning af teknisk art, som kräfver och förutsätter tekniskt vetenskapliga insigter. Möjligen har Utskottet vid framläggandet af detta argument haft sina tankar fästade på de så kallade mutbevisen, om hvilka § 4 i grufvestadgan talar och som kunna meddelas af kronofogde eller länsman och endast för en viss tid ega gäl-lande kraft, samt böra till bergmästare aflemnas för erhållande af mut-sedel. Frågan, om en mineralfyndighet må vara föremål för inmutning och huruvida i öfrigt för inmutning stadgade vilkor finnas för handen, är dock en annan sak, för pröfningen hvaraf erfordras, såsom jag redan an-tydt, personer med särskild sakkunskap. Gällde det nu endast att yttra sig öfver, huruvida rättigheten för en hvar att erhålla inmutning äfven på andras egor borde fortfarande ega rum eller för framtiden upphöra, skulle

jag utan tvekan uttala mig för den sednare åsigten. Jag anser denna rättighet numera icke allenast obehöflig, utan till och med såsom ett ingrepp i eganderätten samt, ur denna sednare synpunkt, äfven föranledande vissa tillställningar, som hvarken i juridiskt eller moraliskt afseende kunna försvaras. Men då jag tillåter mig ett så radikalt förklarande, fruktar jag att dermed yttra något, som, om det framställdes i form af motion, troligen icke skulie vinna Riksdagens bifall. På hela Europas fastland, ja till och med i Turkiet, gäller ännu, så vidt jag har mig bekant, rättigheten att inmuta malmfyndigheter, och uti de i detta ämne uti utlandet sednast utkomna författningar som jag känner, eller de som utfärdades 1865 i Preussen och 1867 i Sachsen, har man äfven bibehållit denna rättighet, hvaremot i England en sådan rättighet aldrig varit medgifven. Men om man äfven hos oss skulle anse tiden vara inne för innutningsrättens upphäfvande, skulle deraf icke följa, att bergmästaretjensterna icke vidare vore behöfliga. Ett annat skäl för dessa tiensternas bibehållande förefinnes nemligen deruti, att bergmästarne hafva inseende öfver grufvedriften; och det torde väl icke kunna förnekas, att det måste vara af synnerlig vigt, det med tekniska insigter försedde män leda och vaka öfver de svåra och farliga arbeten, som i grufvorna förekomma. Grufvestadgans föreskrifter i detta afseende syfta också tydligen på, att genom en sådan kontroll säkerhet måtte från det allmännas sida förefinnas för grufvearbetets ändamålsenliga bedrivande, så att, bland annat, grufvestalp och dermed förenade olyckor må förekommas. En sådan statens kontroll anses också öfverallt annorstädes i Europa oundgängligen nödig; ja äfven i England har man på sednare tider eller genom en parlamentsakt af den 28 Augusti 1860 börjat i viss mån taga befattning med tillsyn öfver grufvedriften, och man har dervid förfarit så som alltid i England, då riktigheten af en grundsats hos den lagstiftande makten gjort sig gällande, det vill säga, man har tillämpat grundsatsen med yttersta konsekvens. Hvad nu hit hörande förhållanden här i landet beträffar, torde icke heller böra lemnas utan uppmärksamhet, att bergmästarne hafva flera andra bestyr, såsom till ex. handläggningen af frågor om hvilostånd och skattläggningen m. m., som jag nu, för att icke allt för mycket upptaga tiden, anser mig endast böra antydningvis omnämna. Hvad jag med mitt uppträdande åsyftat, är och måste vara hufvudsakligen att söka ådagalägga, att alla de särskilda författningar, som äro bestämmande för bergmästarnes tjensteåligganden, måste grundväsendtligen ändras eller till och med undanrödjas, innan man kan på allvar sätta i fråga, att bergmästaretjensterna böra indragas. Om tjenstemän i denna ställning och med nu angifna åligganden skola benämnas bergmästare eller icke, är naturligtvis en sak, hvarpå jag icke lägger den ringaste vigt.

Hvad särskildt angår frågan om en i viss mån förändrad indelning af bergmästaredistriktet, har jag redan förklarat, att jag är hufvudsakligen ense med motionären. Härvid torde böra erinras, att det forna Bergskollegium, hvilket embetsverk gemenligen ansågs hafva ett temligen konservativt skaplynne, uti ett den 18 December 1851 till Kongl. Maj:t afgifvet förslag till ordnande af bergslagsstaterna, hemställde, bland annat, att dessa distrikt borde från sitt dåvarande antal af nio nedsättas till

sex, men att på anhållan af bruks societeten, som lemnades tillfälle att öfver detta förslag sig yttra, Kongl. Maj:t fann, att bergmästaredistriktens antal skulle fortfarande utgöra nio. — Utom det att 5:te och 6:te distriktet, på sätt motionären föreslagit, kunna till ett sammanslås, vill det synas mig, att 1:sta distriktet, omfattande Norrbottens och Vesterbottens län, samt 2:dra distriktet, som består af Vester-Norrlands och Jemtlands län, äfven kunna till ett distrikt förenas, enär inom dessa tvänne sistnämnda distrikt bergmästarnes göromål äro icke särdeles betungande. En omständighet bör likväl härvid tagas i betraktande, den nemligen att i den mån distriktet göras större, blifva äfven omkostnaderna större för den enskilde grufvegaren, då han måste påkalla bergmästarens tjenstebiträde, hvilken omständighet otvifvelaktigt har sin vikt vid den ifrågakomma distriktregleringen. Emellertid är jag, såsom jag redan antydte, af den mening, att bergmästaretjennernas antal kunna genom en förändrad distriktindelning förminska, och så till vida understödjer jag äfven Utskottets förslag; men så länge den nyss angifna bergslagsstiftningen kvarstår, måste jag för del bestrida, att den af Utskottet föreslagna underdåniga skrifvelsen gifves en större utsträckning. Jag tager mig derföre friheten föreslå förändring af Utskottets förslag, sålunda:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, ej mindre om icke bergmästaretjennerna i femte och sjette distriktet må till en tienst sammanslås, än ock huruvida icke äfven i öfrigt någon förändring af indelningen utaf bergmästaredistriktet kunde genomföras, så att någon minskning utaf antalet i bergmästaretjennerna må kunna tillvägäbringas.

Kammaren behagade finna, att detta förslag väsendtligen öfverensstämmer med Utskottets, likasom det efter min uppfattning bör säkrare leda till det mål, som under nu varande förhållanden rimligen kan åsyftas. Jag skulle, med hänseende till den utgång denna fråga fått i Första Kammaren, hafva tvekat att yttra mig i detta ämne, om jag icke nu, likasom en och annan gång tillföre, ansett det snart sagdt vara en skyldighet att söka motverka afgifvandet af sådana framställningar till Kongl. Maj:t, hvilka icke äro väl grundade och följaktligen innehålla sin egen dom. Det torde numera kunna erkännas, att den nya Representationen bör akta sig för de fel, som vidlådde den gamla Ståndsrepresentationen deruti, att hon med temlig ligkiltighet behandlade frågor om slika framställningar. Jag säger detta icke så mycket af ömhet för Kongl. Maj:t, ehuru jag, så mycket som någon annan, är angelägen om, att Regeringen icke besväräs med handläggningen af omogna och olämpliga förslag, utan emedan jag är mån om Riksdagens egen värdighet, hvilken otvifvelaktigt måste lida deraf, att Regeringen får ofta nog anledning att icke fäst afseende å Riksdagens skrifvelser, utan lägger dem till handlingarne, hvaraf kan följa, att en befogad framställning får dela samma öde med en obefogad. Äfven ur denna synpunkt behagade Kammaren finna mitt yttrande icke sakna grund, och jag utbedjer mig slutligen, att Herr Talmannen behagade framställa proposition å det af mig nu afgifna ändringsförslaget.

Herr Ehrenborg: Då den siste ärade talaren icke yttrat sig emot förslaget i sjelfva motionen, utan endast fäst sig vid den utsträckning, som Stats-Utskottet gifvit åt detsamma genom nu förevarande hemställan, så skulle jag egentligen icke hafva något att vid saken einra, särdeles som jag för egen del icke har någon anmärkning att göra mot Stats-Utskottets yttrande i denna del. Men då jag tror mig veta, att inom det bergsdistrikt jag representerar temligen allmänt råder rörande detta ämne en uppfattning, som öfverensstämmer med den, hvilken inom Stats-Utskottet gjort sig gällande, så finner jag mig ega full anledning tillstyrka, det Stats-Utskottets Utlåtande i nu föredragna punkt må blifva af Kammaren godkändt utan förändring.

I öfrigt får jag förklara, att jag visserligen icke väckt denna motion om sammansläende af bergmästaretjensterna i femte och sjette distriktet till en enda tjänstebefattning i någon afsigt att skada den korps som här är i fråga, ty väl är jag vän af tjänstemannaväsendets förenkling, men uti ifrågavarande fall synes mig hvarken någon tjänstemannakorps ske orätt eller sjelfva näringen kunna skadas, om en sådan framställning vinner Kongl. Maj:ts bifall. Jag vill också helt öppet bekänna, att jag icke stödt min motion på eget omdöme, utan märkligt nog på auktoriteten af en man af facket, hvilken för närvarande bekläder bergmästaretjensten i det ena af de båda distrikt, om hvars indragning jag väckt fråga. Då jag på den sista motionsdagen i hast nedskref de få rader, hvaraf motionen består, skedde det med föranledande af ett vänskapsfullt bref från denne bergmästare, hvilken visserligen icke skref mig till i sådan afsigt, men under tal om ett och annat kom att äfven härom yttra sina tankar. Han är en till ären kommen; i sin tjänst väl erfaren man, hvars ord jag efter mångårig bekantskap lärt mig att högt respektera. Måhända har hos honom den mening han uttalat i någon mån härledt sig från en känsla af förödmjukelse; ty sådant måste helt naturligt vara fallet med hvarje tjänsteman, som finner den befattning han innehar småningom reducerad derhän, att han känner sig sakna den vikt och betydelse, som han i sådan egenskap borde ega.

Den siste ärade talaren yttrade med anledning af Utskottets förslag, att bergmästarne bland annat hade sig ålagdt det viktiga bestyret att utöfva tillsyn öfver grufvebolagen, och att *derföre* en indragning af dessa tjänster icke kunde ega rum. Jag tror likväl, att jag icke misstager mig, då jag säger att en dylik tillsyn är något som de facto aldrig utöfvas af bergmästarne.

Samme talare framhöll vidare bergmästarnes skyldighet att utfärda mutsedlarne, men jag tror att äfven detta göromål är sådant, att de när som helst kunna derifrån befrias, en åtgärd hvars möjlighet icke heller torde förnekas af öfrige, här varande representanter för bergsdistriktet. Hvad slutligen beträffar bergmästarnes bestyr med skattläggningen, torde skattläggning af bergverk, sedan hammarskatten och tiondejernet utom bergslag blifvit indraget, så ytterst sällan förekomma, att densamme vid frågan om möjligheten af bergmästaretjensternas indragning icke förtjenar att tagas i betraktande.

På samma gång jag naturligtvis icke kan vara annat än tacksam för, att den ärade talaren icke med något enda ord uppträdte emot min motion,

— nekar jag dock icke, att det förefaller mig underligt — med hänsyn till hans yttrande i öfrigt och mot Utskottet — att bergmästarne skola hafva *mest* att göra just i *dessa* distrikt, hvilkas förenande *jag* föreslagit, och hvaremot han icke haft något att invända. Att så verkligen är förhållandet finner man emellertid, om man ser på innehållet af Kommersekollegii berättelse angående bergshandteringen för år 1868.

Bergmästarnes väsendtligaste göromål kunna sägas sönderfalla i trenne hufvudafdelningar. Den första innefattar utgifvandet af mutsedlar. I detta hänseende innehåller Kommersekollegii berättelse, att vid ifrågasvarande bergmästaredömen antalet af utfärdade nya sådana under nämnda år utgjorde inom det femte 62 och inom det sjetta 20, att förnyade sådana utgjort respektive 120 och 146 samt hviloståndsresolutionerna respektive 46 och 5.

Enligt samma tabell finner man, att *dessa* äro bland de *största* siffror, som i nämnda hänseenden förekomma för något af våra bergmästaredömen. Deremot ser jag, att i andra bergmästaredömet blifvit utfärdade nya mutsedlar till ett antal af *en* och förnyade af fem, summa sex och hviloståndsresolutioner summa två, hvilket förhållande, jemte de små siffror som i öfrigt förekomma för första, åttonde med flera bergmästaredömen, verkligen synes gifva vid handen, att tidpunkten är inne att tänka på någon slags förändring — vare sig genom indragning eller sammanslagning — af *dessa* tjänster.

Den andra hufvudafdelningen af bergmästarnes göromål anse vi vara att lägga utmål för grufvor samt att afgifva yttranden om sådana ärenden, som afse sammanslagning af grufvor och dylikt. Slutligen skulle den tredje hufvudafdelningen efter vårt förmenande vara att insamla alla de uppgifter angående bergsbrukshandteringen, hvilka kunna vara nödvändiga för Kommersekollegii statistiska berättelser. Dessa trenne hufvudafdelningar af de göromål, som äro med bergmästaretjänsterna förenade, hafva för vår del ansett kunna lämpligen öfverflyttas på andra tjänstemän sålunda, att mutsedlarna kunde utfärdas af kronofogdar eller länsmän, hvilka redan utgifva mutbevis; att de under den andra afdelningen upptagna bestyr kunde ombesörjas af landtmätare eller grufvingeniörer, samt de under den tredje afdelningen upptagna åligganden utan nämnvärd olägenhet fullgöras ensamt af häradsskrifvaren, som redan har enahanda besvär. Man har likväl icke velat härom göra någon framställning i en motion, ehuru för lämpligheten af en dylik anordning opinionen torde vara temligen enhällig bland dem, som hafva något med saken att skaffa eller varit i tillfälle att derom inhemta någon erfarenhet. Hvad särskildt beträffar den tillsyn, som af bergmästarne skall utöfas öfver sjelfva näringen, har af min derom mera kunnige granne till höger blifvit upplyst, att, när något grufve- eller hyttebolag önskar biträde af *dessa* tjänstemän, *dessa* bolag sjelfva lemna honom ersättning för hans besvär. För öfrigt skulle det kunna sättas i fråga, huruvida icke allt ifrån den tid, då den särskilda bergsjurisdiktionen upphörde, en indragning af tjänsterna bort ega rum. I alla händelser kan, på sätt jag redan antyd, någon *skada* icke vållas deraf, om denna Kammare skulle, i likhet med Första Kammaren, godkänna Utskottets förslag, sådant det finnes här formuleradt, särdeles med afseende å de två sista

raderna af Stats-Utskottets hemställan, der det icke blott talas om, huruvida bergmästaretjensterna må kunna *indragas*, utan äfven huruvida desse tjenstemäns antal genom förändrad distriktindelning må kunna *förminskas*. Kongl. Maj:t har således öppet att fästa sig vid hvilketdera alternativet han vill, och han kan följaktligen fästa sig vid det sednare, om han icke vill förordna om någon indragning, ehuru jag för min del lemnar det första alternativet företrädet, enär vi hafva grufvingeniörer, hvilka gå näringen verkligen till handa.

På dessa skäl anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Hedengren: I egenskap af ledamot i Stats-Utskottet och af den afdelning, der denna fråga blifvit beredd, borde jag hafva svarat på den förste talarens anförande, men då hvad jag ämnat yttra redan blifvit särdeles fullständigt utveckladt af den siste talaren, har jag numera föga att tillägga. Just de skäl han anförde till stöd för Stats-Utskottets förevarande hemställan blefvo äfven framlagda så väl för afdelningen som Utskottet, och jag kan icke heller föreställa mig, att Kammaren skall anse den underdåniga skrifvelse i ämnet, som Utskottet föreslagit, vara så djurf, att de tillvitelser, som med anledning af densamma blifvit af den förste talaren framkastade mot Utskottet, ega befogenhet. Tvärtom tycker jag, att skrifvelseförslaget är till innehållet ganska moderat. Utskottet har icke kunnat sätta sig närmare in i sjelfva frågan med alla dess detaljer, utan hufvudsakligen fäst sig vid yttranden af fackmän, hvilka förklarar, att, enligt deras öfvertygelse och erfarenhet om förhållandena, vissa af dessa tjänster, om icke alla, numera kunna undvaras. Det är ju dessutom icke meningen, att någon indragning af dessa tjänster skall ega rum annat än i mån af nuvarande innehafvares afgang, likasom icke heller att de besparingar, som derigenom vinnas, skola indragas till Statsverket, utan har Stats-Utskottet ansett, att under nuvarande förhållanden funnes ett bättre sätt att med de medel, som för ifrågavarande tjänstebefattningars upprätthållande nu användas, tillgodose bergshandteringen, än genom att framgent bibehålla alla dessa nio bergmästaretjänster med löner af tillsammans 21,000 R:dr om året. Detta är skälet, hvarföre åt den underdåniga skrifvelsen blifvit af Stats-Utskottet gifvet det alternativa innehåll, som här föreligger. på det att Kongl. Maj:t må ega full frihet att i ämnet föreslå hvad han anser vara lämpligast och mest tidsenligt. Man har nemligen föreställt sig, att lika väl som jordbruket för närvarande betjenas till dess idkares fulla belåtenhet af landtbruksingeniörer utan fast lön på stat, skulle äfven bergshandteringen kunna henta lika mycket gagn af på enahanda vilkor anställda ingeniörer, tillhörande detta fack, och att härigenom bergmästaretjensterna blifva obehöfliga. Jag hoppas således, att Kammarens ledamöter icke skola i likhet med den förste talaren finna Stats-Utskottets förslag i denna del vara ologiskt och oklart, utan lemna detsamma sitt bifall.

Herr Geijer: Då den föregående talare, som sjelf är motiönär i ämnet, omtalat den erfarenhet, som inom hans distrikt gjort sig gäl-

lande i detta hänseende, har jag ansett mig pligtig att äfven för min del redogöra för den uppfattning af förhållandet, som är mera allmänt rådande inom det distrikt jag representerar. Jag får då förklara, att denna uppfattning om bergmästaretjensernas beskaffenhet och nytta hos oss är en helt annan, än den han framhållit. Jag förstår i sanning icke heller, huru man med nuvarande lagstiftning skall kunna undvara eller vilja indraga alla dessa tjenstebefattningar på sätt Utskottet synes hafva antagit och velat tillstyrka Riksdagen att begära hos Kongl. Maj:t. Och äfven om lagstiftningen förändras, anser jag, att sjelfva tjensterna böra bibehållas till bergshandteringens verkliga gagn, äfven om benämningen skulle anses böra undergå någon förändring.

Lika med den förste talaren är jag för öfrigt af den mening, att det icke kan vara lämpligt, att Riksdagen i ett sådant ämne som detta, ingår till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, hvars innehåll är så lösligt motiveradt och så ologiskt, som det Utskottet föreslagit.

Jag förenar mig derföre i det yrkande, som Herr Kommerserådet Sjöberg framställt.

Herr Ehrenborg: Jag anhåller om ursäkt, att jag ännu en gång tager till ordet, men jag nödgas göra det, derföre att jag, såsom det understundom händer, i tankegången borttappade något, som var ämnadt att sägas, och som ej var oviktigt. Jag ville nemligen säga, att jag icke anser, att det sker *bergskorpsen* någon orätt, om den här föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, i händelse den af Riksdagen godkännes, skulle leda derhän, att bergmästaretjenserna indroges, ty dessa befattningar äro till antalet så ringa och med så svaga vilkor förenad, att *de* icke kunna utgöra någon verklig bevekelsegrund för någon yngling att underkasta sig långvariga och dyra studier. Ingen anledning förefinnes således att bibehålla tjensterna för tjenstemännens skull, men icke heller för näringens; ty om Representationen verkligen vill se icke blott näringen till godo, utan äfven de personer, som vilja egna sig åt dess tjenst, så bör detta ske genom sådana medel som understödjandet af lättade kommunikationer, af bergsundervisningen, af Jernkontorets verksamhet o. s. v., men icke genom att tillskapa nya tjenster eller bibehålla gamla, som kunna undvaras. Och jag tillåter mig, med anledning af den siste talarens yttrande, hemställa till honom, om icke han såsom bergsbrukare anser sig vara lika väl betjent genom det biträde, som af grufveingenjörerne lemnas.

Herr Sjöberg: Jag skall icke särdeles länge uppehålla Eder, mine Herrar. Jag vill med anledning af Herr Hedengrens yttrande, att jag skall hafva gjort Utskottet så stränga tillvitelser, såsom orden fölla, å min sida endast tillåta mig den erinran, att är Utskottet så ömtåligt om sin värdighet, att det icke lider anmärkningar, framställda i en, såsom jag hoppas, human form, det i sanning måste blifva srårt för hvar och en, att med någon som helst framställning våga sig in på ett område, som Utskottet anser fridlyst.

Jag har yttrat, att jag icke hade något att anmärka emot lämpligheten att aflåta en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Jag

har tillagt — och jag ber att få lägga särskild vikt derpå — att skrifvelseförslaget i det väsendtligaste eller i det afseende, som, efter min uppfattning, nu endast bör ifrågakomma, öfverensstämde med mina åsikter och sammanföle med de synpunkter, från hvilka jag betraktade frågan. Men jag har vågat och jag vågar påstå fortfarande, att Utskottets hemställan är *ologisk*, då densamma på antagandet af en så relativt obetydlig förändring af ifrågavarande tjänstebefattningar, som motionären ifrågasatt, och hvarigenom tvänne af dessa tjänster skulle till en enda förenas, söker grunda en hemställan, att de böra afskaffas *alla*.

Jag inser emellertid fullkomligt, att med den stämning, som här är rådande, och med den makt Stats-Utskottet onekligen eger inom denna Kammare, det vore föga lönt att från min sida längre underhålla striden, och jag skall icke heller — utgången må för öfrigt blifva sådan som Stats-Utskottet föreslagit och den ärade motionären, märkvärdigt nog, i strid med sin egen framställning påyrkat — göra det i vidare mån än genom att förnya min anhållan, att Herr Talmannen behagade framställa särskild proposition jemväl å mitt yrkande.

Herr Grill: För min del får jag nämna, att jag instämmer i de åsikter, som Herr Ehrenborg uttalat om möjligheten att indraga ifrågavarande bergmästarejänster, så mycket heldre som den ende talare, hvilken under denna öfverläggning uppträdt med några anmärkningar emot Stats-Utskottets förslag i denna del, Herr Sjöberg, sjelf framhållit möjligheten och önskligheten af en dylik åtgärd. Det hufvudsakligaste af bergmästarebefattningens föremål härleder sig från den ännu gällande inmutningsrättigheten, en rättighet, som enligt min öfvertygelse, är med vårt begrepp om eganderättens helgd oförenligt, och som tiden torde vara inne att borttaga. Jag skulle sjelf hafva väckt motion i samna syftning, men på skäl som Herr Sjöberg äfven antydt, eller att ett dylikt förslag för närvarande möjligen icke skulle hafva haft någon utsigt till framgång, har jag icke vågat dermed framkomma. Sedan emellertid eu medlem af Kommers-kollegium numera yttrat sig för saken, är jag för min del öfvertygad derom, att vid en kommande riksdag framställning i sådan syftning skall vara att förvänta. Jag är förvissad, att en sådan framställning skall vara förtjent af båda Statsmakternas bifall, och detta så mycket heldre som det verkligen är af nödvändighet i hög grad påkalladt att snart få lagstiftningen ändrad, med särskild hänsyn till de många enskilda jernvägsbyggnadsföretag, hvilka för närvarande stå på dagordningen, enär i annat fall de bolag, som må komma att bildas för dessa ändamål, kunna, äfven om de bestå af *utländske* män, sätta sig i besittning af våra obegagnade och oinmutade tillgångar af jernmalmer och mineralier utefter jernvägarne utan all ersättning till dem, som just för sådana obegagnade tillgångars tillgodogörande möjligen framkallat jernvägarne. Vår lagstiftning om inmutningsrätten måste således snart upphävas, och i följd deraf bergmästareembetets befattning med dylika ärenden indragas, och då jag vid sådant förhållande icke finner något, som hindrar att redan nu vidtaga de åtgärder, om hvilka Stats-Utskottet här gjort framställning, tillstyrker jag således bifall till Utskottets förslag i denna del.

Öfverläggningen var slutad. På framställd proposition bifölls Utskottets förslag.

Kammarens ledamöter åtskiljdes klockan 3 $\frac{1}{4}$ e. m., men sammanträdde åter

Kl. 6 e. m.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag rörande de Kammarens beslut, som finnas intagna under 2 § af detta protokoll.

§ 5.

Fortsattes behandlingen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjette Hufvudtitel. Förekom i ordningen

Punkten 4, mom. a).

Herr Almqvist: Den fråga, som nu här förekommer till afgörande, är af ganska stor betydighet, så mycket större som här gäller icke allenast indragning af andre landtmätaretjensterna, som äro närmaste föremålet för beslutet, utan äfven något mer, nemligen tillvaron af en hel klass af medborgare, deras ve eller väl. Att andre landtmätaretjensterna äro obehöfliga har blifvit erkänt ej blott af landtmätarne sjelfve utan äfven af Landtmäteri-öfverstyrelsen, som uti till Kongl. Maj:t afgifvet underdånigt Utlåtande förklarar, att dessa tjänster syntes kunna indragas genast, för så vidt sådana nu äro lediga, och för öfrigt i den mån deras nuvarande innehafvare afgå. Det kan således icke komma i fråga, att jag yttrar mig för bibehållande af dessa tjänstebefattningar, men deremot anser jag af högsta vikt, att de aflöningsbelopp, som till desse tjänstemän utgått, fortfarande kunna disponeras för detta ändamål, hvarför de ursprungligen blifvit afsedda. Någon billighet torde väl också tala derför, att man icke helt och hållet beröfvar de unge män, som kastat sig in på denna bana, all utsigt till att kunna i framtiden erhålla någon förtjänst från Statens sida, då sjelfva tjänstebefattningarne indragas, utan att någon ersättning i andra tjänster synes stå dem till buds.

De sysselsättningar, som borde vedergällas medelst anslag, som hittills utgått till andre-landtmätarelönerna skilja sig i flera särskilda slag. Till en början hafva vi dem, som röra sig omkring det egentliga skiftesverket. Hvad detta beträffar, så har man alltid ansett att Staten ej borde vidkännas några uppoffringar och omkostnader för utförande af hit hänförliga arbeten, hvilka deremot böra bekostas af den enskilde jordegaren. Men möjligen kan framdeles en annan åsigt härom göra sig gällande. Jorden är väl ock numera i hela södra och mellersta Sverige till aldra största delen skiftad, så att föga lärers väl i detta hänseende återstå att göra.

Men landtmäteritjenstemännen blifva derföre, enligt min åsigt, icke öfverflödige och kunna icke undvaras, då, till följd af gällande förordning om hemmansklyfning och jordafsöndring, dylika smärre landtmäteriförrättningar ganska ofta kunna förekomma, helst en mängd personer vilja förskaffa sig ett stycke jord, om än aldrig så obetydligt. Som emellertid dessa förrättningar icke kunna förskaffa någon synnerlig stor inkomst åt landtmätarne, så är det nödvändigt att bereda dem någon annan ersättning, på det man inom hvarje landsort ändock må kunna ega att påräkna dessa tjenstemän, till företagande af dessa mindre förrättningar, såsom nyss antyddes.

Sedermera förekommer i andra rummet afvittringsverket i de norra orterna, och man må väl med skäl kunna påstå, att afvittringsförrättningarne derstädes äro af ännu större vikt än skiftena i andra delar af Sverige. Vi skola nemligen komma ihåg, att förrän afvittring skett emellan Statens och den enskildes egoområden, innan råmärkena ännu blifvit bestämda, så har den enskilde jordegaren ej kännedom eller åtminstone ingen visshet om, huru mycket han eger, och han har mycket svårt att kunna nedlägga några kostnader på en jord, som han icke vet om den är eller blir hans. Äfven från Statens synpunkt äro dessa afvittringar af synnerlig vikt, ty utan att dessa föregå kunna inga skattläggningar verkställas, och det har visat sig, att efter verkställda afvittringar skatteintraderna blifvit betydligt förökade. Genom afvittringarnes oafbrutna fortgång skördar så väl Staten som de enskilde således stora fördelar. Sin största betydenhet ega ändock det oakadt, enligt min åsigt, dessa afvittringsförrättningar derigenom, att värden om de Norrländska provinsernas största rikedomar, skogarne, derigenom betydligt förbättras, ty den oafvittrade skogen har hittills ansetts såsom en gemensam egendom, hvilken, såsom sådan, varit underkastad en behandling, som är långt ifrån tillfredsställande; också har, såsom allmänt känt är, förfaringssättet med de Norrländska skogarne väckt mycken, fastän ingalunda smickrande uppmärksamhet och har hos de tjenstemän och myndigheter, hvilkas pligt det är att öfvervaka hushållningen å Statens skogsmarker, väckt särdeles stora svårigheter och bekymmer. Af denna anledning tror jag ock, att vid ordnandet af landtmäteriväsendet, man bör tillse, såsom varande af högsta vikt och betydenhet, att afvittringarne i de norra orterna må kunna i möjligaste mån fortskyndas.

Dernäst intager bestyret med det ekonomiska karteverket ett hufvudsakligt rum bland de sysselsättningar som böra åligga landtmätarne; och har på sednare tider detta bestyr af allmänna mening blifvit allt mer och mer uppburet, på samma gång som de sednaste Riksdagarne ansett dessa arbeten vara af synnerligen framstående intresse. Och så bör det väl också vara, ty genom dylika arbeten erhåller man en fullständig utredning af jordens art och beskaffenhet, af dess klassifikation med flera dylika underrättelser, hvarigenom jordens värde tillförlitligen kan bedömas, så att en jordegare kan beräkna hvilka och huru stora omkostnader han på densamma må nedlägga. Dessutom medför en dylik kännedom större trygghet för både köpare och säljare vid egendomars bortslutande, vid arrenden o. s. v.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, och då det nu blir fråga om en omorganisation af hela landtmäteriväsendet, så anser jag för min del det icke vara välbetänkt att godkänna Utskottets förslag att, på samma gång andre landtmätaretjensterna indragas, de till dem anslagna löner besparas statsverket, utan vågar jag föreslå, att dessa lönebelopp måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att utlemnas såsom arivoden till landtmätare, vare sig för sysselsättning med det ekonomiska karteverket, eller vid afvittringsverket i de Norrländska länen. Derigenom skulle också måhända kunna ernås ett annat fördelaktigt och godt arbete, som länge utgjort ett önskningsmål för mången inom landet, nemligen vidtagande af lämpliga åtgärder för att få uppgifterna för jordbruks-statistiken på ett fullt tillförlitligt och betryggande sätt ordnade. Under de tvänne sist förflutna åren hafva här i hufvudstaden varit församlade så kallade jordbruksriksdagar, och vid båda dessa tillfällen hafva flera frågor uppkastats och förslag uppgjorts huru och på hvad sätt man skulle lättast kunna åstadkomma tillförlitliga uppgifter för jordbruksstatistiken. En allmän klagan öfver det i hög grad otillfredsställande i de uppgifter, som nu genom hushållningssällskapen i de särskilda länen uppsamlas, har länge låtit sig förspörjas, ej minst bland eller från hushållningssällskapen sjelfva, hvilka bäst äro i tillfälle att i främsta rummet erfara olägenheterna af det nu gällande sättet för inhemtande af dessa uppgifter, som ingalunda blifva tillförlitliga, hvarken för vårt land eller för jämförelsen med andra länder. Detta har ock verkat derhän, att man ifrågasatt att genom landtmätarekorpsen få insamlade de primära uppgifterna, men detta har åter stött på svårigheter, ja, nästan icke låtit sig göra, då man dels icke kunnat beräkna kostnaden, dels icke heller haft några disponibla tillgångar, att för ändamålet använda. Äfven af detta skäl anser jag således, att de till andre landtmätaretjensterna anslagna löner icke böra statsverket besparas utan ställas till Kongl. Maj:ts disposition, på det att, genom bidrag från detta anslag, måhända framdeles insamlandet af uppgifterna för jordbruks-statistiken måtte åt denna tjenstemannakorps kunna öfverlemnas.

Med anledning af hvad jag nu tagit mig friheten andraga, och då jag anser det vara af synnerlig vigt under en dylik öfvergångsperiod som den, hvilken nu är ifrågasatt, att Kongl. Maj:t må ega medel i sin hand för sakens bringande till verkställighet, så vågar jag anhålla om afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet, med en liten förändring, så att beslutet skulle få ungefär följande lydelse:

“Att Kongl. Maj:ts ofvanberörda förslag sålunda bifalles, att den besparing å Hufvudtiteln, som genom andre landtmätaretjensternas indragning uppkommer, må af Kongl. Maj:t användas till landmätarens sysselsättande vid ekonomiska karteverket och vid afvittringen i de norra länen.“

Herr *Hæggström* och Herr *Per Jonsson* från Westerbottens län instämde med Herr *Almqvist*.

Herr

Herr Statsrådet Adlercreutz: Det torde icke vara eder, mine Herrar, obekant, att för de 360 à 370 å eget ansvar arbetande landtmätare, af hvilka, oberäknadt examinerade medhjelparne, vår landtmäterikorps för närvarande består, finnas icke flera än 48 fasta platser med lön, nemligen i hvarje län en förste landtmätare med 1,800 R:dr och en andre landtmätare med 900 R:dr i årlig lön. Desse sednare, om hvilkas indragning nu är fråga, äro i sjelfva verket ej annat än med lön försedde skifteslandtmätare helst annan skiljaktighet i tjenstealligganden ej förefinnes, än att andre landtmätarne, när de ej af andra skiftesförrättningar äro upptagne, kunna och böra förordnas att emot ett något litet minskadt arvode verkställa sådana förrättningar af nämnda slag, hvilka uteslutande ske för Kronans räkning. Då nu landtmäteriförrättningarnes antal på sednare tider betydligt aftagit, utan att korpsen kunnat i denna samma mån förminskas, har detta vållat, att korpsen kommit i en ganska tryckt ekonomisk ställning, och vid sådant förhållande har det syntts mig icke utan skäl kunna ifrågasättas, huruvida den ytterligare reduktion i landtmätarnes antal, som af omständigheterna påkallas, rättvisligen borde ske genom indragning af en utaf de två i hvarje län varande ordinarie landtmätaretjensterna, synnerligen som två landtmätare i hvarje län säkerligen blifva erforderlige äfven för framtiden. Otvifvelaktigt skulle jag äfven högeligen dragit i betänkande att på aflägsnaste sätt uttala mig för en sådan indragning, om icke det förhållande inträffat, att hvarken landtmätarne i riket, som med anledning af ett inom landtmäteriföreningen upprättadt förslag till korpsens omorganisation kommit i tillfälle att yttra sig i frågan eller Landtmäteristyrelsen hållit på dessa tjensters fortfarande tillvaro. Men, mine Herrar! det är noga att märka att uti denna eftergift ingalunda ligger ett erkännande af billigheten deri, att det årliga anslag, som nu utgår till andre landtmätarnes aflöning, må till statsverket indragas, utan hafva fastheldre landtmätarne, om än icke med fullkomlig, så likväl med sällspord enighet på det varmaste förordat det omförmälda organisationsförslaget, hvilket går derpå ut att hela riket bör indelas i landtmäteridistrikt, med en i hvarje distrikt på stat anställd landtmätare, och för att förse desse distriktlandtmätare med en fast, om ock ringa årlig lön påräknas bland annat just dessa medel, som, enligt Utskottets förslag, skulle genom andre landtmätaretjensternas indragning för statsverket besparas. Jag har visserligen ej tilltrött mig att under närvarande förhållande tillstyrka ett ovilkorligt genomförande af nämnda plan. Men jag har dock trott korpsens med sådant allvar uttalade, och af Landtmäteristyrelsen jemväl understödda åsigt, i förening med de skäl som derfor blifvit anförda, vara förtjent af den uppmärksamhet, att den bragtes till Riksdagens kämedom, och att försök, under iakttagande af all nödig varsamhet, gjordes till dess partiela genomförande, i enlighet med hvad redan uti 1864 års landtmäteri-instruktion finnes medgifvet. Ett lägligt tillfälle dertill har äfven yppat sig, i det att landtmätarne i Christianstads län, der skiftena i allmänhet äro fullbordade och landtmätarnes antal jemförelsevis ringa, hos Kongl. Maj:t anhållit, att länet måtte i landtmäteridistrikt indelas. Detta förslag, som blifvit till bifall förordadt af såväl Konungens befallningshafvande i länet som Landtmäteristyrelsen, är af Kongl. Maj:t hänskjutet

till landstingets utåtande. Skulle detta utfalla till förslaget förmån, så kommer distriktindelning antagligen att der införas, hvarefter exemplet sannolikt torde i ett eller annat af de öfriga länen efterföljas.

Under afbidan på utgången af detta försök till en förändrad organisation af korpsen äfvensom på en successiv minskning i de närvarande landtmätarnes antal, är det som jag anser billigheten fordra, att det andre landtmätarnes löner motsvarande anslag fortfarande för korpsen bibehållas. Men då jag så gör, önskar jag dock, att dessa medel, på samma gång de komma landmätlarne till någon hjälp, äfven måtte kunna gagna något annat allmänt statsintresse, och härvid har jag funnit det ekonomiska karteverket ligga närmast till hands. Huru än meningarne må vara delade i afseende å den med detta karteverk hittills förenade karteutgifningen, torde temlig enighet råda derom, att arbetet i öfrigt bör framgå öfver hela riket, för vinnande af den dermed afsedda kännedomen om vårt land. Således skola kostnaderna för detsamma utgå förr eller sednare, och ju hastigare arbetet bedrifves, desto förr vinnes målet, och det utan att någon egentlig kapitaluppgifning dervid sker. Tillfälle finnes nu att utan ökade statsanslag kunna påskynda verkets fullbordande genom att derå använda andre landtmätarnes löner, i den mån de äro eller blifva lediga, och ett lämpligare sätt att billigt få arbetet utfördt torde knappt erbjuda sig än nu, då otvifvelaktigt ett icke ringa antal landtmätare skulle, för att bereda sig en torftig utkomst, der söka anställning.

Emot lönernas användande på föreslagna sättet har Utskottet invändt: "att anslå successiva lönebesparingar å ordinarie anslag till ändamål, hvarför extra anslag finnas anvisade, öfverensstämmer icke med det sträfvande efter enkelhet och reda i förvaltningen, som i sednare tider allt mera gjort sig gällande." Om jag än icke helt och hållet kan fränkänna denna formela anmärkning all befogenhet, så kan jag dock å andra sidan ej heller tillägga densamma någon synnerlig vikt, helst då här endast är fråga om en öfvergångsperiod. I någon mån kan äfven den anmärkta oegentligheten undvikas genom att vid hufvudsakligt bifall använda de ordalag, som innefattas i Första Kammarens i ämnet fattade beslut.

Utskottet har vidare anmärkt emot förslaget: "att frågan, huruvida det ekonomiska karteverket kräver större eller mindre anslagsbelopp än det nu utgående, endast torde böra betraktas från synpunkten af karteverkets nytta för landet och landets förmåga att understödja detsamma och ej med afseende å de fördelar, som arbetenas bedrifvande i en större skala möjligen kan medföra för dem, som komma att dervid anställas." Jag vill påminna om hvad jag nyss anmärkt, nemligen att förökadt anslag här icke är i fråga, hvadan ej heller landets förmåga att understödja karteverket genom bifall till förslaget komme att tagas i förökadt anspråk, äfvensom att nyttan af ekonomiska karteverkets arbeten blir större ju förr de kunna afslutas. Då slutligen det anmärkes, att såväl det nu framlagda förslaget som den antydda organisationsplanen hufvudsakligen afser landtmätarnes nytta, så ber jag att få erinra, att enär landtmätare otvifvelaktigt komma att äfven framgent behöfvas samt det, synnerligen för jordbrukarne, är af vikt att dertill kunna påräkna redbara och dugliga män, så skall, om åt dem beredes en ställning, väl ej lysande, men tryg-

gande mot yttersta nöd, sådant lända ej blott till landtmätarnes bästa utan äfven, och det ej mindre, till det allmännas.

Jag förordar på det varmaste bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i denna punkt med de jemkningar i ordalagen. som af Första Kammaren blifvit beslutade och hvilka under den fortsatta diskussionen i frågan lära komma att meddelas.

Herr Abraham Rundbäck: Icke heller jag ernar tala för bibehållande af andre landtmätaretjensterna; jag vill endast yttra några ord om de inbesparade lönernas användande.

Kongl. Maj:t har derom yttrat: "att alldeles fräntaga korpser detta anslag i en tidpunkt, då den genom bristande sysselsättning befinner sig i den mest tryckta ekonomiska belägenhet, synes vara ett alltför hårdt förfarande mot en tjenstemannakorps, som dock så väsendtligen varit landet till gagn, och därför föreslår Kongl. Maj:t att lönerna, allt eftersom de blifva tillgängliga, må användas till landtmätares sysselsättande vid ekonomiska karteverket." Till detta af Kongl. Maj:t anförda skäl har Landtmäteristyrelsen, som afgifvit utlåtande i anledning af Riksdagens skrifvelse i ämnet den 13 Maj 1868, bifogat andra, ytterst behjertansvärda skäl, bland hvilka jag vill upprepa endast följande: "att de flesta af landtmäterikorpsens af Staten icke aflönade 321 tjenstemän, helst de från början varit obemedlade, genom minskningen i göromål råkat i svårt ekonomiskt betryck, hvilket säkerligen kommer att än vidare ökas isynnerhet för de äldre och mindre arbetsföre, hvilka icke kunna täfva med de yngre om verkställigheten af de återstående göromålen; att denna de äldres beklagensvärda ställning blir ännu svårare efter indragning af andre landtmätaretjensterna, emedan de med dessa tjänster förenade löner, ehuru små, dock lemna tillgång till ett tarfligt uppehälle; att dessa vanlottade äldre tjenstemän likväl emot ett ringa arfvode, som icke medgifvit besparingsars afsättande, utan kostnad för statsverket beredt det allmänna betydliga fördelar dels genom verkställda egoskiften, som varit första vilkoret för landtbrukets uppbringande till dess nuvarande höga ståndpunkt, och dels genom fullgörande af den så kallade publika renovationsskyldigheten, hvarigenom Statens dyrbara kartearkiv riktats och materiel samlats till geografiska, ekonomiska och geologiska karteverken; att härifrån väl icke kan härledas laglig skyldighet för Staten att gifva ersättning och lön åt de i dess tjänst kvarstående äldre kommissionslandtmätare, men att billigheten talar härför vid betraktande deraf, att dessa gamla tjenstemän dels genom olyckliga, af dem ej vållade omständigheter blifvit satte ur stånd att få arbete och dagligt bröd åt sig och familjer samt dels genom landtmäterii-instruktionerna, så väl den äldre upphäfdä som den nu gällande, tillförsäkrats att njuta befodringsrätt till alla tjänster vid landtmäteristaten, en försäkran som, derest andre landtmätaretjensterna komma att indragas, icke uppfylles så vidsträckt, som derförinnan varit att förmoda och hoppas." Äfven Stats-Utskottet har, under erkännande af den tryckta ekonomiska ställning, hvaruti landtmäterikorpsen numera kommit, funnit det vara särdeles önskligt, om företrädesvis landtmätare vunne sysselsättning vid ekonomiska karteverket, men Utskottet har emellertid på

anförda skäl ansett, att andre landtmätare-lönerna dock icke borde användas till bestridande af kostnaden därför, utan tillstyrkt att dessa löner måtte statsverket besparas. De af Utskottet åberopade skälen äro visserligen beaktansvärda; men, mine Herrar, det beslutet är icke alltid det bästa, som grundar sig endast på kall beräkning, ty någon gång är det nödigt att äfven rådfråga hjertat. Och ett sådant fall är detta. Ty alla hafva ju medgifvit, att landtmätarnes ställning utan deras eget förvällande blifvit ganska tryckt, och då borde väl icke heller någon anse det vara billigt och rättvist att frantaga korpsen möjligheten att göra sig dessa medel till godo. Här är ju icke fråga om nya anslag utan endast att på annat sätt än hittills använda hvad som förut utgått. Det är icke heller fråga om att gifva landtmätarne dessa medel till skänks utan endast såsom lön för godt och noggrannt arbete. Vidare det är ock att bemärka, det vi i afseende på landtmäteriväsendet befinna oss på en öfvergångsperiod, och därför är det nödigt att till Kongl. Maj:ts disposition ställa medel, hvarigenom de mest påfallande och tryckande olägenheterna kunna i någon mån förekommas, och hvarigenom åt dessa tjenstemän kan beredas, om än icke väsendtlig hjälp, så dock någon tröst i nöden.

På dessa nu anförda skäl vill jag instämma i det förslag den förste ärade talaren framställde.

Herr Warberg: Såsom medlem af den korps, för hvilken denna fråga är af högsta vikt, är jag varmt intresserad för att densamma måtte erhålla en gynnsam utgång, och jag kan därför icke underlåta att yttra några ord.

Vi känna alla i hvilken betryckt ekonomisk ställning landtmäterikorpsen på sednare tider kommit. Någon utsigt att få detta förhållande afhjelpat finnes icke, förrän korpsen blifvit helt och hållet omorganiserad, och ehuru förslag i sådant syfte blifvit framlagdt, torde det icke kunna så hastigt genomföras. Det är därför otvifvelaktigt nödvändigt, att andre landtmätarnes löner icke, såsom nu är fråga, indragas till Statsverket utan fortfarande må vara att påräkna för landtmätarnes behof, intilldess omorganisationen kan verkställas. Stats-Utskottet har, ehuru väl det, på sätt föregående talaren anmärkte, ansett såsom särdeles önskvärdt att landtmätare blefve vid ekonomiska karteverket anställda, af formela skäl likväl ansett, att andre landtmätarnes löner icke borde användas till bestridande af dessa kostnader. Men för att undanrödja dessa af Utskottet anmärkta, formela hinder för ett sådant användande af dessa löner, vågar jag framkomma med den anhållan, att Kammaren måtte förena sig i det beslut i ämnet, som Första Kammaren redan fattat, och således, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet på det sätt, att Kammaren för sin del beslutar, att, derest andre landtmätaretjensterna varda af Kongl. Maj:t indragna, vid innevarande års slut de, som då redan äro lediga eller endast på förordnande innehafves, samt de öfriga i mån af innehafvarnes afgång, den besparing i utgifterna å Hufvudtiteln, som sålunda uppkommer, tills vidare må af Kongl. Maj:t få användas till landmätarens sysselsättande vid det ekonomiska karteverket.

Herr Key: Jag medgifver villigt, att löner, till ett antal af 48, för en tjenstemannapersonal af 370 landtmätare, hvilket antal Herr Civilministern nyss behagade uppgifva såsom innefattande landtmätarekorpsen i sin helhet, icke är så särdeles mycket; men jag föreställer mig, att man i detta fall får betrakta landtmätarne i riket såsom stående i samma förhållande beträffande aflöningsförmåner, som Väg- och vattenbyggnadskorpsen, af hvilken de flesta medlemmarne icke ega aflöning af Staten, åtminstone en ganska ringa, hvilken också betraktas blott såsom ett bidrag till den bergning tjenstemannen egentligen förvärfvar genom arbete hos den enskilde eller hos Staten.

Jag vill icke heller förneka, att ju icke för närvarande, sedan ego-skiftena inom våra flesta orter till största delen äro fullbordade, landtmäteristaten befinner sig i en ganska brydsam, ja svår belägenhet, men denna torde väl härleda sig icke allenast från den nu här påpekade orsaken, utan äfven till betydlig del leda sitt ursprung från den orimligt höga taxa, hvarefter landtmäteristaten eger uppbära ersättning för sina arbeten, en taxa så beskaffad, att blott erinringen derom torde vara för största delen af vår landtbefolkning och dess härvarande representanter allt annat än behaglig.

Här har mycket värdjats till känslan, ja, snart sagdt till medlidandet för att bevara dessa andre landtmätarelöner åt korpsen. Man har sagt, att landtmätarne skulle rent af förtviffa, om de såge sig beröfvade hopp om bättre tider och fiuna sig af Representationen bortglömda. — Skulle landtmäterikomiterades förslag blifva lag, åsyftande bland annat "hela rikets indelning i omkring 200 landtmäteri-distrikt med en i hvarje distrikt anställd på stat aflönad landtmätare", då skulle de få, i stället för 48 löner, ej mindre än 200 löner, och Representationen skulle i sanning hvarken hafva glömt landtmätarne, eller dessa glömt att tillgodose sig sjelfva. För allmänheten deremot, hvars nuvarande valfrihet ginge förlorad, torde det då blifva ganska illa bestäldt.

Jag tager mig friheten betona, det Stats-Utskottet gjort sig fullkomligt klart reda för den närvarande frågan, då Utskottet säger: "att anslå successiva lönebesparingar å ordinarie anslag till ändamål, hvarföre extra anslag finnas anvisade, öfverensstämmar icke med det sträfvande efter enkelhet och reda i förvaltningen, som i sednare tider allt mera gjort sig gällande." Till denna oegentlighet vill jag påpeka en annan, till hvilken Riksdagen skulle göra sig skyldig, för den händelse Stats-Utskottets nu föredragna hemställan förkastades, och Kongl. Propositionen i ämnet bifölls. Vid föredragningen af Fjerde Hufvudtiteln hafva nemligen båda Kamrarne, jemte beslut att till fortsättande af Topografiska korpsens arbeten för år 1871 anvisa ett extra anslag af 60,000 R:dr, förenat sig om aflåtande af en underdånig skrifvelse derom: "att Kongl. Maj:t ville taga under ompröfning, i hvad mån de topografiska, ekonomiska och geologiska karteverken kunna med hvarandra ställas i närmare samverkan, efter hvilken plan i afseende på skalor, omfattning och utgifning dessa karteverk framgent må böra fortgå, samt i hvad mån kostnaderna derfor må kunna inskränkas."

När nu Riksdagen beslutat aflåta en sådan skrifvelse, så skulle det se ganska oegentligt ut, om denna Kammare ville å Sjette Hufvudtiteln

uppföra detta anslag af 6,300 R:dr till fortsättande af arbetena för det ekonomiska karteverket. Jag hyser därför den bestämda öfvertygelsen, att Stats-Utskottet handlat ganska välbetänkt, då Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att de genom andre landtmätaretjnisternas indragning ledigblifvande löner må till Statsverket besparas. När framdeles till Riksdagens ompröfning inkommer det förslag från Kongl. Maj:t, som sannolikt skall aflåtas såsom svar på den Riksdagens skrivelse angående de topografiska, ekonomiska och geologiska karteverkens förening, som jag nyss omnämnde, då kan det ju vara tids nog att tänka på, huruvida medel böra för det ifrågasatta ändamålet användas, men för närvarande anser jag det vara bäst att bifalla Utskottets hemställan.

Herr Ehrenborg: Det har gladt mig, att Herr ordföranden i Stats-Utskottet icke för närvarande finnes tillstädes i Kammaren, ty med sin eminenta talang skulle han nog hafva tagit Utskottets förslag i försvar mot hvarje försök att kullkasta detsamma, och det skulle äfven hafva fägnat mig, om den siste ärade talaren, också en ledamot af Stats-Utskottet, icke hade uppträdt till försvar för denna punkt i Utlåtandet; men när nu så en gång skett, så vill jag försöka en granskning af de skäl han till förmån för Utskottets förslag framdrog. Så uppställde han till en början en jemförelse emellan medlemmarne i landtmäterikorpsen och dem i Väg- och vattenbyggnads-korpsen, förmenande, att medlemmarne af dessa båda tjenstemannakorpsor stode på samma ståndpunkt med hänsyn till deras aflöningsförmåner af Staten, såsom utgörande blott ett tillskott i bergning, de genom eget arbete i enskild eller allmän tjenst skola förvärfa. Men hvilken skilnad finnes mellan dessa så sammanförda korpsor! Å ena sidan en tjenstemannakorps, derutaf blott få åtnjuta löneanslag, och detta äfven till ganska obetydliga belopp, men, hvad betänkligast och sorgligast af allt är, nästan fullständigt saknande numera hvarje tillfälle till enskild förtjenst. Å den andra sidan åter en korps, bestående af ledamöter, bland hvilka några uppbära rätt betydliga aflöningar af Staten, och alla dertill arbetande under de yppersta konjunkturer någon gerna kan önska sig, då stora arbeten, så för Statens som för enskildes räkning jemnt stå dem till buds mot arfvoden, som i de aldra flesta fall långt öfverstiga hvad den största delen af Statens tjenare i allmänhet får och kan räkna sig till godo. Således finner jag för min del denna jemförelse alldeles oriktig. Vidare nämnde den ärade Stats-Utskottsledamoten, att orsaken dertill, att landtmäterikorpsens medlemmar numera egde så föga tillfälle till enskild arbetsförtjenst skulle ligga deruti, att den högre landtmäteritaxan skulle förbjuda hvarje tanke på deras användande. Men jag hemställer dock till en hvars rättvisa bedömande, huruvida det kan med skäl läggas landtmäterikorpsen till last, att deras arbetstaxa är olämplig och arfvodena för arbetet för högt beräknade. Detta måtte väl icke vara landtmätarnes fel, då de sjelfva icke utfärdat taxan, utan i stället falla den eller dem till last, som uppgjort denna taxa och sedermera låtit utfärda den till allmän efterlefnad. Dessutom kan det väl gå an, nu som fordom, att ackordera med landtmätare om arbetens verkställande för pris, som understiga de i taxan bestämda; detta sätt har ofta blifvit använt, och landtmätarne hafva med tacksam-

het emottagit dylika erbjudanden, blott för att kunna få arbete; men se, nu är hela saken den att, sedan egoskiptena redan äro öfver allt för-rättade, intet arbete vidare står att få.

På samma gång det är Representationens oafvisliga pligt att ej alltför mycket gynna embetsmännen och att icke låta frågan om embetsverkens reorganisation komma i bakgrunden, derföre att vi ej ega nog sakkännedom om huru allt härvid rätteligen bör ordnas, på samma gång anser jag det äfven vara en oafvislig pligt att ej gå alltför hårdt tillväga med en korps, som Staten så att säga sjelf uppammat, och som varit och ännu kan blifva för Staten af stor vigt och nytta. Denna tjenstemannakorps har, säge hvad man vill, gjort företrädesvis jordbrukarne, små eller stora, verklig och betydande nytta, som mer än väl uppväger de lönebidrag, som från Statens sida kommit densamma till del, och jag finner det derför vara i sin ordning, att Staten icke visar likgiltighet eller hårdhet mot dessa dess tjenare. Föremål för deras fortsatta verksamhet och sysselsättande finnes nog ännu, såsom en värd talare redan påpekat, företrädesvis vid det ekonomiska karteverket och vid afvittringsverket i rikets nordligare län. Om än, såsom man ej utan skäl påstått, det ekonomiska karteverkets fullbordande blifver ganska kostsamt och med all säkerhet kommer att draga ut en lång tid, så är jag dock öfvertygad derom, att det icke kommer att upphöra, och vi hafva redan derom uttalat vår tanke vid handläggningen af Fjerde Hufvudtiteln, såsom en talare redan erinrat. Under sådant förhållande synes mig skäl icke hafva förekommit, som berättiga att till statsverket indraga det åt andre landtmätarne anslagna lönebelopp på andra vilkor, än att den derigenom uppkommande besparing användes till arvoden åt landtmätare för sådana arbeten, som Staten i alla fall behöfver, och som de äro skicklige att fullgöra.

Genom antagande af det förslag, den förste ärade talaren här i afton framställde, tror jag att man på ett lämpligt sätt skulle kunna undvika det af Stats-Utskottet påpekade formfel och komma närmast det mål man bör söka uppnå. Jag ber att få erinra att, om vi ock uppställa embetsmännens och näringarnes, såsom tvänne mot hvarandra stridande intressen, så är dock nu fråga om en tjenstemannakorps, som står näringarne närmare än någon annan, ja, så nära att dess verksamhet under det sist förflutna halfva seklet utgjort just ett grundvilkor för utvecklingen af vår modernäring jordbruket, och att dennas snabba uppbringande till dess nuvarande ståndpunkt åstadkommits till icke ringa del genom våra landtmätares oafbrutna och ihärdiga arbeten. Vi böra känna oss glada deröfver, att icke mer än en röst här höjt sig för Utskottets förslag, och för min del får jag anhålla, det Kammaren ville förena sig om det förslag den förste ärade talaren här framlagt.

Med anledning af det nära sammanhanget emellan de särskilda momenten i denna punkt och då de hittills afgifna yttrandena hänförde sig så väl till mom. a) som till mom. b) och c) samt särskildt det af Herr Almqvist framställda motförslag omfattade alla tre momenten, ansåg Herr Talmannen sig böra hemställa, att samtidigt med mom. a) jemväl mom. b)

och c) nu måtte föredragas. Detta bifölls af Kammaren, hvarefter och sedan sistnämnda tvänne moment blifvit upplästa, ordet lemnades åt

Herr Astrand: Det torde näppeligen finnas någon embetsmannakorps, som med så liten kostnad för Staten tillskyndat densamma så stort gagn som landtmäteri-korpsen, för hvilken endast finnes ett mindre antal tjänster med direkt lön, men som det oaktadt har vidsträckt åligganden. Alla de medlemmar deraf, hvilka äro berättigade till erhållande af förordnanden att verkställa mätningar, äro anbefalde att aflemna renoverade exemplar af de utaf dem upprättade kartor med dithörande beskrifningar till General-landtmäteri-kontoret och provins-landtmäteri-kontoren. Det värde dessa kartor ega, kan väl svärligen uppskattas till någon bestämd siffra, men jag har i en kalkyl sett det beräknas till icke mindre än omkring elfva millioner Riksdaler, för åtkomsten hvaraf Staten icke behöft vidkännas någon annan kostnad, än den landtmäteri-elevernas undervisning vid General-landtmäterikontoret medfört. Om nu, såsom man väl får anse för gifvet, de unge män, hvilka egnat sig åt denna bana, dervid tagit i beräkning de utsigter till en betryggad bergning på ålderdomen, som hitills funnits, och som hufvudsakligen varit inskränkta till första och andra landtmätaretjänsterna inom de särskilda länen, så torde det kunna ifrågasättas, om det är billigt och rätt, att Staten nu på en gång indrager hälften af dessa tjänster, utan att i stället lemna någon ersättning eller något moraliskt understöd, som kan uppväga ett sådant intrång på de utsigter till befordran, hvilka förut funnos.

Jag kan icke neka till, att Stats-Utskottet egt talande skäl för, att det icke bort borttrassla stats-regleringen genom att till obestämda siffror anslå medel till det ekonomiska karteverket: men det är ju icke fråga om mer än sex å sju tusen Riksdaler nu; och hela det belopp, som *kan* komma i fråga till indragning, är ju endast 24,000 Riksdaler. Om Kammaren derföre skulle, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, besluta, att dessa ifrågavarande löner finge, i mån af innehafvarnes afgang, öfverflyttas till Ekonomiska karteverket, för att användas till förstärkning af den dermed selsatta personal, så skulle väl sannolikt härigenom icke någon hjälp beredas åt landmätarekorpsen, men det utgjorde dock ett bevis på att Riksdagen icke helt och hållet bortglömt den, utan att den eger åtminstone lika mycket intresse för landmätarne som för jernvägsarbetarne, beträffande hvilka sednare man ju här hört sägas, att det icke ginge an att alldeles inställa jernvägsarbetena, emedan alla de, som egnat sig åt detta näringsfång, då skulle förlora sitt tarffliga bröd. Jag tror, att detsamma kan tillämpas äfven på landmätarekorpsen.

Det förslag till organisation, som utgått från landmätareföreningen, har, synes det mig, en ganska tänkvärd mening; och Chefen för Civildepartementet har ju i afseende derpå förklaradt, att han endast af ekonomiska skäl emotsatt sig en organisationsplan, som skulle medföra kostnader för Staten, och till följd häraf ansett sig förhindrad att derom göra någon framställning till Riksdagen. Jag vågar dock tro, att denna organisation bör kunna genomföras utan någon ny tunga för statsverket, om man derför anslår icke blott de nuvarande andre landmätarnes löner, utan äfven en summa, motsvarande den som nu utgår såsom hjälp till

utflyttningar vid laga skiften. En ersättning för förlusten häraf kan lätt beredas jordegarne, om man blott nedsätter den nuvarande, alldeles för höga Landtmäteritaxan, som dessutom äfven i sin mån under en tid sådan som denna bidrager till att minska sysselsättningen för landtmätarne. Om man förföre på detta sätt, så, utom det att sannolikt alla landtmätare finge mera arbete, skulle man kunna komma derhän, att man blefve i tillfälle att lemna 900 Riksdaler i lön åt hvardera af 120 eller 130 distrikts-landtmätare. Och om dessa då blefve ålagdt att hvar och en öfver sitt distrikt hålla en ekonomisk karta, der alla förändringar, distriktet i jordbruks-statistiskt hänseende efter hand underginge, skulle noggrannt utmärkas, hvarigenom vi på samma gång finge en fullständig jordbruks-statistik öfver de särskilda delarne af landet, så skulle jemväl i denna del en vida större reda kunna införas, än som nu är möjlig, då dessa viktiga angelägenheter äro öfverlemnade åt hushållningssällskapen i länen.

Väl har här blifvit framstäldt ett förslag, såsom jag tror, af Herr Almqvist, som dervid yttrade, att det skulle stå i öfverensstämmelse med Första Kammarens beslut i frågan; men då jag tyckte mig finna, att det är derifrån afvikande, får jag anhålla hos Herr Talmannen om uppläsande af Första Kammarens beslut.

Sedan Första Kammarens beslut blifvit uppläst, fortsatte

Herr Astrand: Nu hör jag, att detta skiljer sig väsentligt från Herr Almqvists förslag. Men då jag tror, att man icke bör sammanblanda den särskilda punkten längre fram med denna fråga, och hela den summa, som skulle komma i fråga att användas, är så obetydlig, att den icke synes böra splittras till flera ändamål, så vågar jag anhålla, att denna Kammare måtte biträda Första Kammarens beslut i ämnet, derå jag alltså utbeder mig att proposition måtte framställas.

Herr Key:

Herr Staaff: Det lärer väl i alla händelser vara ostridigt, att en omorganisation af landtmäterikorpsen är i fråga. Den siste talaren har hemtat ett stöd för sitt bestridande af bifall till Herr Åstrands förslag, derifrån att sättet för den organisation, som är i fråga, icke vore lämpligt. Det skulle nemligen komma att medföra nya löner, och vi skulle derigenom visa, att vi icke glömt landtmätarne, lika litet som de glömt sig sjelfva. Ja! det der kan nog vara mycket sannt och bra. Det föreslagna sättet är möjligen olämpligt; och jag får förklara, att jag ingalunda är vän af distriktsindelningen. Men den omständigheten, att en organisation på detta sätt icke är lämplig, lärer väl i allt fall icke kunna utgöra något bevis på, att icke en omorganisation af landtmätarekorpsen är ifrågasatt, och att den är af det mest trängande behof påkallad. Med Herr Key och alla dem, som i likhet med honom ogilla en dylik omorganisation, förbehållen rätt till anmärkningar deremot, kan det väl ändock icke vara ändamålsenligt att borttaga en del af anslaget till landtmätarne, för att under denna afbidans tid ytterligare försvåra deras

ställning. Mig synes det nödvändigt att åtminstone bibehålla denna korps vid det anslag, den hittills åtnjutit, och ej genom en försämring af dess belägenhet försvåra en öfvergång till något bättre.

Den föregående talaren lade stor vikt dervid, att en skrivelse blifvit ifrågasatt af Riksdagen om ett närmare samband emellan alla tre karte-
verken. Men icke kan deri ligga något, som omöjliggör ett bifall af Herr Åstrands yrkande. Det är ju först och främst möjligt, att framställningen i denna skrivelse icke blir af Kongl. Maj:t bifallen; och då kan den väl icke inverka något. Det kan ock hända, att Kongl. Maj:t bifaller den, och att man således kommer att vidtaga de förändringar, som äro nödiga. Men icke bör den omständigheten kunna utgöra något hinder för Riksdagen att förfara klokt äfven i denna fråga.

Jag hemställer till den värde talaren, som ensam uppträdt till för-
svar för Stats-Utskottets förslag, om det icke äfven någon gång kan vara angenämt att låta sig besegras. Jag tror, att det gifves fall, då man, i medvetande att hafva gjort hvad man kunnat för att framhålla det, efter ens öfvertygelse, rätta, känner sig bäst belåten med att få låta sjelfva rättsfrågan vika och i stället medverka till hvad billigheten fordrar. I synnerhet torde detta inträffa i förevarande fall, då genom ett motsatt förfarande man skulle komma bekymren och sorger att växa inom en korps, till hvilken man dock står i stora förbindelser.

På grund af hvad jag nu anfört, och med åberopande af hvad Herr Ehrenborg yttrat, får jag hemställa, att Kammaren måte instämma i Första Kammarens beslut. Följden häraf blir ingen annan än den, att man, utan att åtaga sig några nya uppoffringar, endast utöfvar en gärd af rättvisa och möjliggör en organisation af landtmätarekorpsen.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Till hvad redan till försvar för Kongl. Maj:ts Proposition blifvit anfördt, beder jag att få lägga en ytterligare erinran. Jag tror icke, att Riksdagen skäligen kunnat göra någon anmärkning, för den händelse Kongl. Maj:t under den tid försök till regleringen af landtmäteristaten påginge, skulle bibehållit lönerna qvar åt andre landtmätarne, såsom tillsatte på förordnande. Så förefaller det åtminstone mig. Nu har Kongl. Maj:t emellertid icke velat ens af denna rätt sig begagna, utan med förslaget afsett att under tiden bereda en fördel åt det allmänna. Skulle då icke billigheten fordra, att lönerna tills vidare finge stå qvar, samt tillåtelse till medlens användning på det sätt som föreslagits?

I afseende på den af någon talare omnämnda skrifvelsen rörande Statens karteverk vill det synas mig, som om meningen dermed icke varit, att någotdera af de tre karteverken skulle helt och hållet upphöra, utan endast att få utredt, om de ej kunde ställas i samband med hvarandra, äfvensom i hvilken skala karte-utgifningen vidare skulle fortsättas. Det tyckes sålunda, som om denna skrivelse icke skulle kunna föranleda der-
till, att det ekonomiska karteverket blefve afbrutet. Men skulle en blifvande undersökning ådagalägga, att de geologiska kartorna borde utgifvas i en mindre skala än hittills, och i stället detta karteverks arbeten drifvas fortare fram, så skulle följden häraf blifva, att det ekonomiska karte-
verks förarbeten äfven borde bedrifvas vida skyndsammare än nu är för-

hållandet; och i behovet att för sådan händelse anskaffa nödiga krafter till dessa förarbeten, till fältmätningar och dylikt, ligger fast heldre ett ytterligare skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Almquist: Sedan jag nu erhållit kännedom om Första Kamarens beslut i frågan, och begäran om proposition på enahanda förslag äfven här blifvit framställd, så anhåller jag att få återtaga det förslag, jag förut framställt, och förenar mig i Herr Åstrands hemställan.

Herr Per Nilsson i Espö: Jag finner af den diskussion som i dag här blifvit förd, hur svårt det är att göra indragning, om än aldrig så liten, på embeten och tjänster. Det har visat sig, att landtmätare finnas i öfverflöd och att de icke kunna lefva af sina inkomster, men det oaktadt ser man alltjemt skaror af sökande anmäla sig, så snart en tjänst förklaras ledig, och ärligen finner man att många personer söka att blifva vice kommissionslandtmätare. Förslaget till en förändrad organisation af landtmäterikorpser tyckes mig innebära bildandet af en ny, fast korps af tjänstemän, alltför dyr att underhålla. Jag tror, att Riksdagen gått för långt med dessa dyrbara karteverk och särskildt det ekonomiska, som ännu icke åstadkommit någon nytta eller fördel motsvarande kostnaden, och när det blir färdigt, kanske befinnes odugligt. Jag talade i början, om huru svårt det är att indraga tjänster, och detta visade sig på förmiddagen, då det var fråga om bergmästaretjänsterna. Om man gör aldrig så liten påpekning i detta afseende, väcker det genast stort motstånd. Man har i den fråga, som nu föreligger, vädjat till känslan, men då jag anser att Riksdagen bör vara rättvis och icke känslofull, yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Med Herr Per Nilsson hördes flere ledamöter instämma.

Grefve Sparre: Jag delar i allo den siste talarens mening i afseende å svårigheten att indraga öfverflödiga tjänster, och jag har för min del alltid varit särdeles betänksam vid skapandet af nya tjänster eller utvidgning af de embetsverk som finnas. Jag har likväl en anmärkning i denna fråga, nemligen: är den nuvarande organisationen af landtmätare utan lön nyttig? Jag tror icke, att erfarenheten visat detta. En mängd af dessa lönlösa landtmätare, som icke hafva något att lefva utaf, äro tvungne att söka sig arbete och förtjänst genom ackorder, mången gång icke bra och med det rätta öfverensstämmande ackorder, hvilket icke kan vara nyttigt. Jag kan ej heller hysa särdeles förkärlek för den föreslagna indelningen i landtmäteridistrikt, men jag tror att, i den mån laga skiftena upphöra, blir nödvändigt att i de större länen anställa åtminstone två eller tre och i de mindre en landtmätare, men dessa böra hafva någon lön, dels därför att man i så fall kan ställa större pretentioner på dem än på dessa löshästar, som för närvarande icke tillfredsställa anspråken, och dels derföre att då kunna begära en nedsättning i taxan. Jag är öfvertygad om, att den nuvarande taxan är för hög, och att den derigenom afhåller allmogen från att anlita ordentlige landtmätare, då de genom ackord kunna få nödigt landtmäteribitråde för billigare pris, men dessa ackorder äro, såsom

nämndt icke gagnande. Landtmätaren har alltid att göra med tvänne parter, och om han gjort ackord med den ena, kan han möjligen blifva benägen att gynna denna på vederpartens bekostnad. Jag vill icke hafva många tjenstemän, men jag vill ännu mindre hafva sådane som alltjemt gå omkring och lura på rof, emedan de icke hafva någon grundplåt att lefva af.

Ur denna synpunkt är jag benägen för en omorganisation i den riktning, att tvänne aflönade landtmätare anställas i hvart län, då, såsom Herr Key yttrat, allmänheten icke vore bunden vid en enda person utan hade tillfälle att välja emellan tvänne samt vore något säkrare på att få bastantare folk, än nu finnes att tillgå. Representationen kunde derefter af Regeringen begära en nedsättning i taxan, hvilket är särdeles viktigt.

För att sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att göra en omorganisation af landtmäteristaten, är ej nödigt indraga denna lilla, eländiga summa af 6,300 Riksdaler. Låt beloppet 89.200 Riksdaler stå kvar, och då de 6,300 Riksdalerna måste användas till något, så är det väl lämpligast att, såsom Första Kammaren beslutat, anslå dem till ekonomiska karteverket, hvilket, säge hvad man vill, varit till stor nytta för de orter kartorna omfattat.

På dessa skäl hemställer jag, att Kammaren ville biträda det beslut i frågan, som Första Kammaren fattat, och jag ber få fästa uppmärksamheten på, att den ifrågavarande lilla summan kan komma de orter till godo, der ekonomiska karteverket ännu icke framgått; och som jag tillhör en ort, som karteverket redan öfvergått, unnar jag gerna andra orter samma förmån.

Herr Hierta: Visserligen är, såsom den siste ärade talaren yttrade, den summa, hvarom nu är fråga och hvilken Stats-Utskottet föreslagit att indraga, en obetydlighet, och det torde vara detsamma för statsregleringen huru med densamma förfogas, men jag tror dock att här är fråga icke blott om ett penningbelopp utan om en princip, nemligen om sättet huru landtmäteriväsendet för framtiden skall ordnas. Jag kan icke annat än instämma med den aktade representanten från Skåne deruti, att man nu vid fråga om indragning af andra landtmätaretjensterna fått erfarenhet af de svårigheter, som möta, när man vill praktiskt försöka tillämpa den temligen allmänna önskan om minskning af embeten och tjenster på stat.

Nu förhåller det sig så, att Chefen för landtmäterikontoret upprepade gånger låtit i tidningarne införa en uppmaning till unge män, som idka studier för att utbilda sig till landtmätare, att afstå derifrån, emedan på den banan icke några utsigter för framtiden finnas. Denna uppmaning har icke utgått från förutseende, att vissa tjenster en gång skulle komma att indragas, utau från den mycket riktiga åsigten, att, sedan allmänna afvittringar och laga skiften i det närmaste blifvit fullbordade, så att landmätares göromål hufvudsakligen bestå uti tillfälliga sysselsättningar på uppdrag af enskilda personer, kan tillräcklig sysselsättning icke finnas för så många landtmätare som förut. Med anledning häraf framställer sig den frågan: hvilka åtgärder ingå då i Statens ändamål att vidtaga för utveckling af landtmäteriväsendet? Det är förut öfverenskommet, att det skall finnas en landtmätare i hvarje län, vid landtmäteri-

kontoret chef och examinatorer för att sätta dem, som genomgått nödiga studier, i tillfälle att, efter aflagd examen, få fullmakt eller, om jag så får uttrycka mig, patent på att få, på eget ansvar, tillhandagå allmänheten, med rätt att deras arbeten ega laga vitsord. Jag kan icke betrakta Statens befattning med denna korps annorlunda än såsom en omsorg, som Staten tager derom, att personer finnas med skicklighet att bestrida de sysselsättningar, hvarom de af enskilde anlitas, men hvilka personer dock icke äro Statens tjänstemän i andra fall, än der de för Statens ändamål anlitas, hvaraf följer, att Staten icke behöfver bestå flera löner än som erfordras för den personal, som Staten för sitt eget ändamål tager i anspråk. Betraktar man saken från denna sida, och jag tror att den bör så betraktas, torde det vara klart att Stats-Utskottet icke kunnat annat än se saken ur samma synpunkt, nemligen att då Staten icke behöfver så många landtmätare, som hon har löner till, så böra de öfverflödiga lönerna besparas, och det är icke Statens fel om det derigenom blir svårare för unga män, som från alla håll strömma till, att få sitt lefnadsbröd på Statens bekostnad.

Det vore visserligen ganska vackert att, såsom Herr Chefen för Civildepartementet föreslagit, använda dessa indragna löner till ekonomiska karteverket, men hvar sak för sig, och jag vet icke hvarför man skulle sammanblanda dessa saker. Behöfver ekonomiska karteverket anslag, så torde Riksdagen kanske bevilja sådant.

Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Rylander: De landtmätare, som haft sin orts förtroende och dertill varit ordentlige och arbetsamme, hafva genom den rundligt tilltagna taxan haft goda tillfällen att göra besparingar för framtiden. En talare har visserligen påstått motsatsen, men detta har icke för mig varit öfvertygande. Påståendet att Staten vore skyldig lemna dem arbete och utkomst kan jag för min del icke finna riktigt, ty Staten har aldrig åtminstone hvad kommissionslandtmätarne beträffar, tillförbundit sig aflöning. Beloppet i fråga är visserligen obetydligt, men jag ser deruti en början till landtmätarnes aflöning på stat, och att nu, för att uppnå detta mål, nedsätta taxan anser jag icke hafva skäl för sig, sedan nästan alla förrättningar äro fullbordade.

På dessa skäl yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Nils Larson: Jag vill icke vidlyftigt inlåta mig på frågan om omorganisation af landtmäteriväsendet, då något regleringsförslag i den af komiterade angifna riktning ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t framlagdt, men det torde icke vara alldeles ur vägen att yttra sin mening om det sätt, hvarpå man tänkt sig att denna omorganisation skulle verkställas. För min del tror jag icke, att det skulle vara riktigt att landet, såsom komiterade föreslagit, indelades i landtmäteridistrikt och en på stat aflönad landtmätare anställdes i hvarje distrikt. Hvar och en af dessa landtmätare finge då ett slags privilegium på alla förrättningar inom distriktet och allmogen betoges sin valfrihet. Ett sådant sätt att reglera vore, efter min åsigt, att förbise det allmännas rättmätiga anspråk och ställa

landtmätarnes önsknings i främsta rummet. Jag har härigenom blott velat tillkännagifva, att jag, i den händelse jag kommer att deltaga i Riksdagens förhandlingar, när ett förslag i den riktningen framlägges, kommer att med min röst motarbeta detsamma. Hvad nu beträffar förevarande fråga, så synes mig riktigast, att hvar sak behandlas för sig och att man icke sammanblandar olika saker. Frågan om indragning af andre landtmätaretjensterna och de besparingar, som derigenom uppkomma, är en sak för sig, och frågan om anslag till ekonomiska karteverket är en annan sak, och då femte punkten af Utskottets Utlåtande kommer till behandling, blir tid att yttra sig i sednare hänseendet. Hvad angår landtmätarnes användande för ekonomiska karteverket, så tror jag det är en fråga, hvaruti Kongl. Maj:t eger rätt att besluta utan Riksdagens hörande.

Då således nu icke är fråga om annat än att besluta, huru förhållas skall med de besparingar, som uppkomma, derest Kongl. Maj:t fullföljer tanken att indraga andre landtmätaretjensterna, anser jag vara i sin ordning hvad Stats-Utskottet föreslagit och tillstyrker därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lundqvist: Jag vill icke bestrida, att landtmätarne i allmänhet befinna sig i en betryckt ställning. Det förefaller mig dock besynnerligt att, när man finner tjensterna så öfverflödiga, det är så svårt att inbespara lönerna till statsverket. Uti det beslut, som Första Kamraren i frågan fattat, ligger, enligt min uppfattning, en sammanblandning af tvänne skiljda saker, ty att indraga tjänster är en sak för sig och användandet af de derigenom uppkomna besparingarne är en annan sak. Jag tillåter mig att af Utskottets motivering upprepa följande ord: "att anslå successiva lönebesparingar å ordinarie anslag till ändamål, hvarför extra anslag finnas anvisade, öfverensstämmer icke med det sträfvande efter enkelhet och reda i förvaltningen, som i sednare tider allt mer gjort sig gällande". Enligt min uppfattning äro dessa ord så tydliga och klara, att de ställa frågan fullkomligt på sin rätta ståndpunkt.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Granlund: Den betryckta ställning, i hvilken landtmätarne i allmänhet för närvarande befinna sig, tror jag icke kunna bestridas. Jag delar visserligen den åsikten, att öfverflödiga embeten och tjänster böra indragas, men jag hemställer om det just är så rätt att börja med denna korps och att frångå dem, som en gång inkommit på denna bana, hvarje förhoppning om framtida bergning, ty de kunna icke så lätt kasta sig in på ett annat yrke. När man har en korps, hvars arbeten varit nödvändiga och äfven välgörande för landet, bör man väl icke så här, fastän man nu mindre behöfver den, kasta densamma öfver bord, helst landtmätare väl i alla tider komma att blifva fortfarande, fastän ej så många, behöfliga för landet. Och derfore bör man icke genom orättvisor mot denna tjänstemannaklass eller genom frångående af hvad de hittills haft afskräcka hvarje yngling att vidare ingå på denna bana. Den föreslagna regleringen i landtmäteridistrikt har väl icke en skynt af hopp för sig att gå igenom, då dermed äro förenade åtskilliga nya löner och tjänster,

som icke hafva skäl för sig -- ty icke erhålla landtmätarne mer att göra huru de indelas. För min del vill jag förorda, att ifrågavarande beloppet 6.300 R:dr användes på sätt Första Kammaren beslutat och på det sättet har statsverket icke bortkastat summan, emedan meningen ju är att för densamma skall af landtmätarne verkställas arbete vid ekonomiska karte-
verket. Jag yrkar att Kammaren måtte förena sig uti Första Kammar-
rens beslut i frågan.

Herr Kallstenius: Vi hafva nu så länge diskuterat denna punkt, att jag befarar, det af riksdagskostnaden derigenom förbrukats nästan lika mycket, som genom den ifrågaställda besparingen kunde vinnas. Jag skulle därför kunna inskränka mig till att instämma med den siste ärade talaren, men ber att få yttra dertill några få ord. Det är utan tvifvel en stor dygd hos ett Stats-Utskott, att, utan hänsyn till hjertats varma slag, föreslå en statsreglering, och det är naturligt att alla dess förslag icke afgifvas, utan att hjertat mången gång dervid känner sig upproriskt; men sådant får icke inverka på besluten, och förslagen komma således ofta att synas temligen hårda. Deremot anser jag, att den enskilde ledamoten mången gång både kan och bör låta hjertat tala, då t. ex. frågor uppstå sådana som den närvarande, och vågar därför hoppas att Kammaren nu fattar sitt beslut med hänsyn till den betryckta ställning, hvaruti landtmäterikorpens för närvarande befinner sig. Förvärfvandet af en så liten besparing åt Statsverket torde väl kunna anstå, tills det visat sig om den ifrågasatta omorganisationen kommer till stånd. För min del hemställer jag alltså, att Kammaren ville biträda det beslut i frågan, som Första Kammaren redan fattat.

Herr Hanson: Jag hade icke ämnat begära ordet i denna fråga, men finner mig dertill uppmånad, i anledning af de för landtmäterikorpens kränkande utlåtelse den ärade representanten från Wenersborg behagat falla. Han, Herr Grefve Sparre, har sagt: att "landtmätarne, dessa arma löshästar", dertfore att de äro lönlösa, i allmänhet icke äro redbara tjänstemän, utan oftast ingå mindre hederliga ackorder med jordegarne. — Jag protesterar emot en dylik beskyllning, framkastad mot en korps, som räknar mellan 300 à 400 på eget ansvar arbetande tjänstemän, och förklarar: att det ej är ädelt utan hårdt af Herr Grefven att, dertfore att han under sin långa lefnads- och tjänstemannabana möjligen kommit i beröring med en eller annan mindre hederlig, mindre pålitlig medlem af den talrika landtmäterikorpens, på sätt som skett, kasta en svart skugga öfver hela denna korps.

Jag yrkar bifall till Första Kammarrens beslut.

Herr Uhr: För att icke draga ut på tiden och förlänga diskussionen genom att upprepa hvad föregående talare redan anfört, vill jag blott tillkännagiwa, att jag hyser samma åsikter som Herr Nils Larson, och ber att få med honom instämma.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag i dess helhet, dels afslag å samma förslag och anta-

gande i dess ställe af den mening, som Herrar Warberg och Åstrand med flere ledamöter förordat. De propositioner, som gäfvos på dessa yrkanden, besvarades med blandade ja och nej. Propositionen på sednare yrkandet ansågs emellertid med öfvervägande ja besvarad, men då votering begärdes, blef följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen.

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under mom. a), b) och c) i fjerde punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:t i frågan gjorda nådiga framställning på det sätt, att Kammaren för sin del beslutar att, derest andre landmätarejenserna varda af Kongl. Maj:t indragna — vid innevarande års slut de, som då äro lediga eller endast på förordnande innehafvas samt de öfriga i mån af innehafvarnes afgång — den besparing i utgifterna å Hufvudtiteln, som sålunda uppkommer, tills vidare må af Kongl. Maj:t få användas till landmätarens sysselsättande vid det ekonomiska karteverket.

Omröstningen visade 84 ja mot 70 nej, och hade Kammaren alltså bifallit Utskottets förslag.

Punkten 5.

Herr Hedin: Herr Talman! mine Herrar! Då jag uppträder vid denna punkt, för att, jemte anhållan om afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Herr von Essens med Kongl. Maj:ts Proposition öfverensstämmande och af Första Kammaren redan antagna reservation, framställa yrkande om en anslagsförhöjning utöfver det belopp, som Utskottet velat medgifva, förbiser jag icke skälen för de sparsamhetsgrundsatser, Utskottet med så mycken energi sökt göra gällande, och det skall säkerligen ej ofta hända, att jag i samma riktning som nu kommer i opposition mot Stats-Utskottet. Men jag tror, att Utskottet misstagit sig i nu förevarande detalj — en förebräelse som ej kan vara synnerligen graverande för ett Utskott, åt hvilket ett så omfattande, svårt och grannliga värf uppdragits.

Under en följd af år har ett doft krig förts mot det ekonomiska karteverket, hvilket enligt vanlig Svensk sed — eller rättare osed — ej lyckats i vårt land tillvinna sig det rättvisa erkännande, det förvärfvat i utlandet, der bland annat den berömde geografen Petermann uttalat sig om vårt ekonomiska karteverk såsom en i vetenskapligt och praktiskt hänseende dyrbar skatt, hedrande för vårt land. När jag kallade de inhemska angreppen mot det ekonomiska karteverket för ett "krig", menade jag icke just, att de utmärktes af den manlighet och öppenhet, som så väl anstå krigsmannen — snarare har man i dem funnit för mycket af strategi och

och krigslist, för litet af mandom och mod — utan jag åsyftade det faktum, att de utgått från en del af krigsmakten till lands under befäl af en erkänd strateg och medlem af generalitetet.

Utskottet har funnit ekonomiska karteverket för dyrt och därför velat nedsätta dess anslag. Det hemliga motivet för de förut nämnda angreppen synes hafva varit motsatt, eller att ekonomiska karteverket på vissa håll befunnits för billigt. Detta förefaller som en paradox, men förklaringen är lätt gifven. Det ekonomiska karteverket gör äfven i det afseendet skäl för sitt namn, att det arbetar med ekonomi, hvilket väsendtligen möjliggjorts derigenom, att det använder ett antal qvinliga biträden, som från kl. 9 f. m. till half 4 — hvilket ej är så vanligt i Statens verk — flitiga som myror sträfva för en afföning af det anspråkslösaste belopp. När nu den topografiska kartutgifningen går i det ekonomiska karteverkets spår, förändrande skalan och införande höjdbeteckningar, så uppstår lätt den frågan, om ej ekonomiska karteverket kunde åtaga sig detta värf — en fråga, som man hört besvaras med en ny, nemligen hvad i sådant fall topografiska kartarbetet skall tjena till. Aningen om att vara mer eller mindre öfverflödig i den del af sin verksamhet, man sjelf lägger mesta vigten uppå, är besvärlig, och farhågan, att Regering och Riksdag kunna komma på samma tanke, kan ej heller vara behaglig. Hur de kritiker, som riktats mot ekonomiska karteverket, varit beskaffade, derpå erinrar jag mig för tillfället, bland andra exempel, det, att anmärkningar, som för ett par år sedan framställdes mot kartearbetena öfver delar af Upsala län, på det mest segerande sätt vederlades.

Stats-Utskottet har funnit kostnaden för karteutgifningen alltför dryg; den har nemligen under åtta år utgjort tillsammans 30,685 R:dr, medan inkomsten af karteförsäljningen under samma tidrymd stigit till blott 6,604 R:dr, hvilken sista omständighet, enligt Utskottets mening, på en gång har sin grund i och bevisar ringa intresse hos allmänheten för de ekonomiska kartorna. Härvid beder jag att få anmärka, först att det ej är rättvisst att, på sätt Utskottet gjort, med hvarandra sammanlikna utgifningskostnader och genom försäljning återinflutna medel under samma tidrymd. En hvar vet ju, att karteutgiftning fordrar flera års förskott af penningar, och att rätt lång tid måste gå om, innan genom försäljning några medel ingå. En häradskartas graving, tryckning och färgläggning taga öfver hufvud två år, och derefter förflyter minst ett år, innan bokhandlaren redovisar. Häraf torde vara klart, att det är förvillande att uppföra utgifningskostnaden 1861—1868 och dermed jemföra ett försäljningsbelopp, hvaraf först 1864 något kunde inflyta, och hvilket dertill — för att göra jemförelsen rättvis — bör ökas med den inkomst af karteförsäljningen, som först *efter* den nämnda åttaårsperioden *kunde* börja att inflyta. För det andra bör märkas, att till Staten kostnadsfritt lemnats kartor, under samma tid, till ett belopp af 2,751 R:dr. Och för det tredje befinnes, vid en jemförelse mellan de tre karteverkens gravyrkostnader och försäljningsbelopp, att förhållandet ställer sig afgjort till förmån för det ekonomiska karteverket, i det att dettas försäljningsprocent, åren 1864—1868, varit 12,68, men det topografiska karteverkets 10,11 och det geologiska karteverkets 8,81 — hvaraf äfven en ej så oförmånlig slutsats framgår

rörande allmänhetens intresse för det ekonomiska karteverket. I sammanhang med dessa trenne påminnelser må äfven anmärkas, mot Stats-Utskottets räsomment i denna del, såväl att, om man vill minska orimligt höga karteutgifningskostnader, sparsamhetsbemödandena hade bort riktas mot topografiska karteverkets koppargravyr, som också att Staten i många fall underkastar sig kostnader, för hvilka den ej väntar full *direkt* ersättning, utan anser sig väl betald genom *indirekt* vinst. Har man, vidare verkligen gjort klart för sig, att *indragning* af de 8,000 R:dr, som äro afsedda för ekonomiska karteverkets gravyrafdelning och alla med karteutgifningen förenade kostnader, också skulle leda till *besparing*? Jag tror det ej; det är faktiskt, att gravyrkostnaden föga öfverstiger kostnaden för *ett* renritadt exemplar, och då ekonomiska karteverket är skyldigt att lemna stomkartor åt topografiska och geologiska karteverken, så måste ju ritade exemplar till dem aflefnas, om tryckningen upphör; man får igen kostnaden, kanske ökad, på andra håll — det vore vinsten af den föreslagna åtgärden. På samma gång ointetgjorde man alla *de* fördelar, som nu uppnås derigenom, att de ekonomiska kartorna spridas bland allmänheten; särskildt med afseende härfpå vill jag utbedja mig att få tillägga några ord

Är det något allvar, eller är det icke, med bemödandet att äväga-bringa en Svensk jordbruksstatistik? Är det allvar eller ej i påståendet, att en sådan skulle medföra både praktiskt och vetenskapligt gagn? Det är sannt, att statistiska byrån i detta hänseende gör hvad den kan, men manne man bör nöja sig med de resultatet? Jag har varit i tillfälle att få någon kännedom om beskaffenheten af de uppgifter, som till byrån ingå, och om det utomordenliga tålmod, hvarmed byrån sökt att inhemta nya upplysningar, der uppgifterna befunnits alltför otillfredsställande eller rent af omöjliga att använda — ty sådant händer verkligen, när t. ex. det ej kan utrönas, hvad en viss angifven siffra betyder, om tunnland eller möjligen något annat! Under dylika förhållanden är det ej att undra på, om de jordbruksstatistiska bidragen rättast betecknas såsom icke synnerligen tillförlitliga. Jag är öfvertygad om, att vi aldrig skola få en tillfredsställande jordbruksstatistik, med mindre det ekonomiska kartearbetet kraftigt främjas, ty ett hufvudvilkor är, att man förvärfvar sig allmänhetens insigt om betydelsen af statistiska undersökningar samt intresse därför till medarbetare, och att man utplånar detta misstroende, som spårar beskattningsplaner hos dem, som vilja "räkna folket" och dess tillhörigheter. Säkerligen har äfven ett sådant syfte ingått i det förfogande, hvarför vi — om jag ej misstager mig — hafva att tacka den för folkbildningen så varmt nitälskande chefen för Ecklesiastikdepartementet, att nemligen gifva de ekonomiska kartorna en plats bland folkskolans undervisningsmateriel. Och hvilken bättre grundval för en jordbruksstatistik kan man för öfrigt önska än goda ekonomiska kartor?

Slutligen skulle en indragning *nu* nödga till afbrytande af pågående arbeten, som derigenom blefve temligen värdelösa; och så kommer härtill ett billighets-, man kunde säga ett mensklighetsskäl, nemligen hänsyn till de sträfsamma och skickliga qvinliga biträden, som det ekonomiska karteverket användt för så ringa arfvoden, att jag tvekar att nämna beloppet. De skulle, till lön för sin hedrande och nyttiga tjenstgöring, bringas på

har backe. Med ett ord, då jag ny yrkar afslag å Utskottets Utlåtande och godkännande af Kongl. Maj:ts Proposition, uttalar jag med full öfvertygelse, att Kammaren, genom bifall till detta mitt yrkande handlar rätt i sak och billigt emot personer.

Herr Hedengren: Emot Stats-Utskottets förevarande förslag, om inställande tills vidare af utgifningen på Statens bekostnad af de ekonomiska kartorna och deraf följande nedsättning af 8,000 R:dr i anslaget till detta karteverk, har den föregående talaren till en början framhållit, att dessa kartors värde mera skulle vara erkändt af utländingen än af landets egna innevånare. Det kan vara möjligt att så är, men om utländingen sätter så stort värde på våra ekonomiska kartor, vore godt om han ville visa detta sitt intresse icke blott med ord utan med handling genom att flitigt inköpa sådana. Framför allt vore det önskvärdt, att landets egna innevånare på sådant sätt uppmuntrade det ekonomiska karteverket mera än nu sker.

Vidare har det sagts, att Stats-Utskottet tagit intryck af en medlem af generalitetet i denna fråga, men för min del är jag öfvertygad, att Utskottet här vid lag icke tagit intryck af något annat än önskan att göra indragningar, der indragningar kunna ske.

Jag betvivlar icke, att arbetet med detta karteverk bedrivs med mycken flit, och att dervid anställda personer nöja sig med små arfvoden, men icke kan det väl vara skäl för Staten att utgifva en sådan summa som den ifrågavarande, endast därför att de personer, som dermed varit aflönade, skola hafva sin utkomst. Hvad man från Statens synpunkt i första rummet har att se på, är huruvida det ändamål, hvartill medlen skola användas, är för Staten nyttigt eller icke.

Man säger också, att ett angrepp skett på det ekonomiska karteverket: men om något sådant skett, så har det då icke kommit från Stats-Utskottet, ty Utskottet har endast föreslagit, att *utgifningen* af kartorna skulle tills vidare inställas, men icke att karteverket skulle upphöra eller något dylikt. Och denna utgifning af kartorna kostar Staten ganska betydliga summor, öfver 8,000 R:dr om året, hvaraf knappast en tiondedel kommer åter såsom försäljningssumma för de kartor, som köpas. Ty visserligen har man fått gifva bort kartor, men för dem, som man lyckats sälja, har beloppet icke uppgått till mera än vid pass 800 R:dr om året. Är det då skäl att fortsätta med denna utgifning för Statens räkning, när ett så ringa antal kartor inköpas? Och klart är äfven, att antalet köpare i detta fall fortfarande skall blifva ganska litet, då kartorna upprättas särskildt för hvart härad eller dylikt mindre område och icke ega något egentligt intresse för andra än dem, som äro bosatte på den ort de omfattar. Nu har Stats-Utskottet ansett, att dessa orter sjelfva — vare sig landstingen, hushållningssällskapen eller kommunerna, — som ville erhålla dylika kartor, äfven skulle drabbas af de med utgifningen förenade utgifter, så att Staten icke skulle behöfva sjelf bekosta utgifningen af kartorna.

Det egentliga värdet ligger dock i den *ritade kartan* — stomkartan — och den har man att tillgå, i fall den behöfves, äfven om den ifrågavarande karteutgifningen å Statens sida upphör. Och hvad beträffar det

påståendet, att de ekonomiska kartorna skulle vara till så stor nytta för statistiken, så är det ju klart, att denna ritade karta der vid lag gör lika stort gagn som de utgifna och graverade och till och med ännu större, eftersom den är upprättad i mycket större skala. Den graverade utgifna kartan är nemligen $\frac{1}{50000}$ men den ritade $\frac{1}{20000}$ af den naturliga storleken. Den förra skalan kan dessutom sägas vara både för stor och för liten. Den är för liten, om jag på grund af den vill skaffa mig en fullständig bild af alla ekonomiska förhållanden den upptager, den är åter för stor, i fall jag afser att få en öfverblick öfver ett större område i ett sammanhang. Till ett helt län t. ex. skulle kartan blifva så stor, att knappast en hel vägg dertill vore tillräcklig. Vore det åter möjligt att kunna återgifva ett helt län på kartan, skulle den få mera intresse; nu har den, såsom jag redan nämnt, icke något intresse för andra än dem, som bo inom det lilla inskränkta område den omfattar.

Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid, utan får anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Key: Jag vill icke inlåta mig i någon kontrovers med den ärade talaren här midt öfver rörande det ekonomiska karteverkets förhållande till det topografiska. Jag vill blott påpeka den omständigheten, att topografiska korpsen förrättat triangelmätningar, som varit det ekonomiska karteverket till nytta, för en kostnad af icke mindre än 19,000 R:dr, lika som ock att förslaget om en samverkan mellan våra olika karteverk — så vidt jag vet — utgått från det topografiska och icke från det ekonomiska karteverket, hvadan jag tror att man ej med fog kan påstå, att sistnämnda karteverk rönt någon fiendtlighet från topografiska korpsens sida.

Men det är emellertid icke härom fråga nu är, utan om utgifningen af det ekonomiska karteverket. Med afseende härå har Stats-Utskottet anmärkt, att kostnaden för det ekonomiska karteverkets gravryafdelning och alla med karteutgifningen förenade utgifter under de nästföregående 8 åren belöpt sig till 30,685 R:dr, under det att försäljningen af gravryafdelningens karteprodukter under samma tid icke inbringat mera än 6,604 R:dr. Detta har också den ärade talaren mycket riktigt anfört, men denna uppgift stämmer likväl icke alldeles öfverens med den som meddelades på afdelningen inom Utskottet angående: "affönings- och utgiftsstat för ekonomiska karteverket för mellersta och södra Sverige under år 1871". Denna utgiftsstat upptager nemligen följande poster:

Till 6 rit- och koloreringsbiträden	R:dr 2,160.
„ 1 gravör	„ 1,500.
„ 2 d:o à 800	„ 1,600.
„ 2 d:o à 600	„ 1,200.
„ 3 d:o à 500	„ 1,500.
„ 3 lithografer	„ 1,080.
„ kartor och tryckpapper.	„ 800.

Summa R:dr 9,840.

Denna karteutgifning skulle således under nysnämnda år komma att kosta ej mindre än 9,840 R:dr, hvilket är ett betydligt högre årligt belopp än det man erhåller, om man dividerar 30,685 R:dr, hvartill karte-

utgifningen under de förflutna 8 åren uppgifves hafva gått, med 8, då man i qvot erhåller icke fullt 4,000 R:dr, hvarifrån ytterligare skulle afräknas inkomsten för sålda kartor, då en förlust af cirka 3,000 R:dr årligen skulle uppkomma, hvilken sistnämnda summa således, efter styresmannens förmenande, skulle hittills utgjort den årliga kostnaden för utgifningen af de ekonomiska kartorna.

Då emellertid, såsom af förevarande Utlåtande inhemtas, karteförsäljningen icke uppgår till mer än 800 R:dr per år, medan, enligt hvad jag nyss anförde, och af den specifika utgiftsstaten synes, karteutgifningen för år 1871 skulle i verkligheten gå till mer än tiodubbelt denna summa, har det förekommit Utskottet väl dyrt för Staten att fortfara med utgifning af de ekonomiska kartorna, hvarföre Utskottet hemställt, att densamma skulle, utom hvad beträffar Norrbottens län, tills vidare inställas. Deremot har Utskottet antydt, att, i fall de orter kartorna omfatta skulle anse dem vara för sig nyttiga och behöfliga, det borde vara deras egen uppgift att genom landstingen eller hushållningssällskapen sjelfva draga försorg om och bekosta kartornas utgifning.

Jag vill visst icke förneka, att det ekonomiska karteverket är af värde för jordbruket, men jag upprepar, hvad som i detta hänseende många gånger förut är sagdt, att detta värde hufvudsakligast är ett kulturhistoriskt, ty mine Herrar! detta århundrade skall för visso gå till ända, innan karteverket nått sin fullbordan. Det är nemligen klart, att, då det är ett arbete för så lång framtid, en massa lokala förändringar under tiden skola inträffa, till följd hvaraf dessa kartor erhålla icke något verkligt praktiskt, utan väsendtligast ett historiskt intresse. Och då frågas: bör Staten bidraga med så stora summor, som den nu gör, för att i en framtid få veta huru Sverige sett ut 25 eller 30 år förut? Jag tror det icke, och det synes mig att Stats-Utskottet gått så lent till väga som möjligt, då det blott föreslagit det ifrågavarande anslaget nedsättning med dessa 8,000 R:dr, och öfverlemnadt åt kommunalmyndigheterna i de orter, kartorna omfatta — och hvilka orter för dessa böra ega största intresset — att sjelfva bekosta dess utgifning.

På de skäl jag nu haft äran anförä, yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Hedin: Jag skall endast anhålla att få yttra ett par ord till bemötande af några invändningar, som blifvit framställda mot mitt förra yttrande.

Den näst siste talaren anmärkte, att den ritade kartan skulle för statistiken vara af lika stor vikt som den utgifna. Jag fruktar då, att jag mycket illa uttryckt, hvad jag i detta hänseende velat säga. Det kan väl nemligen icke förutsättas, att alla de, på hvilkas statistiska begrepp man i detta fall vill verka, skulle begifva sig hit till Landtmäterikontoret för att taga kännedom om de ekonomiska kartorna, ty på annat sätt förstår jag svårigen, huru det ändamål jag i detta hänseende afsåg skulle utan kartornas utgifning kunna vinnas.

Hvad beträffar försäljningen af kartorna, ber jag blott att få ytterligare upprepa, hvad jag nyss påpekat, att relativt till utgifningskostnaden

ställer sig försäljningsprocenten för detta karteverk bättre än för så väl det topografiska som geologiska.

Vidkommande åter den siste talarens sorgliga spådom, att detta karteverk icke för än vid århundradets slut skulle vara fullbordadt, är detta visserligen sannt, om man här vid lag går till våga på samma sätt som hittills, men icke om man drifver raskare på detta arbete.

Hvad slutligen angår det ekonomiska karteverkets nytta, kan man hänvisa till den upplysning som vunnits de sist förflutna dagarne, att detta karteverks personal råkat hitta på öar, som det topografiska karteverkets varit för närsynta att se.

Herr Sahlström: Jag vågar icke inlåta mig på hvad Utskottet haft för motiver för den föreslagna indragningen af irågavarande summa, men vill i stället vända mig mot ett uttryck i den så kallade "klämman" af Utskottets Betänkande, i hvilket jag icke kan instämma. Här står nemligen: "samt att i sammanhang dermed Riksdagen i underdånighet anhåller, att utgifningen på Statens bekostnad af de ekonomiska kartorna, utom den öfver Norrbottens län, må tills vidare inställas." Härvid vill jag göra den erinran, att det ekonomiska karteverket af Wermlands läns hushållningssällskap redan för två och ett halft år sedan erhållit ett understöd af 3,000 R:dr. Nu har Utskottet framhållit, att länen och häraden sjelfva skulle bidraga till detta karteverks utgifvande, och det har ju således Wermland redan gjort, då det gifvit ofvannämnda anslag. Öfver en del af denna provins äro ekonomiska kartor färdiga till utgifning och det vore väl icke lämpligt, om nu möjligen, i fall karteutgifningen på Statens bekostnad inställdes, det skulle inträffa, att den öfriga delen af provinsen finge annorlunda beskaffade t. ex. i annan skala upprättade kartor än den del deraf som redan är kartlagd. Det är äfven billigt att öfver Wermland i dess helhet ekonomiska kartor blifva utgifna, då det finnes andra län, som erhållit sådana kartor utan det ringaste bidrag å länets sida.

Hvad beträffar att utgifningen af dessa kartor skulle vara så dyr, så får jag för min del säga, att om det ekonomiska karteverket skall fortfara och kartorna utgifvas, jag anser att graveringen blir billigare, än om kartorna skola ritas för hand, och vill jag derföre förena mig med den ärade reservanten Herr von Essen och tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i denna punkt.

Herr Almquist: Jag vill icke yttra mig om det ekonomiska karteverkets betydelse -- jag har redan i det fallet uttalat min tanke -- men jag kan icke fatta att, om man är utaf den åsigt att ekonomiska kartor böra upprättas och Staten för dem måste uppoffra betydliga summor, man då icke vill underkasta sig den uppoffring, som är förenad med dessa kartors utgifvande. Jag kan icke tänka mig, att något verkligt gagn af detta karteverk står att vinna, om icke kartorna blifva tillgängliga och spridda inom landet, i synnerhet inom de orter som de omfatta. Det är visserligen sannt, att den summa, som är af Stats-Utskottet uppgifven såsom behöflig för kartornas gravering och utgifning, icke är obetydlig, då den uppgått per år till omkring 8,000 R:dr, under det försäljningen af

kartorna endast inbragt något öfver 1,000 R:dr om året; men detta får tillskrifvas dels den omständigheten, att man ännu icke har till fullo uppfattat betydelsen och gagnet af dessa kartor och möjligtvis äfven det förhållandet, att kartorna icke hållas så tillgängliga för allmänheten som behöfligt vore för att få dem allmänt spridda. Måne de icke stå i väl högt pris för att kunna hos våra jordbrukare påräkna spridning? Jag tror, att en ökad spridning, en större försäljning utaf dessa kartor möjligen skulle kunna åstadkommas genom vidtagande af ändamålsenliga åtgärder för befrämjandet deraf, och jag kan icke annat än anse att, såvidt man vill fortsätta med det ekonomiska karteverket och så vidt man anser det vara af betydelse, så måste man också tillse, att kartorna blifva tillgängliga för och spridda till allmänheten. Ty att affatta kartor och upprätta beskrifning öfver dem och sedan låta dem ligga i förvar inom embetsverket, kan nog vara af intresse för Staten, men icke för allmänheten. Således, om det också kräfver uppoffringar, så anser jag dock att karteverket bör fortsättas, enär det annars icke kan sägas uppfylla sin bestämelse. Stats-Utskottet har yttrat, att det anser att, då det endast är inom vissa inskränkta kretsar som kartorna kunna hafva spridning, dessa mindre kretsar borde bekosta deras utgifning, såsom t. ex landstingen, hushållningssällskapen och de enskilda kommunerna. Men huru vill man begära, att dessa kretsar skola underkasta sig en sådan uppoffring, då kartorna till följd af det höga priset ej hafva någon spridning? Jag tror, att de i detta fall blifva skrinlagda i landtmäterikontoret. Vill man deremot vidtaga lämpliga åtgärder för en lättare spridning och tillhandahållande af dem, så tror jag, att den uppoffring Staten för dem får underkasta sig ej skall blifva så stor, och hoppas att den ej heller skall blifva utan gagn.

Med stöd af denna åsigt instämmer jag med de talare, som yrkat afslag å Stats-Utskottets Betänkande, och anhåller om proposition på bifall till reservantens i Första Kammarens förslag.

Herr Kolmodin: Det är för mig ganska angenämt att i afton uppträda i denna fråga. Jag kan, efter den debatt, som föregått, vara ytterst fåordig och är således i tillfälle att kunna på förhand lofva Kammaren att ej länge taga dess tid i anspråk. Då man under flera föregående riksdagar, så att säga, uttömt alla sina skäl i försvaret för en sak, som man anser vara god, och således känner sig urståndsatt att, när striden på nytt lågar upp, utfinna några nya skäl eller att kläda de gamla i en ny drägt; så är det i sanning angenämt att se nya och friska krafter träda upp på stridsfältet, och det med en styrka som redan i och för sig innebär ett löfte om seger. Det är ock en annan sida af saken, som gör ställningen i afton mindre nedslående än vanligt, nemligen en jmförelsevis milda behandling, som Stats-Utskottet låtit vederfaras det ekonomiska karteverket i år mot i fjor, då frågan gällde dess vara och icke vara. Det har emellertid nu som alltid varit för mig smärtsamt att se lugget riktas just emot det karteverk, som påtagligen är det viktigaste för vår modernäring, för Svenska jordbruket, som bland ledamöterna i denna Kammarer räknar så många idkare. Intresse för detta arbete borde visserligen icke saknas här.

Jag vill öppet förklara, att jag ej ämnar till besvarande upptaga de ofta förut hörda skäl, som utaf min ärade vän, Herr Key, blifvit anförda till förmån för Stats-Utskottets förslag. Han anser dem ännu giltiga; jag deremot anser dem vara till fullo vederlagda af de motskäl, hvilka jag frambar vid diskussionen den 9 Mars sistlidet är. Hänvisande till denna vill jag ej trötta Kammaren med att repetera det, som redan ofta blifvit uttaladt på detta rum.

Ett par anmärkningar måste jag dock göra. Den första gäller ett yttrande af den ärade Stats-Utskotts-ledamot, som först uppträdde till försvar för Utskottets Betänkande. Han sträckte nemligen sina fordringar på utländingarne ända derhän, att han ansåg den ej böra stadna vid blotta loford af vårt ekonomiska karteverk, utan att de genom flitigt inköp af detsamma borde lemna en vida kraftigare uppmuntran. En sådan fordran kan visserligen framställas; men den är, som så många andra, otvifvelaktigt alltför stor. Jag håller före, att det ekonomiska karteverket och dess utgifvare kunna vara fullt belättna, då de erhållit ett så utmärkt vitsord, som det af en talare nyss anförda, från en man sådan som Professor Petermann, hvilken, på samma gång han är opartisk, tillika eger den obestriddigaste kompetens att döma i dylika mål. Längre bör man väl ej sträcka sina anspråk, då fråga är om Svenska häradskartor.

En annan anmärkning, som blifvit framställd af en ledamot af Stats-Utskottet, anhåller jag äfven att få besvara. Han yttrade, att det ginge så många år om, innan verket blefve fullbordadt, så att man derföre ej borde offra så stora anslag på detsamma. Jag kan ej fatta denna bevisning. Är det verkligen fallet, hvilket jag gerna medgifver, att det ekonomiska karteverkets utarbetande går för långsamt och att dess åsyftade gagn derigenom minskas; så borde man väl tvärtom bevilja mera medel, för att desto förr få detsamma färdigt.

Jag kan således icke finna, att under denna diskussion något enda skäl blifvit förebragt, som kunnat ändra den åsigt, jag vid flera föregående tillfällen uttalat om vigten af detta karteverk och af bibehållandet af det anslag, det hittills åtnjutit; hvarföre jag, utan att vidlyftigare inlåta mig på frågan om karteutgifningen, för min del instämmer i Herr Hedins här framställda yrkande om afslag å Utskottets Betänkande och bifall till Friherre von Essens reservation.

Friherre Alströmer: Herr Talman! mine Herrar! Man må hysa hvilka åsikter som helst om det ekonomiska karteverkets fortsättande, och huruvida någon förändring deruti må vara önskvärd eller icke, en sak trodde jag dock alltid att man borde vara ense om, och den är att man ingalunda vill hafva ritade kartor att studera, hvilket skulle blifva händelsen, såsom motiveringen antyder, enligt Utskottets förslag. Är det med god hushållning öfverensstämmande, att arbetsprodukten endast skall vara en ritad karta, hvilken kan förstöras eller förkomma genom en olyckshändelse, t. ex. en eldsvåda. Jag vill fästa uppmärksamheten på att, då man offrat så stora summor på att få kartor, man också måste vidtaga sådana åtgärder, att de finnas förvarade och tillgängliga i framtiden, och således laga så, att det finnes flere än ett exemplar af hvarje karta. Det är endast detta jag velat fästa uppmärksamheten på.

Jag instämmer med Herr Kolmodin och yrkar bifall till Friherre von Essens reservation.

Herr Gumælius: Jag instämmer i Herr Hedins anförande och i de skäl, som till försvar för hans åsigt blifvit utaf andre talare ytterligare framställda. Jag skulle därför hafva kunnat underlåta att begära ordet; men jag har dock velat fästa Kammarens uppmärksamhet på en omständighet, som under diskussionen ännu ej blifvit framhållen, den nemligen huruvida Stats-Utskottets förslag ens är praktiskt utförbart. Stats-Utskottet säger i sitt förslag, att utgifningen på Statens bekostnad af de ekonomiska kartorna, utom den öfver Norrbottens län, må tills vidare inställas. Utskottet uttalar visserligen icke, från hvilken tid utgifningen skall upphöra; men jag förmodar, att tiden skall räknas från den dag, Kongl. Maj:t hunnit fatta sitt beslut med anledning af Riksdagens skrifvelse i ämnet. Arbetet å kartorna pågår nu med all ifver; åtskilliga kartor äro i det närmaste tryckta, andra färdiga till tryckning, andra delvis graverade. Kartor finnas utgifna öfver ena hälften af ett härad, men ej öfver den andra hälften. Kan det verkligen vara Stats-Utskottets mening med förslaget, att arbetet på det viset skall komma att stå halfgjordt och ofärdigt. Jag föreställer mig, att en enskild bokförläggare eller karteutgifvare icke skulle kunna handla så, utan att väcka mycken ovilja och detta med skäl. Att Staten kan beträda en sådan bana, anser jag för otroligt. Jag tillhör sjelf ett län, öfver hvars ena del kartor redan finnas tillgängliga och öfver hvars andra, efter hvad jag i afton hört, kartorna äro färdiga eller nära färdiga att utgifvas, och då får jag säga, att jag icke kan neka, att billigheten synes mig fordra, att äfven andra orter komma i åtnjutande af samma fördelar. Huruvida de böra lemna bidrag eller icke, blir en annan fråga, som nog kommer att, i händelse Riksdagen beslutar att aflåta någon skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, af honom utredas.

Min granne från Wermland fästade uppmärksamheten på, att Wermland lemnat ett bidrag af 3,000 R:dr till karteverket, och det vore hårdt, om icke det skulle få kartor, då grannprovinsen, som ej lemnat något bidrag, fått sådana. Jag tror, att detta anspråk från Wermland, då det visat sitt intresse för saken med sina gerningar, är ganska berättigadt.

Slutligen anser jag, att, sedan Riksdagen nyss beslutat en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, det icke är skäl att nu ånyo besluta skriva till Kongl. Maj:t om en särskild del af frågan, utan är det väl lämpligare att afvakta resultatet af den förra skrifvelsen rörande omorganisering af samtliga karteverken.

På dessa ytterligare skäl, som jag nu haft äran anföra, hemställer jag om bifall till Herr von Essens reservation.

Under nu slutad öfverläggning hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag, dels afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts nädiga Proposition i ämnet. Då den proposition, som afgafs å sistnämnda yrkande, förklarades med öfvervägande ja besvarad, framställdes begäran om votering.

Antogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i femte punkten af dess Utlåtande N:o 26,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kamnaren, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställning i frågan, bifallit samma framställning.

Omröstningen utföll med 89 ja mot 53 nej; och hade alltså Utskottets förslag bifallits.

Punkterna 6 och 7.

Biföllos.

Punkten 8.

Mom. a).

Herr Key: Jag må bekänna, att jag verkligen uppträder med en viss olust i denna fråga, dels efter den bekanta utgång en annan på den förevarande sannolikt främdeles väsendtligen inverkan på frågan nyligen fått, dels emedan Första Kamnaren redan afslagit Utskottets hemställan i följande moment b) angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om förenkling af Trafikstyrelsens organisation och jemkning af der anställda tjänstemäns arvoden.

Emellertid ber jag, att i Herrarnes minne få återkalla huru denna fråga behandlats vid föregående Riksdagar, och med hvilken seghet reduktionen tum för tum blifvit omkämpad.

År 1867 väcktes motion om inskränkningar uti trafikstaten m. m., hvilket föranledde Riksdagen att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t N:o 33 anhålla om "afgifvande till Riksdagen af en aflönings-stat och årlig förslagsberäkning öfver de öfriga kostnader, som med Statens jernvägstrafik och förvaltning äro förenade". På grund häraf aflät Kongl. Maj:t till 1868 års Riksdag proposition om aflönings-stat för Statens jernvägstrafik.

Sedan 1868 års riksdag på grund af förnyad motion ytterligare affätit skrifvelse N:o 77, hemställande: "huruvida icke Styrelserna öfver Statens jernvägsbyggnader och jernvägstrafik kunna sammanföras till en enda Styrelse för Statens jernvägar, eller, om detta icke finnes ändamålsenligt, den förra Styrelsen förläggas till arbetslinien, samt huruvida icke dels de föreslagna distriktchefstjänsterna skulle kunna indragas, dels betydligare inskränkningar ske så väl i antalet af de vid jernvägstrafiken anställda embets- och tjänstemän samt betjente, som äfven i fråga om beloppet af de för dem föreslagna löneförmåner", inkom Kongl. Maj:t till

1869 års Riksdag med förslag till reducerad aflöningsstat för trafikpersonalen. I detta förslag ingick bland annat, att, intilldess definitivt beslut fattats om sättet för hela linieförvaltningens permanenta öfvervakande. Trafikstyrelsen skulle ega att för detta ändamål disponera ett belopp af 15,000 Riksdaler. Detta godkändes icke af Stats-Utskottet, som i stället föreslog tillsättandet af distriktchefer, motsvarande de gamla intendenterna, för andra och tredje distriktet, hvardera med 5,000 R:drs lön, hvaremot till linieförvaltningens öfvervakande i första distriktet skulle anvisas 2,000 R:dr. Äfven vid 1869 års riksdag var motion väckt i samma syfte som vid de föregående, och äfven vid nämnde riksdag afläts underdånig skrifvelse N:o 86, hvarigenom föreskrefs, att "Styrelsen eger, intilldess definitivt beslut fattats om sättet för hela linieförvaltningens permanenta öfvervakande för detta ändamål, disponera ett belopp af 15,000 R:dr." Stats-Utskottets retrograda förslag blef således ogilladt, men först såsom protokollen nogsamt utvisa efter en hård och förbittrad strid.

Det nuvarande Stats-Utskottet har visat sig mera reformerande än fjorårets, och jag tror i likhet med Utskottet att byråchefens och sekreterarens göromål kunna af en enda person bestridas, och att således, om byråchefen bibehålles, sekreteraretjensten allt för väl kan indragas, synnerligast som vid Styrelsen dessutom finnes en registrator och aktuarie samt två notarier. Vidare anser jag, att hufvudkassörs- och uppbördskassörstjänsterna kunna sammanslås, men vågar tro att äfven den nu befintliga kassörstjensten i första distriktet kan med de förra förenas, när det nya stationshuset i Stockholm blir färdigt och hela uppbörden der sammanföres på ett ställe. Detta synes mig utförbart om jag jemför desse tjänstemäns åligganden med det som kassörerna vid våra banker och vid andra verk med stor penninguppbörd, såsom t. ex. tullverket, hafva. Vidare anser jag att föreståndaren för statistiska kontoret, hvilken nu har 4,000 R:drs lön, allt för väl kan åtnöjas med 3,000 R:dr, när man betänker, att Chefen för hela Sveriges officiella statistik icke har mer än 5,000 R:drs lön.

Ytterligare ber jag få påpeka en annan omständighet, som är märklig nog. De fleste af Herrarne erinra sig troligen den strid, som här år efter år utkämpats om de tre intendenterna, hvilka slutligen försvunno till namnet, men kommo tillbaka under form af distriktchefer. Riksdagen 1869 gick likväl icke in derpå utan anvisade tills vidare 15,000 R:dr för öfvervakandet af hela linieförvaltningen efter Styrelsens bestämmande. Men nu har ånyo, hvarifrån det vete vår Herre, en intendent kommit tillbaka — såsom af Kongl. Maj:ts Proposition synes — hvars lön är upptagen till 5,000 R:dr; hvarifrån han kommit, hvarför han kommit och huru han kommit tillhör de outhärliga naturkrafternas område, men säkert är, att han icke kommit igen till följd af Riksdagens beslut. Då nu denne intendent, som är en föråldrad kvarleva af ett gammalt utdömdt eller numera icke tillämpadt system, naturligtvis bör tagas bort, så följer deraf att hans båda byråassistenter och öfriga stab äfven bör komma bort.

Vidare finner man å byråafdelningen upptagna 8,000 R:dr för "tillfälliga biträden", oaktadt denna afdelning är rikt försedd med ordinarie tjänstemän, hvarförutom Styrelsen anhållit att, till "möjligen ifrågakommande förstärkning af arbetskrafterna", få under 1871 disponera ett be-

lopp af 1,340 R:dr. Således har man här i tre olika våningar olika slag af löner, nemligen för ordinarie tjänstemän, tillfälliga biträden och ytterligare förstärkning.

Går man så till banafdelningen, finner man der tillfälliga biträden, lönefyllnad, m. m. för 61,338 R:dr, och går man derifrån till maskinafdelningen, finner man ytterligare tillfälliga biträden, lönefyllnad, m. m. upptagna under rubriken "gemensamma omkostnader" till 15,180 R:dr, under "lokomotivtjänst" 58,170 R:dr, samt under "vagn-tjänst" 19,460 R:dr. Slutligen har man å trafikafdelningen ett belopp af 134,660 R:dr för tillfälliga biträden, missräkningspenningar, anmärkningsprocent, lönefyllnad m. m. Läger man tillsammans, får man sålunda den betydliga summan af 296,808 R:dr för tillfälliga biträden, lönefyllnad m. m., och detta sedan man har sett denna långa listan af en tjänstepersonal, hvilkers antal uppgår till 50 å byråafdelningen, 602 å banafdelningen, 362 å maskinafdelningen samt 856 å trafikafdelningen. Jag tror, att man vid betraktande häraf skall kunna utan all våda och med full säkerhet påyrka, att förslagsanslaget för 1871 nedsättes med 100,000 R:dr eller från 4,300,000 R:dr som äro begärda till 4,200,000 R:dr. Jag kommer nemligen till denna siffra på följande sätt. Man tager bort:

Sekreteraren, hvarigenom inbesparas	R:dr	4,000.
Ena kassören, ...	"	3,000.
Intendenten med 2 assistenter	"	14,000.
De der märkvärdigt löjliga förstärkningarne	"	1,340.
samt:		
7 baningenjörer, circa	"	16,727.
Förhållandet är nemligen, angående desse sistnämnde tjänstemän, att för närvarande finnas 11 stycken eller en baningenjör för hvar tionde mil, men jag tror att det ganska väl skulle låta sig göra att jemte öfverbaningenjörerna endast hafva en för hvarje distrikt, och derutöfver en för den nordvestra jernvägen, hvarigenom lönerna till de 7 öfrige inbesparades. Vidare minskar man lönen för		
Statistiska kontorets föreståndare med	"	1,900.

Summa R:dr 40,067.

Tager man ytterligare bort endast 25 procent eller $\frac{1}{4}$ af ofvannämnde 296,808 R:dr för tillfälliga biträden etc., d. v. s. 74,202 R:dr, så får man slutligen ett belopp af 114,269 R:dr, som allt för väl skulle kunna inbesparas. Om jag då i stället för dessa 114,269 R:dr säger, att man må sätta ned förslagsanslaget med en rund summa af 100,000 R:dr, så vågar jag påstå, att jag med lätt och len hand berört detsamma, och är öfvertygad, att ingen olägenhet skall af denna nedsättning förspörjas.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan ber jag framdeles få yttra mig vidare om så behöfves. Mitt förslag är, såsom sagdt, att det i mom. a) berörda förslagsanslaget till Statens jernvägstrafik för 1871 nedsätts till 4,200,000 R:dr. Hvad beträffar mom. b), så torde detta få anses af sig sjelft förfallet, sedan det nu af Första Kammaren blifvit afslaget.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Om den ärade talaren, som näst före mig hade ordet, önskat få närmare utredning af och förklaring öfver de förhållanden han nu för Kammaren framlagt, så hade han utan tvifvel gjort sin framställning om desamma i den reservation han mot Stats-Utskottets Betänkande afgifvit. Jag säger nu, att, på samma gång det icke af mig kan begäras, att jag skall ingå i detaljeradt svaromål på de specifika anmärkningar, som den ene eller andre talaren kan finna för godt att framställa, så anser jag ej heller sådant lämpligt, utan ber jag endast få förklara, att det fortfarande skall blifva mitt ögonmärke, såsom jag är öfvertygad att det äfven är och varit Trafikstyrelsens, att i all möjlig måtto nedsätta kostnaderna för denna förvaltning, och jag hoppas, att Riksdagen, med kännedom af det sista årets resultat af trafiken, skall vitsorda, att allvarliga bemödanden i denna väg redan blifvit gjorda. Men den omständigheten, att indragningar redan skett, innebär icke, att indragningar allt fortfarande skola kunna ega rum, utan snarare må jag säga, att hvarje skedd indragning har förminskat möjligheten af ytterligare sådana, enär man eljest slutligen skulle komma derhän, att denna förvaltning sköttes för ingenting. När emellertid den siste talaren anmärkte, att det syntes som om Riksdagens uttalade önskningsar icke blifvit följda i afseende på ordnandet af trafiken, så vill jag fästa mig vid den af honom omnämnde intendenten, om hvilken han yttrade, att han icke visste hvarifrån den kommit.

Herrarna torde erinra sig, att i Kongl. Maj:ts Proposition till sistlidna års Riksdag talades om två olika sätt för liniens permanenta öfvervakande, det ena genom distriktchefer med hvar sina vissa trafikområden, och det andra med de särskilda förvaltningsgrenarne såsom grund för indelningen. Kongl. Maj:t begärde icke uttryckligt anslag för distriktcheferne, ehuru de skäl framhöllos, som talade för deras bibehållande, utan endast för liniens permanenta öfvervakande i allmänhet, och gick således en medelväg emellan de båda olika åsigtorna. Sedan Stats-Utskottet uttalat sig till förmån för distriktchefsplatserna, stadnade Riksdagen vid att godkänna Kongl. Maj:ts förslag, hvarigenom alltså frågan om sättet för det permanenta öfvervakandet åtminstone tills vidare lemnades öppet. När nu å det mest aflägsna eller södra trafikdistriktet en intendent med hufvudsakligen enahanda göromål som de ifrågasatte distriktcheferne bibehållits, så är detta alltså icke i strid mot Riksdagens beslut eller ens dess uttalade önskan.

Att i öfrigt meningarne kunna vara olika om sättet för trafikens skötande och hvarrest besparingar dervid skola göras, synes, bland annat, om man jemför hvad den siste ärade talaren yttrade derom, att samtliga baningenjörerne allt för väl skulle kunna indragas, med hvad en aktad talare i Första Kammaren — hvilken sjelf har mycken kännedom om denna sak, emedan han, såsom jag tror, är eller varit verkställande direktör vid Gefle—Dala-banan, och hvilken i nämnde Kammare i allmänhet varit den, som vid trafikförvaltningen haft mest att anmärka — vid denna riksdag förklarat, nemligen att indragningen af baningenjörer redan gått åtminstone i det aldra närmaste så långt som skäligen kan ifrågasättas.

Då slutligen den föregående ärade talaren ansett förslagsanslaget kunna nedsättas med 100,000 R:dr eller till 4,200,000 R:dr, så kan jag

anse det såsom en liten komplimang mot mig och Trafikstyrelsen, i det han följaktligen tror förvaltningen komma att skötas så väl, att kostnaden icke uppgår till det belopp, hvartill den i den nädiga Propositionen är beräknad. Men när ett förslagsanslag i allmänhet icke bör sättas så lågt, att man kan befara, att detsamma vid ogynnsamma förhållanden öfverstiges, så synes det mig vara rådligast att bibehålla den af Kongl. Maj:t föreslagna siffran.

Herr Jöns Pehrsson: Vid föregående tillfällen såväl denna som förra riksdagarne, då frågan om trafikstaten varit under diskussion, har jag velat efter mitt begrepp antyda, att vi skulle kunna göra vissa betydliga praktiska besparingar; jag har äfven fått erfaras, att sådana besparingar blifvit gjorda och många flera tror jag ytterligare kunna göras. En omständighet den jag, som mycket vistas vid banan, haft tillfälle iakttaga är, att vid våra stationer i allmänhet finnes en något öfvertalig personal, Ousby t. ex. Från denna station försändes mera gods än från aderton andra stationer, så är der dock utan tvifvel en tjänsteman för mycket. Vid andra mindre stationer; -- och jag räknar nu icke stationskarlar, spårverklare och dylika, utan endast inspektorer, bokhållare och biljettförsäljare -- är det klart att antalet skulle kunna vara än mindre. Gör man ett öfverslag, skall man med all säkerhet finna, att man utan skada för trafikens gång kan taga bort en tjänsteman öfver hufvud vid våra stationer och vid de större ändå flere, eller inalles cirka 100 tjänstemän, nämligen bokhållare eller biljettförsäljare. Deremot tror jag det vore billigt, att arvodena något mer jempades än nu är förhållandet, ty det torde vara bekant, att inspektorerne i allmänhet hafva mycket litet att göra, då deremot bokhållarne få göra nästan allt.

Det är äfven vissa andra jernvägstjänstemän, som icke hafva för stor aflöning, såsom konduktörer och lokomotivförare, hvilka alla hafva ganska både maktpåliggande och ansträngande tjänstgöring. Äfven för dessa anser jag att lönerna i framtiden måtte blifva något större än de nu äro, hvaremot åtskilliga andra större löner kunna nedsättas.

Af en promemoria, som i dag inom Kammaren utdelats, finner man, att utgifterna för drift och underhåll förlidet år icke gått till mer än 3,290,000 R:dr, och således synas äfven här en del besparingar hafva kunnat göras, hvilket är ett godt tidens tecken. Men jag tror, att äfven på detta område ytterligare besparingar kunna göras.

Den förste talaren sade bland annat, att baningenjörerne äro flere än som behövas, och detta har äfven jag en föregående gång sagt. Äfvenså anser jag, att banmästarne äro ännu för många och kunna blifva ännu mindre utan fara, ty om vid en station någonting skall lagas å banan, så är det banafdelningen, som gör detta, oaktadt stationsfolket mycket väl mången gång kunde medhiina det; genom indragning af ännu flera af desse skulle en betydlig besparing uppstå, och trafikafdelningen kunde allt för väl åtminstone vid stationen och dess närmaste granskap förestå mindre reparationer.

Jag har visserligen icke något yrkande att göra; men å audra sidan är jag icke emot att, såsom Herr Key föreslagit, nedsätta det med 100,000 R:dr, om statsutgifterna derigenom kunna bättre jemnas mot inkomsterna,

och det är antagligt att af summan ändå blir och måste blifva ett betydligt öfverskott. §

Grefve Sparre: Sedan Chefen för Civildepartementet nyss förklarar, att han fortfarande vill framgå på den nu beträdda banan och göra alla möjliga inskränkningar i utgifterna för Statens jernvägstrafik, anser jag Representationen dermed böra låta sig nöja, hvadan jag icke har mycket att i ämnet tillägga. Det gläder mig att se, att de ord jag vid Riksdagens början i denna sak yttrade, icke blifvit förgäfvades spillda, och ser jag en ytterligare bekräftelse för denna min uppfattning just uti det nyss afgifna löftet å Herr Civilministerns sida.

Hvad nu beträffar de särskilda kostnader, hvarom här är fråga, så fruktar jag, att jag genom en vidlyftigare och mera detaljerad utredning af frågan skulle trötta Kammaren. Så mycket vill jag dock säga, att uti dessa utgifter till Statens jernvägstrafik en högst betydlig indragning bör kunna ske. Hvad särskildt angår utgifterna till aflöning åt balingeniörerne, ber jag få fästa uppmärksamhet vid, att vid de jernvägar af öfver 12 miles längd, med hvilka jag under de sednare åren haft att göra, icke en enda balingeniör varit anställd, utan trafikchefen är vid dessa jernvägar på samma gång ban- och trafikdirektör, samt hinner dessutom med att vara ledamot i en jernvägskomité. Jag vill dock icke härmed säga, att detta skulle kunna gå an vid Statens jernvägar, som utsträcka sig till en längd af öfver 100 mil, men antager att tre eller fyra sådana embetsmän vore för behofvet fullt tillräcklige, t. ex. en öfverdirektör, som hade till sitt biträde två till tre ingeniörer. Hvar och en af dessa sednare skulle då få på sin lott att öfervaka en jernvägssträcka af omkring 33 miles längd, och detta skulle äfven ganska lätt gå för sig, då det är fråga om redan färdigbyggda jernvägar. Jag anser följaktligen, att man borde indraga antingen de tre bandirektörernes tjänster med ett sammanräknadt arvode af 12,300 R:dr, eller ock de 11 balingeniörernes, hvilkas sammanlagda aflöning uppgår till 27,000 R:dr. Det kan nemligen redan vara hög tid, att vi en gång söka komma ifrån detta mångskrifveri och detta myckna rapporterande om ovigtiga saker, hvartill denna invecklade styrelseapparat gifver så riklig anledning, men för hvilket vi icke dess mindre här i Sverige, tyvärr, hafva alltför stor benägenhet. Beträffande kassörstjänsterna, så veta vi, att vid hvarje af våra banker, genom hvilkas händer hundratals millioner gå, blott en kassör är anställd. Deremot finna vi, att i kassakontoret för Statens jernvägstrafik äro anställda, en hufvudkassör och en uppbördskassör jemte biträde, vidare en distriktkassör och en särskild sådan på söder, summa fyra kassörer här i Stockholm. Likaså vore äfven åtskilligt att anmärka mot utgifterna på den statistiska afdelningen, äfvensom mot arvodena till tjänstemännen vid milkontoret. Men jag skulle alltför mycket pröfva Herrarnes tålmod, om jag vidare fördjupade mig i dessa detaljer. Sådant torde numera icke heller vara nödigt, så mycket mindre som Herr Civilministern tydligen uttryckt, att han i detta afseende vill söka åstadkomma alla möjliga inskränkningar uti utgifterna, en förklaring hvarmed jag för min del fullkomligt åtnöjer mig. Vidkommande alltså den förste talarens yrkande om det ifrågavarande anslaget nedsättning med 100,000 R:dr,

eller från 4,300,000 till 4,200,000 R:dr, kan jag icke finna deruti ligga någon öfverdrift, enär, om jag i detta hänseende skulle hafva tillåtit mig något förslag, detta skulle hafva kommit att gå ut på en vida större indragning. Vi hafva utaf en inom Kammarern utdelad promemoria i ämnet inhemtat, att kostnaderna för Statens jernvägstrafik under sistlidna året, icke uppgingo till mer än 3,794,982 R:dr, och utaf Kongl. Maj:ts Proposition, som äfven omförmäles i det föreliggande Utlåtandet, finner man, att Trafikstyrelsen icke beräknat utgifterna för banafdelningen under innevarande år till mer än 25,000 R:dr och för maskinafdelningen omkring 73,000 R:dr högre än för sistlidna år. Det synes mig då att, om man till dessa 100,000 R:dr skulle ytterligare lägga ett lika stort belopp, hvilka summor, sammanlagda med de förut omnämnda 3,794,000 R:dr, komme att uppgå till inemot 4,000,000 R:dr, så hade man ungefär den siffra, utöfver hvilken omkostnaderna för Statens jernvägstrafik icke gerna borde sträcka sig. Detta är samma tanke, som jag redan för två år sedan uttalade, och jag vidhåller den än i dag, samt styrkes ytterligare i denna min åsigt, då jag vid jemförelse finner, att t. ex. driftkostnaderna vid Statens jernvägar belöpa sig till 34,000 R:dr per banmil, under det att desamma vid de privata jernbanorna endast stiga till 16,000 R:dr för milen. Man skall måhända härvid invärda, att omkostnaderna på Statens stambanor måste vara högre, derföre att trafiken å desamma är större än på de enskilda jernvägarne. Naturligtvis är äfven så förhållandet, enär på de förra gå flera tåg om dagen än på de sednare, men icke bör väl derföre rimligtvis en sådan disproportion i omkostnader uppstå, att Staten för sina jernvägar bör uti drift och underhåll betala *mer än dubbelt* mot de enskilda jernvägarne.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Jag ber endast få fästa uppmärksamheten vid, att sådana beräkningar, som här temligen ledigt blifvit framställda, dock icke alltid äro så mycket att bygga på, enär här vid lag många faktorer böra tagas i betraktande, hvadan man ock icke alltför hastigt bör draga sina slutsatser. Den siste talaren har såsom bevis derpå, att Statens banor äro dyrt trafikerade, åberopat, att utgifterna per banmil å Statens jernvägar belöpte sig till dubbelt, mot hvad förhållandet var vid jernvägarne uti Elfsborgs län. Utaf den sednast tillgängliga, eller 1868 års redogörelse för trafiken å Statens och de enskildes jernvägar inhemtas, att driftkostnaderna å Köping—Hult-banan då uppgingo till 31,331 R:dr per banmil, sålunda icke långt ifrån samma belopp, som trafikostnaderna för Statens jernvägar år 1869, samt att å Gefle—Dala-banan samma utgifter belöpte sig ända till 61,519 R:dr per banmil, hvilket utgör ungefär fyra gånger så stora driftkostnader som på Elfsborgsbanan. Skulle nu verkligen samme talare, med bibehållande af sin slutledning, vilja på allvar påstå, att Gefle—Dala-banan är oerhördt illa trafikerad, enär driftkostnaderna å densamma äro så höga? Jag tror, som sagdt, att det ej går an, att så der knapphändigt och i all hast draga sina slutsatser.

För öfrigt vill jag endast tillägga, att då grefve Sparre i mitt förra yttrade velat finna ett gillande å min sida af de åsichter Herr Grefven i detta

detta ämne vid Riksdagens början och äfven nu i viss mån uttalat, så får jag härmed förklara, att sådant ingalunda varit min mening.

Herr Key: Jag ber att först och främst få till Herr Civilministern frambära uttrycken af min tacksamhet för det nyss afgifna löftet, att, så vidt på honom berodde, alla möjliga nedsättningar i Trafikstyrelsens stat skulle komma att ega rum. Jag erkänner visserligen riktigheten af Herr Statsrådets anmärkning, att dessa nedsättningar icke kunna utsträckas i oändlighet ända derhän, att trafiken till slut skulle besörjas gratis, men på samma gång tager jag mig friheten hemställa, om det icke är en sanning, att hvarje nedsättning å detta anslag, som under de tre sista åren ifrågakommit, har varit hårdt bestridd och omkämpad såsom rent af riksvådlig, under det att, när en sådan nedsättning skett, sådant icke visat sig medföra några menliga följder för trafiken, lika litet som från allmänhetens sida något klagomål öfver en sådan åtgärd försports. Det torde sålunda få betraktas som en *fait accompli*, såsom en afgjord sak, att dylika nedsättningar, om de än äro förmål för förvaltningens bestridande, det oakadt ganska väl och utan men för det allmänna kunna ega rum. De ärade talaren från Elfsborgs län har nyss omnämmt att på de enskilda banorna i hans hemtrakt driftkostnaderna per banmil endast uppginge till 16,000 R:dr, eller mindre än hälften af samma omkostnader på Statens jernvägar. Nästan enahanda är äfven förhållandet med Ystad—Eslöfsbanan, hvarest driftkostnaderna uppgå till 18,000 R:dr per mil, under det att Statens utgifter för samma ändamål variera mellan 38,000 och 34,000 R:dr för hvarje mil.

Utan att vilja tillmäta mig någon större detaljkänedom kan jag dock med trygghet påstå, att det ganska väl går an att göra ytterligare besparingar, och i denna min åsigt har jag vunnit än mera stöd genom den beröring, hvori jag under flera år stått till fackmän i denna sak. Den som, likt mig, gjort reformer såväl i vår jernvägstrafik som Byggnadsstyrelse till snart sagdt en specialitet, den har måst sätta sig i beröring med män af yrket. Jag har sökt dem och de hafva hoptals sökt mig. Resultatet af våra samtal har städse blifvit att till och med en vida större nedsättning än den af mig nu föreslagna ganska väl skulle kunna göras.

Såsom motstycke till vår dyra jernvägsapparat ber jag få nämna, att i Finland, hvarest man på sednare tid tagit sig för att mera hushålla med Statens medel i fråga om jernvägsbyggnader än vi, i Finland säger jag, äro på de mindre stationerna på Helsingfors—Petersburgs-banan uppförda stationshus efter uppgift för den ringa summan af 6,000 finska mark, eller omkring 4,300 R:dr R:mt, hvarjemte vid dessa mindre stationer icke mer än två tjenstemän äro anställda, nemligen en inspektor som är godsemottagare och tillika biljettförsäljare med en bokhållare till biträde, under det att vid våra jernvägsstationer den stora tjenstemannapersonalen förorsakar alltför dryga omkostnader.

Den ärade representanten från Wenersborg har vid Riksdagens början uppmanat oss att icke förslappas i våra bemödanden att understödja Herr Civilministern i hans vackra tendens till sparsamhet inom denna del af förvaltningen, uti hvilket sträfvande det dock, såsom den värde talaren

uttryckte sig, väl behöfdes "trefaldig koppar om bröstet för att undanrödja allt detta otyg", hvarmed Trafikstyrelsen laborerar. Jag har nu för min del åtnöjt mig med att föreslå ett helt enkelt kopparpansar, nemligen att detta anslag måtte med 100,000 R:dr nedsättas eller från 4,300,000 R:dr till 4,200,000 R:dr, men på samma gång jag hoppas, att en sådan reduktion för nästkommande år skall komma att verkställas, är jag äfven förvissad, att densamma utan olägenhet för allmänheten bör kunna komma till stånd.

Herr Medin: Det förslag som representanten från Calmar län nyss framställt anser jag för min del ega mycken billighet och rättvisa för sig. När vi jemföra de utgifter, som under sistlidna år anvisades till bestridande af kostnaderna för Statens jernvägstrafik med de goda skäl och grunder som tala för en nedsättning af detta anslag, och när härtill kommer, att denne samme talare fullständigt och klart påvisat, uti hvilka delar detta anslag ganska väl tål vid en betydlig nedprutning, så vill jag, som i jemförelse med den ärade talaren eger endast ringa kännedom i ämnet, inskränka mig till att helt och hållet instämma i hans förslag om nedsättning af detta anslag med ett belopp af 100,000 R:dr, eller från 4,300,000 till 4,200,000 R:dr.

Öfverläggningen var slutad. Proposition afgafs först på bifall till Utskottets hemställan och sedan på det under öfverläggningen framställda yrkandet, att ifrågavarande förslagsanslag borde nedsättas med 100,000 R:dr. Då Herr Talmannen fann ja vara öfvervägande för den sednare propositionen, begärdes votering, hvadan en voteringsproposition uppsattes af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under mom. a) i åttonde punkten af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren beslutit, att förslagsanslaget till Statens jernvägstrafik för 1871 skall uppföras till belopp af 4,200,000 R:dr.

Röstsedlarne visade 32 ja mot 113 nej, och hade alltså Kammaren fattat sitt beslut enligt nej-propositionens innehåll.

Mom. b)

Bifölls.

Punkten 9.

Herr Ehrenborg: Då jag uppträder i denna sak, sker det efter tvekan och med någon motvilja. Med tvekan derföre att jag ser, att en af de män, hvilkas framställning föranledt Kongl. Maj:ts Proposition och Utskottets hemställan, är ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Jöns Pehrsson, och den erfarenhet jag har derom, att denne ledamot knappast någonsin förordat ökandet af ett statsanslag, gifver vid handen, att den ifrågavarande jernvägsstationen måtte för det allmänna vara af

en särdeles viktig betydelse. Det sker med motvilja, derföre att detta förslag, om det också blott rör en jernvägsstation, hos mig uppkallar ett bittert minne af den 14 Mars, fardagen, då man i stort lät all betänksamhet *fara*. Det är icke lätt att lösgöra sig från detta intryck, som kunde återgifvas med det kanske något starka uttrycket: det är till döden lagdt; och jag har under segervinnarnes jubel ofta tänkt på, huru deras och de besegrades barn en gång skola bedöma hvad som den 14 Mars skedde. -- Om dessa känslor äro förlåtliga, så kan dock ej försvaras, att man derpå skulle grunda bedömandet af föreslagna större eller mindre anslag. Ju mörkare ställningen är, desto angelägnare är det att taga vara på alla möjliga tillgångar, ty små smulor äro också bröd, och smulor äro äfven dessa två gånger tjugo tusen Riksdaler eller tillsammans fyratio tusen, som i denna och följande punkt äro i fråga.

Jag yrkar afslag å Utskottets förslag och det af två skäl. Det ena att 40,000 R:dr icke äro att förakta vid statsregleringen, och det andra att de orter, der statsbanor stryka fram, redan äro nog gynnade, och att, om det äfven är två mil emellan ett par stationer, det icke torde göra något, om en eller annan trafikant måste göra $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ mils krok, genom att färdas till jernvägen i en spetsig i stället för en rät vinkel.

Herr Carl Ifvarsson: Ehuru jag låtit anteckna mig såsom reservant, utan att dock uppgifva i hvad syfte, vill jag likväl icke gå så långt som den föregående talaren gjort, då han yrkat afslag. Jag tror nemligen, att en sådan station är af behovet påkallad, men jag tror icke att den behöfves så dyr, som Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet tillstyrkt. Jag vågar dock knappast uppgifva någon bestämd siffra, för hvilken den skulle kunna anläggas, ty Utskottet har med sådan brådska afgjort frågan, att den föreslagna siffran 20,000 R:dr enligt mitt förmenande tillkommit på höft. Då jag hört, att vid enskilda jernvägar finnas stationer, hvilka blott kosta fem à sex tusen R:dr, tror jag, att man kan ganska betydligt nedsätta det föreslagna anslaget, desto heldre som orten erbjudit sig att tillskjuta 4,489 R:dr och utan ersättning lemna erforderlig jord. Om derföre anslaget nedsattes till 10,000 R:dr, så tror jag detta belopp vara fullt tillräckligt och orten dermed vida mera belåten, än om anslaget helt och hållet afslås, eller om en station anlägges som är vida större än ortens behof.

Jag hemställer på grund häraf, att anslaget må nedsättas till 10,000 R:dr och anhåller om framställande af proposition härå.

Herr Jan Andersson: I likhet med den siste talaren erkänner jag, att denna punkt är något för hastigt behandlad i Utskottet.

Det förefaller besynnerligt, att en af Smålands representanter, som alltid, då frågan gäller andra orter än hans, och synnerligast då det blir fråga om jernväg norr om Mälaren, icke allenast talar deremot utan äfven lägger ett bleklagt nej i urnan, och som flera riksdagar väckt motioner om nedsättning i trafiktaxan å Statens jernbanor, nu med värma förfäktar behöfligheten af ifrågavarande station. Då jag af motionärens egen mun hört yttras, att han vore fullt belåten med ett anslag af 10,000 R:dr utöfver det belopp, som af ortens innevånare erbjudits, och då jag dess-

utom i allt öfrigt känner hans sparsamhetsanda i anslagsväg, så yrkar jag, att anslaget nedsättes till sagda belopp.

Herr Per Nilsson från Christianstads län: Jag hade icke ämnat uppträda i denna fråga, men har dertill funnit anledning i Herr Ehrenborgs anförande. Oaktadt Herr Jöns Pehrsson är bekant såsom den der ingått till Trafikstyrelsen med ansökan om anläggande af ifrågavarande station, är han dock icke ensam derom, ty orten, der stationen är ämnad att anläggas, har visat stora sympatier för denna anläggning. Jag ber att få framlägga några skäl för behöfligheten af denna station, skäl som jag tror icke kunna jäfvas.

Mellan Elmhults och Ousby stationer är afståndet två mil, hvilket afstånd ej finnes på alla Statens stambanor. Af Trafikstyrelsens berättelse visar sig, att ingen station å landet, med undantag af dem der bibanor tillstöta, gifver Staten så stor inkomst som Ousby station. Vid denna station hafva följande qvantiteter fraktgods blifvit expedierade, nemligen: 1864 258,026 centner, 1865 306,680 centner, 1866 367,172 centner, 1867 412,798 centner, 1868 379,799 centner och 1869 475,351 centner; och stationen har i bruttoinkomst för år 1868 inbragt 107,795 R:dr 42 öre.

Nu är att märka, att ingen station på hela södra stambanan har en sådan stor trafik med trävaror som Ousby. Den der befintliga upplagsplats för sådana varor är alldeles otillräcklig och lärer svårligen kunna utvidgas i ansende till att Staten då måste expropriera flera hus, som deromkring äro uppförda, och många enskilde, som vill trafikera jernvägen med trävaror, nödsakas därför ofta att hyra upplagsplats af enskild jordegare, hvarigenom äfvensom i följd af deraf förorsakad omlastning, kostnaderna icke obetydligt ökas. Om därför en mellanstation icke skulle komma till stånd, måste Jernvägsstyrelsen gå i författning om en utvidgad upplagsplats vid Ousby, men det kan icke ske med mindre än jord därför exproprieras; hvaremot, om anslag till en station vid Killeberg beviljas, jord erhålles utan ersättning.

Den trakt, der denna station skulle anläggas, har de största skogarne, och en mängd ved, som nu icke transporteras till Ousby för den dryga kostnadens skull, går förlorad.

Orten har tecknat sig för ett belopp af 4,489 R:dr och erbjudit att kostnadsfritt upplåta den jord, som för anläggningen erfordras. För dessa medel är afemnad förbindelse af personer, hvilkas vederhäftighet är af Konungens Befallningshafvande styrkt.

Det är nu fem år sedan denna fråga först väcktes, och den har ännu i dag icke kommit längre. Då vi veta, att Första Kammaren bifallit Stats-Utskottets hemställan om ett anslag å 20,000 R:dr, och jag anser att stationen kan åstadkommas för detta belopp tillika med hvad orten erbjudit, anser jag att man bör taga hänsyn till frågans vikt för den ort, den rör, och icke fästa sig vid den person, som är mer eller mindre intresserad af stationens anläggande.

Jag ber att i förbigående få nämna, att orten eger en mängd industriidkare, hvilka väl behöfva underlättas. Vid Killeberg, der stationen är afsedd att anläggas, fanns för några år sedan en fabrik för smide och

gjutgods, hvilken sysselsatte omkring 300 arbetare. Denna fabrik är nu nedlagd, och desse arbetare äro utplanterade i socknen, och de hafva, i anseende till de dåliga konjunkturerna, i en oroväckande grad ökat fattighördan. Ar 1869 utgjorde församlingens kommunalskatt 1 R:dr 7 öre per fyrk, och jag har knappast hört något motstycke dertill.

På dessa skäl hoppas jag, att Kammaren skall bifalla Utskottets framställning.

Herr Medin: Då jag bor blott på två mils afstånd från det ställe, der denna station är ämnad att anläggas, bör jag också ega någon kännedom om de fördelar, som stationen skulle komma att medföra. Emellan Elmhults och Ousby stationer är två mil, och de största skogarne ligga och det mesta virket transporteras emellan dessa begge stationer. Nu måste ofta timmer och dylikt transporteras långs åt jernvägen för att komma till en af dessa stationer, då det annars på ganska kort väg kunde föras till Killeberg.

Af förslaget synes, att den kringliggande orten erbjudit ganska stora förmåner. Jag tror att denna station skulle ganska betydligt öka trafikinkomsterna för Staten, ty en mängd virke skulle komma att transporteras å jernvägen, om hvilket jernvägen nu i anseende till stationernas aflägsenhet går miste. Dessutom finnes, såsom flere talare förut anmärkt, icke tillräcklig upplagsplats för virke vid Ousby, och om den skulle utvidgas måste jord derför exproprieras. Jag tror således, att alla skäl tala för den ifrågasatta stationens anläggning.

Slutligen anser jag, att man bör fästa sig vid saken och icke vid personen. Det är icke någon viss person, utan den omkringliggande orten, som får nytta af stationen; och jag tror att man bör tillse så väl det allmänna som det enskilda, helst då fråga icke är om större belopp. Här har af flere talare föreslagits 10,000 R:dr, men det är detsamma som afslag, ty för den summan kan en ändamålsenlig station icke byggas, äfven om dertill lägges hvad orten erbjudit att tillskjuta. Jag hoppas derföre, att Kammaren icke motsätter sig beviljandet af de 20,000 R:dr Utskottet föreslagit.

Herr Hörnfeldt: Då jag uti Utskottet biträdt dess förslag, anser jag mig böra antyda mina skäl derför. Det har skett af två anledningar. Den ena att, derest anslaget nu icke beviljas, Staten efter all sannolikhet måste i en framtid utvidga den vid Ousby belägna station, och jag förutsätter att det icke kan ske för billigare pris än nu är i fråga. Den andra anledningen är, att kommunerna visat så mycket nit, att de sammanskjutit 4,489 R:dr utom hvad som erfordras för inköp af jord och planering deraf. Jag trodde således, att det icke var skäl att neka anläggningen af denna station.

I anledning af yrkandet om beloppets nedsättande till 10,000 R:dr får jag nämna, att de enda nedsättningar, som inom Utskottet ansågos kunna göras i det till 30,000 R:dr uppgående kostnadsförslaget, voro för furuslipen i stället för dylika af ek 1,000 R:dr, för användning af gamla räler i stället för nya 2,800 R:dr och minskning i kostnaden för stationshuset 2,000 R:dr. Om härtill lägges ortens bidrag, i rundt tal beräk-

nadt till 4,500 R:dr, uppkommer en besparing å 10,000 R:dr. Jag tror därför, att det torde vara skäl hålla sig till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Hierta: Ehuru jag icke kommit att anteckna mig såsom reservant, ber jag att få instämma i Herr Carl Ifvarssons förslag. Jag tror nemligen, att om den ifrågavarande stationen är för orten af så stor fördel, som man här velat göra troligt, någon svårighet icke skall möta för de i orten boende att åstadkomma de medel, hvilka möjligen kunna erfordras utöfver de föreslagna 10,000 Riksdalerna.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Här förekommer först att innevånare i orten lofvat bidra med nära 5,000 R:dr och bekosta den expropriation, som erfordras, och vidare att Trafikstyrelsen ansett en station vara nödvändig för att kunna upptaga det gods, som icke får plats vid angränsande stationer. Jag anser därför att, såvidt man kan sätta tro till Trafikstyrelsens kännedom om förhållandena i orten, en station, om också icke absolut nödvändig nu, blir det i en snar framtid, och då måste af Staten bekostas. Då man likväl nu har anbud å nära 5,000 R:dr jemte erforderlig jord, anser jag att man bör taga vara på detta anbud och bifalla Utskottets hemställan.

Den förste talaren stödde sitt yrkande om afslag derpå, att förslaget kommit från en viss person. Det har dock kommit från Kongl. Maj:t och icke från någon person. Ett antal af ortens innevånare har nemligen ingått till Kongl. Maj:t med ansökan i ifrågavarande afseende. Nämnde talare syftade på en person i denna Kammare, hvars namn står bland dem som tecknat sig för bidrag. Detta påminner mig om yttrandet: kan något godt komma från Nazareth? Den värde talaren bör dock veta, att äfven derifrån kan komma något godt. Man bör således icke se på från hvilken ort eller person ett förslag kommer, utan derpå huruvida förslaget är godt eller icke, och jag anser det för godt.

Jag har ofta varit emellan dessa stationer och ofta funnit vägen emellan dem lång och önskat att en mellanstation funnits. Det torde därför icke misstyckas, att jag anser en station emellan Ousby och Elmhult behöflig.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, emedan jag befarade att man möjligen skulle säga, att jag talade i egen sak, och det vill jag icke.

Det är känt att afståndet emellan Ousby och Elmhult är två mil, och ett så långt afstånd finnes icke emellan några andra stationer å Statens jernvägar. Ousby station är i afseende å godstrafik den tredje i ordningen i hela riket. Den öfverträffas i detta afseende blott af Göteborg och Malmö. Att orten har behof af den föreslagna stationen visar sig äfven deraf, att nära hundra hemmansegare och industriidkare tecknat sig för bidrag till densamma anläggning.

Jag har icke velat det kostnadsförslag, Jernvägsstyrelsen framlagt, utan har ansett den af Utskottet föreslagna summa ungefärligen motsvara behofvet; men om man blott vill anslå 10,000 R:dr, så är det, såsom en talare förut sagt, alldeles detsamma som afslag. Efter afdrag af de 4,489

R:dr, som i orten blifvit tecknade, skulle således, med antagande af Utskottets förslag, Statens uppoffring blott utgöra 15,511 R:dr. Jag är öfvertygad, att om stationen i år komme till stånd, såsom meningen är, den innan denna riksdagsperiods slut skall hafva inbragt Staten mera än den kostat i anläggning.

Trakten, som omgifver jernvägen, är kuperad och utfartsvägen tillstöter landsvägen, der station skulle blifva, som löper parallelt med jernvägen. För att komma till Ousby eller Elmhults station måste man köra mera än en mil parallelt längs utmed jernvägen, och 60 hela hemman med en befolkning af 3 till 4,000 personer få sin trafik betydligt underlättad om den tillämnade stationen anlägges och banans trafik ökas betydligt. Af endast artikeln ved kommer en stor mängd, som nu ej kommer, enär den ej tål så lång landsvägsfrakt.

Man har sagt, att jag skulle hafva nytta af stationen, men jag rår väl ej för att jag bor i trakten och får ingen direkt nytta, men väl om andra fingo nyttan.

Slutligen får jag försäkra, att om förslaget icke beviljas, den ifrågasatta utvidgningen af Ousby station kommer att för Staten medföra flerdubbelt större kostnad och ändå skall den icke betjena orten så som den föreslagna nya stationen. Jag yrkar därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Om jag vore, såsom åtskillige för sed hafva, af den åsigten, att Stats-Utskottets läror vore de enda saliggörande, så omfattade jag naturligtvis blindt Utskottets mening, men jag är icke och blir troligen ej katolik ens i denna mening; jag förblifver protestant.

Såsom sådan vänder jag mig först mot en talare från Dalarne, som antydde, att den person, från hvilken förslaget utgått, icke velat medgifva Dalarne och Norrland jernväg, och att därför förslaget kanske icke borde af nämnda orters representanter bifallas. Jag protesterar emot ett sådant sätt att resonnera. Man har ej rätt se sakerna i ett så beskaffadt solidariskt samband, utan bör bedöma dem efter deras egen natur, efter hvad i hvarje särskildt fall är rätt och klokt, och ser jag saken så, kan jag icke instämma i Utskottets förslag. Det är väl sannt, att orten visat ett lofvärdt intresse för denna sin angelägenhet, då den erbjudit ett bidrag af 4,489 R:dr, men det förslår ej mycket, då ytterligare 30,000 R:dr uppgifvas vara behöfliga. Vid dessa enskilda, af nihilisterna förordade, men af Riksdagen slojade jernvägar har man tänkt sig stationer kunna anläggas för en kostnad af 4 till 5,000 R:dr, hvilket ger mig anledning antaga, att en praktisk och sparsam befolkning i orten skulle för denna eller en något högre summa kunna åstadkomma en station, som visserligen torde något sticka af emot Statens öfriga stationer, men kanske blifva fullt jemförlig med exempelvis åtskilliga stationer vid starkt trafikerade jernvägar i Sachsen. Det vore en dubbel fördel, om derigenom kunde visas, att det äfven i Sverige undantagsvis går an att bygga för billigare pris. Jag tror dessutom, att det är nog att Staten håller tjänstemän vid de stationer, som icke ansetts behöfliga att för Statens räkning anordnas. Af sådana skäl yrkar jag rent afslag å Utskottets hemställan.

Herr Kallstenius: Då jag varit lyckligare än Herr Hierta deri, att jag fått min reservation mot denna punkt antecknad, ber jag att få tillkännagifva min mening med densamma. Då denna fråga i Utskottet till behandling företogs, höjde sig knappt någon röst emot behöfligheten af denna station. Hufvudsakliga frågan blef då att komma till det rätta beloppet af kostnaden, men dervid framställdes så många olika förslag, att då en ansåg 6,000 R:dr vara nog, mente en annan att 10,000 R:dr vore den rätta summan, en tredje trodde 15,000 R:dr vara lagom och en fjerde talade för 20,000 R:dr o. s. v. Jag trodde det derföre icke vara lämpligt att i Utskottet söka utreda frågan, om hvilken vore den rätta summan, utan yrkade för sådant ändamål återremiss till utgifts-afdelningen, men då detta yrkande icke vann bifall, reserverade jag mig emot Utskottets slutliga beslut. Då jag är öfvertygad att för stora kostnader nedlagts å våra jernvägsstationer, och att de kunnat och bort byggas vida enklare och billigare, samt jag anser den af Utskottet föreslagna summan vara för högt tilltagen, förenar jag mig med Herr Carl Ifvarsson i det af honom väckta förslag om beloppets bestämmande till 10,000 R:dr.

Herr Ehrenborg: Jag är ledsen att behöfva uppträda i en fråga, der man icke talar rakt på saken, utan håller sig på sidan af densamma; men jag nödgas göra det i anledning af Herr Sven Nilssons beskyllning mot mig. Det är alldeles ogrundadt att jag kastat en skytt af anklagelse mot någon person. Jag sade blott, att jag under skrivelsen till Trafikstyrelsen fann ett namn på en person, känd för sin sparsamhet med statsmedel, och det är väl icke nedsättande att tala om Herr Jöns Pehrsson såsom representant för sparsamheten. Om Herr Jöns Pehrssons enskilda fördelar har jag deremot icke talat. Jag tillbakavisar således beskyllningen, icke för Herr Sven Nilssons skull, ty det är nog godt ändå emellan oss, utan på det Herr Jöns Pehrsson icke må tro att jag mot honom yttrat något förnärmande.

Herr Peter Andersson: Då jag icke eger lokalkännedom om trakten, kan jag icke gerna yttra mig om behovet af den ifrågasatta stationen. Jag tror dock, att om en sådan är nödvändig orten skall bekosta den, helst denna fått den stora förmånen att få en jernväg på Statens bekostnad anlagd, och dessutom den jord, hvarpå denna väg blifvit anbragt, vida utöfver dess värde af Staten inlöst. Här är fråga om antingen 20,000 eller 10,000 R:dr. Utskottet har föreslagit 20,000 R:dr, och flere talare hafva yrkat nedsättning deri till 10,000 R:dr. Det gäller dock icke endast denna summa. Stationen skall förses med tjänstemän, hvilka förorsaka Staten en icke obetydlig utgift.

Funnes tillgångar så att alla provinser kunde tillgodoses med jernvägar, skulle jag ej motsätta mig förslaget, men tyvärr finnas många provinser, som kanske alltid skola komma att gå miste om jernvägar. Jag är förvissad, att om Blekinge finge en föreslagen och påyrkad jernväg från Wexjö till Carlskrona provinsen skulle vara benägen att bekosta hvarje station derå.

Jag yrkar alltså rent afslag å Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets förslag, dels bifall till berörda förslag sålunda förändradt, att den ifrågavarande summan skulle nedsättas till 10,000 R:dr och dels slutligen afslag. Propositioner gäfvos på dessa yrkanden, och fann Herr Talmannen ja vara öfvervägande för bifall till Utskottets förslag. Votering begärdes. Kammaren antog afslag på Utskottets hemställan till kontraposition, hvarefter följande voteringsproposition blef uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i nionde punkten af dess Utlåtande N:o 26,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan af Kammaren afslagen.

Omröstningen utföll med 36 ja mot 112 nej, hvadan Utskottets hemställan afslagits.

Punkten 10.

Herr Ahlgren: Efter anställd votering blef Kongl. Maj:ts Proposition om anläggningen af ifrågavarande jernvägsstation af Utskottet med knapp majoritet tillstyrkt. Tillhörande minoriteten inom Utskottet, har jag emot Utlåtandet anmält min reservation, då, enligt hvad vill synas, sådana förhållanden icke äro för handen, som betinga uppoffring från Statens sida af en dylik anläggning, helst statsmedel i sammanhang dermed jemväl komme att för framtiden städse tagas i anspråk för aflöning af tjenstemän och betjening vid stationen.

Jag ber att, med ledning af för Utskottet tillgängliga handlingar, få fästa uppmärksamheten på sannolika anledningen till uppkomsten af förslaget om denna station. Det bildades nemligen i Malmö ett bolag för hvitbetssockerfabrikation, och detta bolag har förlagt sin fabrik till det ställe, der stationen nu är ifrågasatt att uppföras. Emellan Malmö och Åkarp är emellertid blott $\frac{9}{10}$ mil, och emellan båda dessa på så föga afstånd från hvarandra belägna orter skulle stationen anläggas. Såsom hufvudsakligt skäl för anläggningen är anfördt, att bolaget erbjudit sig att tillhandahålla erforderliga kvantiteter färskt vatten, i sammanhang hvarmed omförmäls, att det vatten, som finnes att i Malmö tillgå, vore af så dålig beskaffenhet, att lokomotivens pannor deraf skadades. Inom Utskottet upplystes, att vattnets dåliga beskaffenhet å nyssnämnda ort vore dess salthaltighet; men af fullt sakkunnig person har jag vunnit den upplysning, att lokomotivens pannor så kunna skötas, att det salta vattnet icke menligt inverkar, hvadan man icke för vattnets skull torde böra göra en så stor uppoffring som här är i fråga. Oaktadt det i Kongl. Propositionen omförmälda erbjudandet af bolaget att tillhandahålla erforderlig kvantitet

färskt vatten, är dock i kostnadsförslaget för nödiga vattenledningar vid stationen besynnerligt nog beräknadt ett anslag från Staten till belopp af 9,000 R:dr.

Jag bestrider icke, att anläggningen af denna station skall medföra ökade inkomster af trafiken, likväl icke i förhållande till de utgifter, som Staten af stationens anläggning får vidkännas. Största fördelen blir påtagligen för sockerbruksbolaget, och om det får en anhaltstation, som det sjelf bekostar, så tror jag att det kan vara dermed belåtet.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sjögren: Under diskussionen angående näst föregående punkt fick man höra framhållas, att man borde hålla sig till saken och icke till den person, som derom gjort framställning. I förevarande fall finnes lycklickvis ingen enskild motionär att hålla sig till, endast Kongl. Maj:t och Utskottet. På det att öfverläggningen icke må onödigtvis förlängas, vill jag för öfrigt inskränka mig till att förklara, att jag på skäl som anfördes vid behandlingen af den sednast afgjorda punkten yrkar afslag å Utskottets förslag i denna del, och jag antager att om jemväl här begäres votering denna skall utfalla som vid nämnda punkt.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Jag tror, att man utgår från en oriktig synpunkt, då man i fråga om behovet af denna stationsanläggning egentligen fäster sig vid den fördel, som densamma kunde medföra för det här omnämnda sockerfabriksaktiebolaget. Skulle någon fördel derigenom beredas detta bolag, torde dock denna omständighet icke i och för sig böra utgöra något skäl *emot* företaget. Men det *verkliga* skälet, hvarför det ansetts böra på Statens jernvägstrafiks bekostnad bringas till stånd är emellertid ett annat, hvilket äfven finnes uppgifvet i den Kongl. Propositionen, der det yttras, att "det vatten, som vid Malmö jernvägsstation finnes att tillgå, vore af så dålig beskaffenhet, att ej mindre lokomotivens pannor deraf betydligt skadades, än jemväl deras dragkraft tidtals minskades; att dugligt vatten i allmänhet icke kunde erhållas på närmare håll än Åkarp's station 0,8 mil från Malmö samt, å vissa tider af året, först vid Örtofta, 2,4 mil från samma stad; — äfvensom att med antagande att en vattenledning framdroges till Malmö densamma skulle erfordra en längd af $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ mil, hvilket åter komme att medföra särdeles dryga kostnader." Det vatten, som finnes att tillgå i Malmö, är verkligen sådant, att detsamma icke utan skada för lokomotiven kan begagnas, och derföre har redan under närvarande förhållanden vatten måst hemtas från annat håll. Jag har särskildt begärt upplysning om de kostnader, som genom denna vattenhemtning tillskyndas Statens jernvägstrafik. Denna uppgift, som jag nu erhållit från maskin- och baningeniören samt intendenten för södra distriktet, gifver vid handen, att för anskaffande af vatten till lokomotiven å Malmö station årligen åtgått ett belopp af 1,800 R:dr utom tidsspillan och andra olägenheter. Häraf visar sig, att den besparing, som genom stationsanläggningens utförande skulle vinnas i utgifterna för Statens jernvägstrafik till följd af det nyss omförmälda bolagets erbjudande att tillhandahålla erforderliga kvantiteter

färskt vatten, utgör riklig ränta å det anläggningskapital, som här är afsedt att för ändamålet användas; och om man derjemte antager — hvad som måhända icke blifvit nog bestämdt framhållet — att den tillväxt i trafiken å södra stambanan, som skulle uppkomma genom stationsanläggningen, bör kunna betäcka kostnaden för stationens förvaltning, lärer företaget icke böra anses vara af någon äfventyrlig beskaffenhet.

Herr Medin: Jag har endast velat tillkännagifva, att jag på samma skäl, som den förste talaren anført, yrkar afslag å Stats-Utskottets här gjorda framställning.

Herr von Geijer: De skäl Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet angifvit synas böra vara tillräckligt öfvertygande angående lämpligheten af det förslag, som i föreliggande Kongl. Maj:ts nådiga Proposition framställdes, och hvilket äfven blifvit af Stats-Utskottet tillstyrkt.

Jag huser en från Kammarens ledamöters måhända skiljaktig mening, då jag nemligen tror, att den ifrågasatta stationen vid Arlöf i främsta rummet skulle tillskynda statsbanan väsendtlig fördel, på samma gång den också ville medföra åt ett så stort industriföretag som Malmö hvithetssockerfabrik vigtiga fördelar.

Redan gods- och persontrafiken vid en sådan station skulle sannolikt uppgå till driftomkostnaden; men härtill kommer den vigtiga omständigheten, att vattnet vid Malmö station är af så dålig beskaffenhet och ofta så otillräckligt för jernbanans behof, att för lokomotiven erforderligt vatten måste hemtas från långt bort liggande ställen, hvilket medfört, enligt Herr Civilministerns nyss lemnade uppgift, omkostnader af ända till 1,800 R:dr per år.

Det har blifvit ifrågasatt, om icke vattnet i den Arlöf förbiffytande Sege-ån skulle likaledes derstädes vara salthaltigt. Att hafvet stundom stiger och indrifver saltvatten i Sege å är visserligen fallet; men sockerbruket lärer väl, i och för fabrikationens bedrivande, till hvad pris som helst nödgas till sig leda färskt vatten; hvarigenom också jernbanan blifver tillförsäkrad denna, för densamma, högst vigtiga fördel.

Då jag ej har kännedom om förslagskontraktet emellan Statens jernvägsstyrelse och Malmö sockerbruksaktiebolag, kan jag derom ej yttra mig; men på grund af Utskottets utredning synes mig dels, som om aktiebolaget förbundit sig att, derest Staten anlade station vid Arlöf, då tillhandahålla Statens jernvägar erforderliga quantiteter färskt vatten, — men dels också, som om Trafikstyrelsen, förutom stationens anläggande, skulle bekosta färskvattensledningen.

Jernvägsstyrelsen uppgifver nemligen kostnaden för sjelfva stationen till 16,800 R:dr och beräknar vidare 9,000 R:dr för nödiga vattenledningar.

Då lämpligaste fördelningen af omkostnader och motsvarande fördelar synes komma att ega rum, om Staten anlägger stationen och aktiebolaget ombesörjer vattenledningen, får jag tillstyrka antagandet af Utskottets förslag, men med den förändring att anslagssumman 20,000 R:dr nedsättes till 16,800 R:dr.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner framställdes på de yrkanden som blifvit gjorda; och blef Utskottets förslag afslaget.

Punkten 11.

Bifölls.

Punkten 12.

Härvid anförde

Herr Almquist: Jag hade visserligen önskat, att denna motion fått ett annat öde, men då Utskottet motiverat sitt afslag dermed, att det begärda anslaget icke borde ifrågakomma förr än den särskilda afvittringsstadga för Lappmarkerna, hvilken snart torde vara att förvänta, utkommit, och Utskottet sålunda endast föreslagit ett uppskof med beviljandet af anslaget, så vill jag nu icke yrka bifall till Herr Ros' motion. Men jag har likväl begärt ordet derföre, att jag ansett mig böra fästa Kammarens uppmärksamhet på en uppgift i Stats-Utskottets Utlåtande i ämnet, hvilken möjligen kan vara vilseledande. Stats-Utskottet har nemligen uppgifvit, att afvittringskostnaden för en qvadratmil i Westerbottens län skulle hafva uppgått ända till 9,441 R:dr, under det att afvittringsmätningarne i Norrbottens län kostat 2,545 R:dr 71 öre qvadratmilen. Stats-Utskottets uppgift, att kostnaden för afvittringen af en qvadratmil i Westerbottens län uppgått till 9,441 R:dr är ett misstag. I denna summa ingick äfven kostnad för gradering och taxering, uppgående till ett belopp af 3,190 R:dr. Orsaken hvarföre gradering och taxering tillkomma, beror derpå, att då skogsmark afvittras, för att till sågverk i ersättning för privilegierad stockfångst från Kronans skogar upplätas, gradering och taxering deraf måste med noggrannhet af jägeribetjening, landtmätare och gode män verkställas. Hvad mätningens kostnaden särskildt beträffar, så har den, på det hvarken den enskilde, hvars framtida rätt blir af denna åtgärd beroende och ej heller Kronan, som afhänder sig skogen, derpå må blifva lidande, i Norrbotten blifvit lägre, derföre att mätningen derstädes verkställdes af afvittringslandtmätare, hvilkas aflöning är ganska låg, då densamma deremot i Westerbottens län, hvad den nu ifrågavarande skogsmarken beträffar, enligt Kongl. brefvet den 21 December 1865 förrättats af skifteslandtmätare, för hvilka aflöningen utgått efter landmäteritaxan, som, isynnerhet hvad mätningen af skogsmark beträffar, är ganska hög. Jag har velat lemna denna belysning, på det man icke måtte få anledning förmoda, att man i Westerbottens län icke tillräckligt bevakar och iakttagar Kronans rätt och söker åstadkomma skyldig sparsamhet med Kronans medel.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 11 $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem.
H. Husberg.